

KENNISCENTRUM

IMMATERIEEL

ERFGOED

NEDERLAND

HOUD JE IMMATERIEEL ERFGOED SPRINGLEVEND!

**TIPS EN IDEEËN VOOR SUCCESVOL SAMENWERKEN:
MET WIE EN HOE?**

Jij hebt passie voor jouw immaterieel erfgoed. Je wilt jouw ambacht, viering, evenement of optocht graag toekomst geven. Nieuwe beoefenaars aantrekken of meer bezoekers. Samenwerken met andere partijen is daarbij onmisbaar. In deze gids maak je kennis met elf samenwerkingspartners. Een gids boordevol handige tips en inspirerende voorbeelden van succesvolle samenwerking!

INHOUD

KLIK OP DE BLOKKEN EN LINKJES EN KIES JE EIGEN ROUTE

SNELLE SAMENWERKINGSWIJZER: ZOEK EEN PARTNER!

OVER DEZE GIDS

ALGEMEEN STAPPENPLAN: HOE PAK JE SAMENWERKEN ZORGVULDIG AAN?

BEGRIPPENLIJST

COLOFON

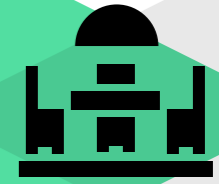
SAMENWERKEN MET:

JE GEMEENTE

MUSEA

**BUURTHUIZEN,
BIBLIOTHEKEN EN
CULTURELE CENTRA**

**PARTNERS OP
RUIMTELIJK GEBIED**

**ANDERE BEOEFENAARS
VAN IMMATERIEEL
ERFGOED**

HET BEDRIJFSLEVEN

TOERISME

JONGEREN

**PRIMAIR
EN VOORTGEZET
ONDERWIJS**

HOGESCHOLEN

DE MEDIA

SNELLE SAMENWERKINGSWIJZER: ZOEK EEN PARTNER!

Met welke partner is het voor jouw immaterieel erfgoed goed om samen te werken? Bepaal je doel en klik direct door naar de samenwerkingspartners die daarbij passen.

PRAKTISCH IK WIL GRAAG:

EEN EVENEMENT ORGANISEREN

JE GEMEENTE

HET BEDRIJFSLEVEN

IETS GEFINANCIERD KRIJGEN

JE GEMEENTE

HET BEDRIJFSLEVEN

(EEN) RUIMTE OM MIJN ERFGOED TE LATEN PLAATSVINDEN

JE GEMEENTE

MUSEA

BUURTHUIZEN, BIBLIOTHEKEN EN CULTURELE CENTRA

PARTNERS OP RUIMTELIJK GEBIED

GROTER BEREIK IK WIL GRAAG:

MIJN ERFGOED BEKENDER MAKEN

JE GEMEENTE

MUSEA

ANDERE BEOEFENAARS VAN IMMATERIEEL ERFGOED

HET BEDRIJFSLEVEN

TOERISME

JONGEREN

HOGESCHOLEN

DE MEDIA

MEER JONGEREN WINNEN VOOR MIJN ERFGOED

BUURTHUIZEN, BIBLIOTHEKEN EN CULTURELE CENTRA

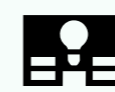
ANDERE BEOEFENAARS VAN IMMATERIEEL ERFGOED

JONGEREN

PRIMAIR EN VOORTGEZET ONDERWIJS

HOGESCHOLEN

UITWISSELING OVER HOE IK MIJN ERFGOED TOEKOMST KAN GEVEN

ANDERE BEOEFENAARS VAN IMMATERIEEL ERFGOED

JONGEREN

PRIMAIR EN VOORTGEZET ONDERWIJS

INTERNATIONAAL AAN DE SLAG

ANDERE BEOEFENAARS VAN IMMATERIEEL ERFGOED

TOERISME

INHOUDELIJK IK WIL GRAAG:

VRAGEN BEANTWOORD HEBBEN OVER DE GESCHIEDENIS VAN MIJN ERFGOED

MUSEA

PARTNERS OP RUIMTELIJK GEBIED

HOGESCHOLEN

MIJN ARGUMENTEN LATEN HOREN IN DISCUSSIES OVER ONS ERFGOED

MUSEA

BUURTHUIZEN, BIBLIOTHEKEN EN CULTURELE CENTRA

PARTNERS OP RUIMTELIJK GEBIED

DE MEDIA

MISVERSTANDEN OVER MIJN ERFGOED UIT DE WEG RUIMEN

MUSEA

PRIMAIR EN VOORTGEZET ONDERWIJS

PARTNERS OP RUIMTELIJK GEBIED

OVER DEZE GIDS

*'Wil je snel gaan, ga alleen.
Wil je ver komen, ga samen.'*

-een oud Keniaans gezegde

Hoe houd je jouw immaterieel erfgoed springlevend? Dat is dé uitdaging waar elke immaterieel erfgoedgemeenschap of -beoefenaar voor staat. Om jouw erfgoed te borgen, is samenwerking onmisbaar. Deze gids van het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland inspireert je om als erfgoedgemeenschap succesvolle samenwerkingen aan te gaan.

MET WIE SAMENWERKEN?

In deze gids maak je kennis met elf samenwerkingspartners die jou kunnen helpen jouw immaterieel erfgoed te **borgen**:

- gemeenten
- musea
- buurthuizen, culturele centra, bibliotheken
- partners op ruimtelijk gebied
- andere erfgoedbeoefenaars
- het bedrijfsleven
- toeristische partners
- jongeren
- primair en voortgezet onderwijs
- hogescholen
- de media.

IEDER HOOFDSTUK STAAT OP ZICHZELF

Ben jij specifiek geïnteresseerd in een bepaalde samenwerkingspartner? Dan kun je alleen dat hoofdstuk lezen. Natuurlijk nodigen we je van harte uit ook in andere hoofdstukken rond te kijken. Overall vind je inspirerende voorbeelden van bestaande samenwerkingen. Wie weet brengen die je op nieuwe ideeën!

> Twijfel je welke partner nuttig is voor jou om mee samen te werken? Bekijk dan 'Snelle samenwerkingswijzer: zoek een partner!'

DE VOORDELEN VAN SAMENWERKEN

Samenwerken kent talloze voordelen. Bij elke samenwerkingspartner vind je de specifieke voordelen van die samenwerking op een rij. Wil jij jouw immaterieel erfgoed meer bekendheid geven of nieuwe doelgroepen bereiken? Meer geld binnenhalen of je plek veiligstellen? Jongeren interesseren of inspiratie opdoen voor een nieuw programma? Kies een partner die past bij jouw doelen.

WAT DOET KENNISCENTRUM IMMATERIEEL ERFGOED NEDERLAND?

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland coördineert sinds 2012 de implementatie van het **2003 UNESCO Verdrag** in Nederland. Het Kenniscentrum helpt beoefenaars van **immaterieel erfgoed** met het **borgen** (ontwikkelen, promoten, doorgeven) van hun immaterieel erfgoed, onder andere door de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. Daarnaast werkt het Kenniscentrum aan kennisontwikkeling ten behoeve van de praktijk van borging van immaterieel erfgoed.

WIN-WIN!

In een goede samenwerking profiteren beide partijen: een win-winsituatie. Daarom is het belangrijk dat je niet alleen je eigen doelen als **erfgoedgemeenschap** voor ogen houdt, maar juist ook die van je partner. Wat wil jouw partner bereiken met de samenwerking? Bij elke partner zetten we op een rij waarom een samenwerking met jou relevant kan zijn: wat heb jij jouw partner te bieden? Zo kun je samen een balans vinden tussen jouw belangen en de belangen van je partner.

UITLEG BEGRIPPEN

Zie je in de tekst **een begrip in groene letters**? Je kunt dan met één klik naar de begrippenlijst, waar we het begrip kort uitleggen.

STAPPENPLAN: HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

Een succesvolle samenwerking vraagt een zorgvuldige aanpak. Ongeacht je samenwerkingspartner, doorloop je daarbij steeds ongeveer dezelfde vier stappen:

1. Je bereidt de samenwerking voor.
2. Je verkent samen de mogelijkheden.
3. Je gaat samen aan de slag.
4. Je blikt na afloop samen terug: willen we een duurzame samenwerking aangaan?

Deze vier stappen hebben we uitgewerkt in een uitgebreide checklist: 'Algemeen stappenplan: hoe pak je samenwerken zorgvuldig aan?'

Bij elke samenwerkingspartner vind je ook een eigen paragraaf 'Hoe pak je de samenwerking aan?' In deze paragraaf vullen we het algemene stappenplan aan met aandachtspunten en praktische tips voor die specifieke partner.

DE GROOTSTE UITDAGINGEN

Iedere samenwerking kent uitdagingen. Bij elke partner hebben we de grootste uitdagingen op een rij gezet. Natuurlijk geven we je ook tips hoe je met deze uitdagingen kunt omgaan.

WAAR BASEREN WE DEZE GIDS OP?

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland heeft de afgelopen jaren onderzoek gedaan naar vijf thema's: jongerenculturen, toerisme, [superdiversiteit](#), de relatie tussen materieel en immaterieel erfgoed en controversieel immaterieel erfgoed. In deze gids maken we een groot aantal resultaten van ons onderzoek toepasbaar voor de praktijk. Daarnaast is ons dagelijks adviescontact met immaterieel erfgoedbeoefenaars een belangrijke bron voor deze gids. [> Kijk op onze website voor meer informatie over onze vijf onderzoekslijnen.](#)

Een gids kan natuurlijk nooit compleet zijn. Voor deze gids selecteerden we elf partners waar immaterieel erfgoedgemeenschappen in de praktijk vaak mee samenwerken. Andere partners, zoals provinciale erfgoedhuizen, provincies of universiteiten, hebben geen apart hoofdstuk, maar je vindt ze wel in de gids genoemd.

TOT SLOT

We zijn ons ervan bewust dat sommige erfgoedgemeenschappen al heel ver in samenwerkingsprojecten zijn. Andere hebben nog veel vragen. We hopen dat iedereen in deze gids nieuwe inspiratie vindt voor nieuwe en oude samenwerkingen.

We wensen je veel succes én plezier bij het samenwerken!

Heb je vragen, suggesties of opmerkingen? Neem dan contact op met Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland via info@immaterieelerfgoed.nl.

ALGEMEEN STAPPENPLAN: HOE PAK JE SAMENWERKEN ZORGVULDIG AAN?

STAP 1

BEREID JE VOOR

Een goede voorbereiding is het halve werk! Stel jezelf vooraf een aantal vragen.

[Lees meer >](#)

STAP 2

VERKEN JE SAMENWERKING

Heb je een eerste afspraak gemaakt? Neem de tijd om elkaar te leren kennen en jullie samenwerking en verwachtingen te onderzoeken.

[Lees meer >](#)

STAP 3

GA SAMEN AAN DE SLAG

Zijn jullie na de verkenning enthousiast om samen aan de slag te gaan? Dan wordt het tijd om concreet te worden.

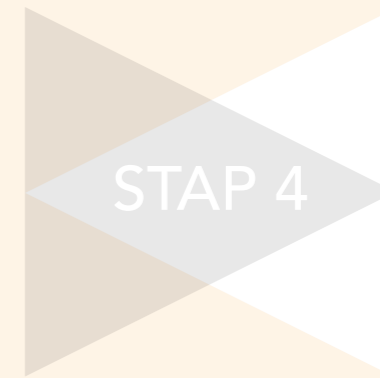
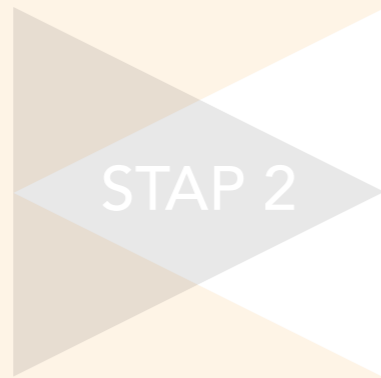
[Lees meer >](#)

STAP 4

EVALUEER JE SAMENWERKING

Evalueer de samenwerking voor jezelf en samen met je partner. Kijk daarbij zowel naar het proces als naar het resultaat.

[Lees meer >](#)

BEREID JE VOOR

**Een goede voorbereiding is het halve werk!
Stel jezelf vooraf een aantal vragen.**

BEPAAL VOORAF JE EIGEN DOELEN

- Waarom zoek je samenwerking? Hoe kan een samenwerking je helpen bij de borging van je erfgoed?
- Wat wil jij bereiken met de samenwerking, oftewel: wat zijn je doelen als erfgoedgemeenschap?

BEDENK WELKE SAMENWERKINGSPARTNER BIJ JE PAST

- Welke partner of partners passen het beste bij jouw immaterieel erfgoed en bij jouw doelen?
- Waarom is het voor die partner interessant om met jou samen te werken? Wat heb jij als erfgoedgemeenschap te bieden?

BEPAAL WIE UIT JE GEMEENSCHAP

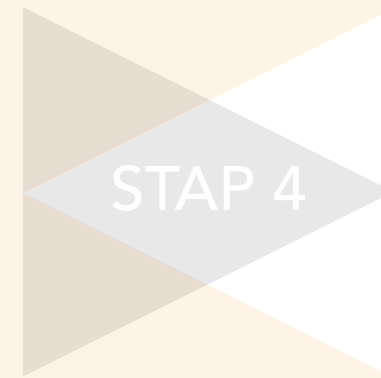
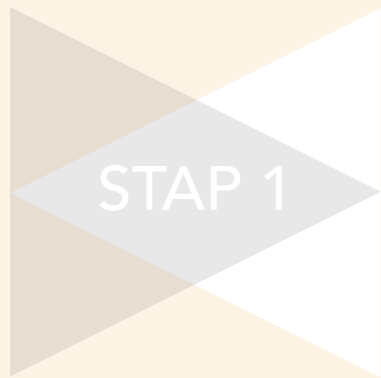
- Wie uit je immaterieel erfgoedgemeenschap is geschikt en heeft voldoende tijd en energie om de samenwerking aan te gaan?
- Is het handig om een team samen te stellen dat de verschillende visies op het immaterieel erfgoed vertegenwoordigt? Denk bijvoorbeeld aan diversiteit in leeftijd en gender, of aan verschillende functies.

BEREID JE VERHAAL VOOR

Voordat je contact opneemt, is het slim je verhaal goed voor te bereiden. Maak jouw potentiële samenwerkingspartner enthousiast door te vertellen waarom het interessant is om met jou samen te werken of jouw erfgoed te ondersteunen. Breng je erfgoed ook tot leven met beelden, producten of filmpjes.

NEEM (GERICHT) CONTACT OP

- Persoonlijke benadering werkt vaak het beste. Kijk op de website van de organisatie wie geschikt is om contact mee op te nemen.
- Stuur anders een e-mail naar het algemene e-mailadres waarin je kort uitlegt wat je wilt en vraagt om een afspraak.

VERKEN JE SAMENWERKING

Heb je een eerste afspraak gemaakt? Neem de tijd om elkaar te leren kennen en jullie samenwerking en verwachtingen te onderzoeken. Zo voorkom je teleurstellingen in een later stadium.

TIP

Begin met een brainstorm om helder te krijgen welke doelstellingen elke partner heeft en waar ieders kwaliteiten liggen.

VERKEN ELKAARS DOELSTELLINGEN

De samenwerking moet voor beide partijen een win-winsituatie zijn. Ga daarom op zoek naar de gezamenlijke doelen én leg bloot wat de afzonderlijke doelen zijn voor elke partner. Onderwerpen die je aan bod kunt laten komen in het verkennende gesprek:

- Wat houdt je immaterieel erfgoed precies in? Wat is de kern van je erfgoed? Welke belangrijke elementen horen erbij?
- Welke doelen heb je met de samenwerking? Leg aan je samenwerkingspartner je doelen uit.
- Laat je partner ook weten hoe je denkt dat een samenwerking aansluit op de visie of de manier van werken van je partner.
- Wat zijn de doelen van je partner?
- Leg samen bloot: wat zijn gezamenlijke doelen en wat zijn afzonderlijke doelen? Bespreek de win-winsituatie van de samenwerking.
- Concludeer: kunnen we de afzonderlijke doelen bereiken of liggen ze te ver uiteen? Zijn we de juiste partner voor elkaar?

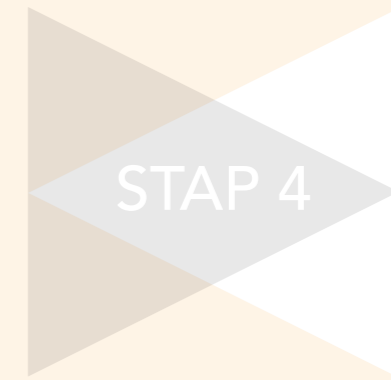
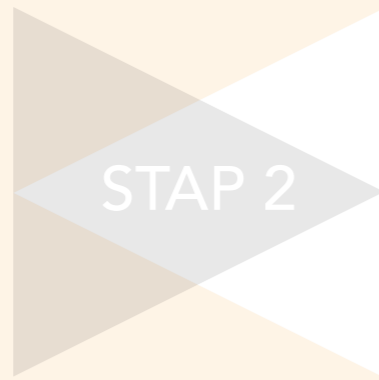
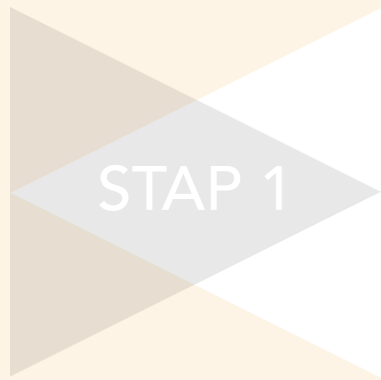
GEBRUIK ELKAARS EXPERTISE

Een samenwerking heeft als doel elkaar te versterken. Gebruik daarom zoveel mogelijk elkaars expertise. Benoem wat je elkaar te bieden hebt. Als immaterieel erfgoedbeoefenaar ben je de expert op het gebied van jouw specifieke erfgoed. Je samenwerkingspartner kan misschien juist goed inschatten wat inhoudelijk interessant is, wat praktisch en budgettair haalbaar is, of hoe je met een programma een breder of ander publiek aanspreekt.

BESPREEK HOE JE GRAAG SAMENWERKT

Bespreek niet alleen de *inhoud* van het mogelijke project. Stem ook af *hoe* jullie willen samenwerken:

- Waar begint de samenwerking en waar houdt zij op? Baken je grenzen af.
- Wat verwachten jullie van elkaar in de samenwerking? Denk bijvoorbeeld samen na over de graad van **participatie**. Wil je gelijkwaardig optreden? Of moet een van de partners een meer ondersteunende rol krijgen terwijl de ander leidend optreedt?
- Wie is verantwoordelijk en voor wat? Benoem elkaars rollen en taken.
- Wie beslist over wat?

GA SAMEN AAN DE SLAG

Zijn jullie na de verkenning enthousiast om samen aan de slag te gaan? Dan wordt het tijd om concreet te worden.

MAAK EEN INHOUDELIJK PLAN OF ACTIVITEITENPLAN

- Ga samen op zoek naar inspirerende voorbeelden: wat kun je daarvan overnemen of leren?
- Kun je aansluiten bij bestaande activiteiten, projecten of programma's van je partner?

BESPREEK DE FINANCIËN

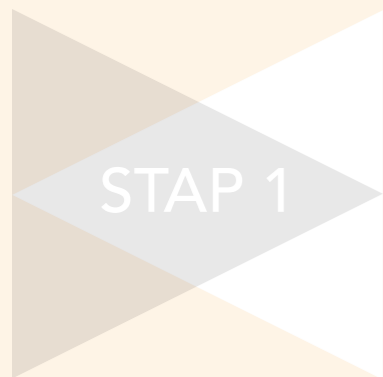
- Bespreek samen de eventuele financiële planning van het project. Kennis over de financiële mogelijkheden en doelen van je partner beschermt je tegen valse verwachtingen.
- Geef je partner mee dat in de samenwerking met jouw erfgoedgemeenschap – een maatschappelijke partner – misschien extra kansen liggen voor de werving van geld.

LEG AFSPRAKEN EN PLANNING VAST

- Leg de concrete afspraken samen vast. Zo voorkom je later misverstanden en teleurstellingen.
- Maak een duidelijke planning waarin je aangeeft wie verantwoordelijk is voor welke taak.
- Benoem vanuit alle partners ook één contactpersoon. Maak een kleine groep hoofdverantwoordelijken die nauw contact onderhouden.
- Op welke manier communiceren jullie (e-mail, app, telefoon, etc.) en op welke momenten? Vaak is het handig om standaardcontactmomenten vast te leggen.

BLIJF IN DIALOOG

Hoe groot of klein je samenwerking ook is: het is belangrijk om steeds in dialoog te blijven. Houd regelmatig contact, benoem zaken en wees helder tegen elkaar. Zo voorkom je misverstanden en vergroot je de kans op een succesvolle samenwerking!

EVALUEER JE SAMENWERKING

Evalueer de samenwerking voor jezelf en samen met je partner. Kijk daarbij zowel naar het proces als naar het resultaat.

BLIK TERUG ÉN VOORUIT

- Start positief: wat heeft de samenwerking jullie beiden opgeleverd? Wat ging goed?
- Wat kon eventueel beter?
- Concludeer: willen we in de toekomst weer samenwerken en welke lessen nemen we mee?

BOUWEN AAN EEN DUURZAME BAND

- Willen jullie samen verder? Bouw dan aan een duurzame samenwerking. Denk na over het vervolg. Houd contact of prik alvast een moment om samen te komen.
- Als er geen ruimte is voor een duurzame samenwerking, is dat niet erg. Ook een eenmalige intensieve samenwerking kan waardevol zijn!

TIP

DEEL JE ERVARINGEN

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland hoort of leest heel graag jouw ervaringen met samenwerken. Als jij ze met ons deelt, kunnen wij ze weer doorgeven aan andere immaterieel erfgoedgemeenschappen.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE GEMEENTE OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

JOUW IMMATERIEEL ERFGOED IN DE OMGEVINGSWET?

SAMENWERKEN MET JE GEMEENTE

Wil je een evenement organiseren rondom jouw immaterieel erfgoed? Een project gefinancierd krijgen? Een bredere groep mensen betrekken binnen jouw stad of dorp? Of is een specifieke locatie belangrijk voor jouw immaterieel erfgoed? Allemaal goede redenen om samen te werken met je gemeente.

TIP

NODIG B&W UIT!

Nodig het college van burgemeester en wethouders (B&W) uit om jouw immaterieel erfgoed mee te maken. Juist als je (nog) niks van ze nodig hebt!

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

Welke voordelen kan samenwerken met je gemeente jouw erfgoedgemeenschap bieden? We zetten de zeven belangrijkste voordelen op een rij.

VOORDEEL 1: GEEF JOUW ERFGOED DE RUIMTE DIE HET VERDIENT

Is een specifieke locatie belangrijk voor jouw immaterieel erfgoed? Denk aan een monumentaal pand waarin jij je ambacht uitoefent. Of een optocht die altijd langs bepaalde kruispunten of over bruggen gaat. De gemeente is dan een belangrijke partner: zij verstrekt immers de vergunningen en maakt het bestemmingsplan. Door samen te werken met je gemeente zorg je dat jouw erfgoed letterlijk de ruimte krijgt die het nodig heeft.

Let op: in 2020 en 2021 werken gemeenten op basis van de Omgevingswet, die in 2022 in werking treedt, aan een nieuw omgevingsplan. Dit vervangt het huidige bestemmingsplan. Zorg dat jouw erfgoed daarin een plek krijgt. > [Bekijk direct 'Ruimte voor immaterieel erfgoed'](#)

VOORDEEL 2: KRIJG PROFESSIONELE ONDERSTEUNING

Heeft je erfgoedgemeenschap professionele ondersteuning nodig? Vraag of jouw gemeente die kan bieden. Sommige gemeenten ondersteunen erfgoedgemeenschappen bij de organisatie of trekken zelfs volledig samen op met een gemeenschap. Bij de Sunte Mart'n, de jaarmarkt in Wierden, is de gemeente bijvoorbeeld verantwoordelijk voor de organisatie van de markt

en organiseert de Stichting Sunte Mart'n omliggende activiteiten. En in Heeze-Leende werkt de organisatie van de Brabantse Dag nauw samen met de gemeente, bijvoorbeeld om het zwerfafval als gevolg van het evenement aan te pakken.

NEGENTIEN BOUWLOCATIES VOOR CORSOWAGENS
Corsoverenigingen hebben plekken nodig om hun corsowagens te bouwen. In Lichtenvoorde heeft de corsovereniging met de gemeente afspraken gemaakt over het beschikbaar blijven van bouwlocaties. De locaties zijn nu onderdeel van het bestemmingsplan. Ook in Zundert is het de bedoeling om de negentien bouwplaatsen officieel te bestemmen. Zo blijven ze voor langere tijd beschikbaar voor de corsobouwers.

Bouwers van Bloemencorso Zundert in een voor hen belangrijke bouwlocatie

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE GEMEENTE OP?

VOORDEEL 3: ZORG VOOR RUIMERE FINANCIËN

Heb je geld nodig om jouw immaterieel erfgoed uit te voeren? Onderzoek of jouw gemeente financieel iets voor je kan betekenen. Denk bijvoorbeeld aan een erfgoedsubsidie. Maar dat is zeker niet de enige mogelijkheid. Immaterieel erfgoed levert op verschillende manieren een bijdrage aan de leefbaarheid van je gemeente. Misschien komt jouw erfgoed wel in aanmerking voor subsidies voor het sociale domein, inclusie, educatie of **participatie**. Of voor subsidies voor ondernemers, toeristische activiteiten en evenementen. > [Bekijk direct de tips voor het aanvragen van subsidies.](#)

GELD VOOR HOLI TOT PRIDE
De gemeente Den Haag heeft de afgelopen jaren subsidie verstrekt aan de organisatie van het Varend Corso en de vieringen van The Hague Pride, Chinees Nieuwjaar en het Hindoestaanse Holi.

VOORDEEL 4: KRIJG PRAKTISCHE ONDERSTEUNING

Zijn er praktische zaken waarbij je wel wat hulp kunt gebruiken? Denk aan het plaatsen van hekken langs de route van je optocht. Vuilophalen na afloop van jouw evenement. Of misschien is het handig als er extra parkeerplekken worden vrijhouden? Zoek samenwerking met de gemeente: zij kan je met veel praktische vragen ondersteunen.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

JOUW IMMATERIEEL ERFGOED IN DE OMGEVINGSWET?

Varend Corso Westland ontvangt subsidie van de gemeente

VOORDEEL 5: WORD (NOG) BETER ZICHTBAAR IN JOUW GEMEENTE

Wil je met je immaterieel erfgoed zichtbaarder worden in jouw gemeente? Een groter, jonger of diverser publiek bereiken? Vraag of je gemeente hierbij je partner kan zijn. Bijvoorbeeld door haar communicatiekanalen in te zetten. Of bedenk samen iets creatiefs om jouw immaterieel erfgoed onder de aandacht te brengen.

DE 'BLIJE BOX' VAN BOXTEL

In Boxtel krijgen kersverse ouders bij aangifte van hun pasgeboren kindje op het gemeentehuis een mooi prentenboek over reus Jas de Keistamper. Deze reus verschijnt elke Koningsdag op de markt in Boxtel. Hij staat symbool voor het ambacht van stratenmaker en verpersoonlijkt het doorzettingsvermogen van de Boxtelaren. Met het prentenboek kunnen ouders dit immaterieel erfgoed van Boxtel op een leuke manier doorgeven aan hun kinderen. Je kunt niet vroeg genoeg beginnen...

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE GEMEENTE OP?

VOORDEEL 6: GEEF JE ERFGOED EEN PLEK IN HET ONDERWIJS

Immaterieel erfgoed is op veel manieren interessant voor het onderwijs. Draait jouw immaterieel erfgoed bijvoorbeeld om bepaalde kennis over de natuur of oefen je een ambacht uit? Veel gemeenten denken graag mee over manieren om kennis en vaardigheden die horen bij hun stad of dorp een plek te geven in het onderwijs. > [Bekijk direct 'Samenwerken met het primair en voortgezet onderwijs'](#).

KINDEREN WIJZER MET IJZER

Met de hand smeden is een ambacht met een rijke geschiedenis. Om dit ambacht door te geven aan nieuwe generaties bedacht de gemeenschap achter Smeden in Andelst het onderwijsproject Wijzer met IJzer. Kinderen uit groep 8 mogen daarbij smeden, brons gieten en aluminium bewerken. Voor dit project werkte de erfgoedgemeenschap samen met en kreeg ze ondersteuning van de gemeente Overbetuwe.

VOORDEEL 7: VOORKOM PROBLEMEN ROND VEILIGHEID EN MILIEU

Heeft jouw erfgoed te maken met vraagstukken rond veiligheid en het milieu? Bijvoorbeeld omdat je vuur gebruikt, podia bouwt, hekken plaatst of alcohol schenkt? Onderhoud een nauwe band met je gemeente en voorkom zo problemen. De Texelse erfgoedgemeenschappen achter Meierblis en Sunderklazen betrekken bijvoorbeeld de gemeente om jongeren bewuster om

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

te laten gaan met alcohol. En uit milieuoverwegingen hebben de ambachtsmensen die perkament maken met hun gemeenten afspraken gemaakt over de afvalverwerking.

VERSTANDIG SCHIETEN? WORD EEN BOCK!

De Stichting Carbid schieten werkt met alle gemeenten en veiligheidsregio's in het noorden samen aan de BOCK-campagne (Bewust Oplettende Carbid Knaller). Zo zorgen erfgoedgemeenschappen samen met gemeenten dat zij de traditie op een veilige manier kunnen voortzetten.

De carbidschieters in Drenthe hebben met gemeenten afspraken gemaakt over de veiligheid

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

JOUW IMMATERIEEL ERFGOED IN DE OMGEVINGSWET?

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE GEMEENTE OP?

Denk bij samenwerking altijd: win-win. Leef je daarvoor in je gemeente in. Waarom is jouw immaterieel erfgoed interessant voor je gemeente? Wat levert samenwerken met jouw erfgoedgemeenschap de gemeente op?

VERSTERKEN LOKALE IDENTITEIT EN AANTREKKINGSKRACHT

Kaasstad Alkmaar, Drakendorp Beesel, Zilverstad Schoonhoven. Elke gemeente wil graag een identiteit uitdragen en denkt daarover na. Jouw immaterieel erfgoed kan een belangrijke rol spelen in die lokale identiteit. Ambachten, tradities, festiviteiten en rituelen geven een stad of dorp karakter. Immaterieel erfgoed geeft je gemeente een manier om zich te profileren bij de huidige inwoners, potentiële nieuwe inwoners of bij toeristen.

De gemeente Gouda heeft bijvoorbeeld siroopwafels bakken opgenomen in de stadsvisie. Schiedam profileert zich graag met het stoken van jenever en moutwijn.

'De gemeente Hoogeveen hecht grote waarde aan immaterieel erfgoed. Gewoontes, verhalen en gebruiken kleuren het karakter van de gemeenschap en maken dat inwoners zich verbonden voelen met en trots zijn op Hoogeveen en haar geschiedenis.'

Burgemeester Loohuis van de gemeente Hoogeveen over de Tamboer van Hoogeveen

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE GEMEENTE OP?

VERGROTEN VAN GEMEENSCHAPSGEVOEL

Gemeenten willen graag dat hun inwoners zich verbonden voelen. Met hun stad of dorp én met elkaar. Als immaterieel erfgoedgemeenschap ben je daarom interessant. Immaterieel erfgoed als (zomer)carnaval, Koningsdag, paasvuren en corso's verbinden jong en oud en verschillende groepen uit de bevolking. Gemeenten verstrekken dan ook vaak subsidies aan projecten die bijdragen aan een gemeenschapsgevoel. Een voorbeeld is de Kaaskoningin in Bodegraven-Reeuwijk, waarbij diverse groepen uit de samenleving participeren. Een ander voorbeeld is Poaskearls (katholieke vrijgezelle mannen) in Ootmarsum en Denekamp, waarbij de band binnen een specifieke groep wordt versterkt.

EEN BLOEIENDE LOKALE ECONOMIE

Uit de hiervoor genoemde voordelen vloeien ook duidelijke economische voordelen voort. Meer inwoners, bezoekers of toeristen betekent immers: hogere inkomsten voor lokale ondernemingen én voor de gemeente.

ÁLLE INWONERS BETREKKEN

Gemeenten vinden het belangrijk dat álle inwoners de mogelijkheid hebben om mee te doen aan de samenleving (inclusie). Immaterieel erfgoed kan hieraan bijdragen. Misschien betrek jij bij jouw immaterieel erfgoed bijvoorbeeld actief mensen met een beperking, ouderen, mensen uit azc's of mensen in de bijstand? Een mooi voorbeeld komt uit de gemeente Drogeham in Friesland. In samenwerking met de gemeente konden inwoners in de bijstand gratis van de Gondelvaart op wielen genieten.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

TIP

HANDIGE GIDS VOOR JE GEMEENTE

Niet elke gemeente heeft immaterieel erfgoed scherp op de radar staan. Daarom maakte het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed een gids speciaal voor gemeenteambtenaren: 'Immaterieel erfgoed: wat kun je ermee in jouw gemeente?' In deze gids leggen we uit waarom immaterieel erfgoed belangrijk is voor een gemeente en wat zij kan doen om het erfgoed in haar gemeente te ondersteunen met beleid. > [Lees hier de complete gids voor gemeenten \(of maak jouw gemeente erop attent!\)](#)

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

JOUW IMMATERIEEL ERFGOED IN DE OMGEVINGSWET?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

Je wilt met je idee of vraag naar de gemeente. Hoe pak je de samenwerking goed aan?

> [Bekijk hier het algemene stappenplan 'Hoe pak je samenwerken zorgvuldig aan?'](#) In deze paragraaf vullen we het stappenplan aan met specifieke tips en aandachtspunten.

BEPAAAL JOUW BEHOEFTE EN DE KANSEN VOOR JE GEMEENTE

Wat heb jij nodig van je gemeente om jouw immaterieel erfgoed te helpen borgen? Stel jouw doelen of behoeften scherp voordat je contact zoekt met de gemeente. > [Lees voor inspiratie 'De voordelen op een rij'](#).

TIPS OM IN CONTACT TE KOMEN MET JE GEMEENTE

Een wethouder is vaak lastig te bereiken en heeft beperkt de tijd. Ambtenaren adviseren de burgemeester en wethouders, bereiden het beleid voor en voeren het uit. Als je weet waar je ondersteuning bij nodig hebt, ga dan gericht op zoek naar een ambtenaar die zich met jouw vraag of thema bezighoudt, bijvoorbeeld met cultuur, erfgoed, evenementen of toerisme.

- **Bezoek een spreekuur**
Ambtenaren hebben vaak een spreekuur waar je binnen kunt lopen. Kijk in de gemeentegids of website voor de tijden.
- **Zoek persoonlijk contact**
Bel, mail of schrijf een brief aan raadsleden of ambtenaren.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE GEMEENTE OP?

- **Benader de raadsgriffier**
De raadsgriffier is een belangrijke schakel tussen het gemeentebestuur en de inwoners. De griffier informeert niet alleen het bestuur, je kunt er als inwoner ook bij terecht met vragen of verzoeken voor de gemeente.
- **Start een handtekeningenactie of burgerinitiatief**
Overhandig een petitie of handtekeningenlijst. Bij voldoende handtekeningen kan een onderwerp op de agenda voor de gemeenteraadsvergadering worden gezet.
- **Spreek in bij een raads- of commissievergadering**
Deze vergaderingen zijn openbaar en als burger kun je hier het woord voeren.
- **Word lid van een wijkraad of dorpsraad**
Behartig zo de lokale belangen van jouw erfgoed.
- **Stel een vraag op de website**
De gemeente moet binnen 2 weken reageren op vragen van inwoners.
- **Leg contact via de erfgoed- of welstandscommissie**
Zoek contact met deze lokale commissie die de gemeente gevraagd en ongevraagd adviseert over erfgoedgerelateerde kwesties. Contactgegevens van deze commissies zijn te vinden op de website van je eigen gemeente.

'VERLEID' DE AMBTENAAR!

Juist bij je eerste contact is het belangrijk indruk te maken. De ambtenaar kent jouw erfgoed misschien niet. Breng het tot leven met beelden, producten of filmpjes. Maak de ambtenaar enthousiast! Zet voor hem of haar

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

op een rij waarom het voor de gemeente interessant is om jouw erfgoed te ondersteunen of samen te werken.
> Lees voor inspiratie 'Win-win: wat levert het je gemeente op?'

TIPS VOOR HET AANVRAGEN VAN SUBSIDIE

Wil je bij je gemeente subsidie aanvragen? Deze acht tips helpen je.

1. Veel gemeenten bieden ondersteuning bij de aanvraag van subsidie. Kijk hiervoor op de gemeentewebsite.
2. Begin op tijd met je voorbereidingen. Subsidies worden vaak periodiek verstrekt en meestal is er ook een specifieke periode waarbinnen je je aanvraag moet doen.
3. Lees goed de subsidiecriteria van regelingen. Sluit in je aanvraag zo goed mogelijk aan op de subsidiecriteria en op gemeentelijke beleidsdoelstellingen.
4. Maak een projectplan. Wat is het doel, waarom is het belangrijk en wat wil je bereiken?
5. Maak een transparante begroting. Waar is het geld dat je aanvraagt precies voor nodig?
6. Geef antwoord op alle vragen in het antwoordformulier en wees zo concreet mogelijk.
7. Ken je een aanvraag die eerder succesvol was? Vraag de aanvrager of je het ingevulde formulier mag inzien.
8. Houd er rekening mee dat je plan afgewezen kan worden. En zelfs bij een succesvolle aanvraag krijg je niet altijd het hele bedrag dat je vraagt. Denk op tijd na over alternatieve of aanvullende financiering.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

JOUW IMMATERIEEL ERFGOED IN DE OMGEVINGSWET?

> Lees voor meer tips voor het aanvragen van subsidie dit artikel op de Kennisbank van het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland.

PARTICIPEER!

Steeds vaker vragen gemeenten inwoners mee te denken – bijvoorbeeld in labs – over de inrichting van de openbare ruimte of het bepalen van het erfgoed van de gemeente. Zorg dat je als erfgoedbeoefenaar inspringt op deze mogelijkheden om te participeren, zodat je de waarde van je erfgoed kunt laten zien. Katwijk heeft bijvoorbeeld een Erfgoedplatform waarin organisaties, inwoners, ondernemers en de gemeente informatie en kennis delen en gezamenlijke initiatieven ontplooien.

PARTICIPATIE IN DE GEMEENTE EDAM-VOLENDAM

Edam-Volendam wil haar immaterieel erfgoed optimaal inzetten voor toeristische en recreatieve doeleinden. Het doel is om in 2022 een duurzaam samenwerkingsverband en zichtbaar netwerk van bewoners en lokale partijen te hebben voor het in stand houden en toekomstbestendig maken van immaterieel erfgoed. Als erfgoedbeoefenaar is het belangrijk om te participeren in een dergelijk netwerk om zo ook invloed uit te kunnen oefenen.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE GEMEENTE OP?

BOUW AAN EEN DUURZAME BAND

Bouw aan een blijvende band met je gemeente, zodat zij betrokken blijft bij jouw immaterieel erfgoed. Overleg bijvoorbeeld periodiek, houd je contactpersoon op de hoogte van ontwikkelingen of betrek de burgemeester bij jouw erfgoed.

BURGEMEESTERS ♥ IMMATERIEEL ERFGOED!

De burgemeester kan op allerlei manieren een rol spelen in jouw immaterieel erfgoed. Zo is bij de Haringuitreiking in Niekerk voor de burgemeester een plekje gereserveerd in het bestuur. Bij Harddraverij Venhuizen reikt de burgemeester de prijzen uit. Tijdens Ketikoti in Rotterdam legde burgemeester Aboutaleb namens het gemeentebestuur een krans en hield hij een toespraak. Dit soort samenwerkingen vergroten de zichtbaarheid van je immaterieel erfgoed en zorgen voor een kort lijntje naar de gemeente.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

Samenwerken met je gemeente biedt nieuwe kansen, maar zorgt soms ook voor uitdagingen. We zetten de belangrijkste uitdagingen op een rij en geven tips hoe je slim met deze uitdagingen kunt omgaan.

UITDAGING 1: JOUW BELANG IS NIET AUTOMATISCH HET GEMEENTEBELANG

Jij en jouw gemeente willen allebei beter worden van de samenwerking. Houd er rekening mee dat jullie doelstellingen kunnen verschillen. Je gemeente ziet bijvoorbeeld een rol voor immaterieel erfgoed bij het promoten van de stad of het dorp. Misschien willen ze jouw immaterieel erfgoed daarop aanpassen of zelfs

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

JOUW IMMATERIEEL ERFGOED IN DE OMGEVINGSWET?

wezenlijk veranderen. Zo wilde de gemeente Alkmaar de Kaasmarkt commerciëler insteken dan de erfgoedgemeenschap.

Oplossing: Bedenk van tevoren goed wat je wilt bereiken met de samenwerking. Zijn jouw eigen waarden en doelstellingen te verenigen met die van de gemeente? Bespreek jullie doelen bij de start van de samenwerking.

UITDAGING 2: WEES ER OP TIJD BIJ!

Gemeenten werken zorgvuldig en volgens procedures. Daardoor duren zaken soms langer dan jij zou willen. Het beoordelen van vergunningsaanvragen kost tijd.

Start van de kaasmarkt in Kaasstad Alkmaar

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE GEMEENTE OP?

Subsidies kennen specifieke termijnen. Burgemeesters hebben een gevulde jaaragenda. Ambtenaren beantwoorden je vragen niet binnen tien minuten.

Oplossing: Start je voorbereidingen ruim voordat je iets wilt doen of organiseren. En wees geduldig: lukt het niet dit jaar, dan misschien volgend jaar.

UITDAGING 3: BETAALDE AMBTENAREN EN VRIJWILLIGERS

Bij de gemeente werken betaalde medewerkers, terwijl jij voor je immaterieel erfgoed meestal als vrijwilliger actief bent. Dit kan voor wrijving zorgen: waar jouw immaterieel erfgoed voor jou een grote passie is, is het voor de ambtenaren 'gewoon' onderdeel van hun baan.

Oplossing: Bespreek dit vooraf met elkaar en maak duidelijke afspraken over de manier waarop jullie samenwerken.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- Werk aan een duurzaam contact. Nodig het college van B&W bijvoorbeeld uit bij belangrijke momenten in de beoefening van je immaterieel erfgoed.
- Benadruk waarom jouw immaterieel erfgoed voor de gemeente van belang is.
- Ben je afhankelijk van wet- en regelgeving en vergunningen? Blijf in contact met de gemeente en leg afspraken voor een langere periode vast.
- Wil je gezien en gehoord worden? Laat de stem van de erfgoedgemeenschap horen bij participatie-initiatieven van de gemeente of andere inspraakmomenten.
- Sluit bij subsidieaanvragen zoveel mogelijk aan op de beleidsdoelstellingen van je gemeente.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

JOUW IMMATERIEEL ERFGOED IN DE OMGEVINGSWET?

EXTRA: HOE PAST JOUW IMMATERIEEL ERFGOED IN DE OMGEVINGSWET?

WAT IS DE OMGEVINGSWET?

In 2022 gaat de nieuwe Omgevingswet in. Deze wet brengt verschillende beleidsterreinen bij elkaar die te maken hebben met de fysieke leefomgeving. De Omgevingswet schrijft voor dat gemeenten een omgevingsvisie en een omgevingsplan opzetten:

- De omgevingsvisie is een samenhangende langetermijnvisie over de noodzakelijke en de gewenste ontwikkelingen van de fysieke leefomgeving in het gebied van de gemeente.
- Het omgevingsplan bevat alle regels over de fysieke leefomgeving die de gemeente stelt binnen haar grondgebied.

> [Kijk hier voor detailinformatie over de Omgevingswet.](#)

PARTICIPATIE ALS PIJLER

Participatie (de actieve deelname van burgers) is een belangrijke pijler onder de Omgevingswet. Daarom staan de meeste gemeenten open voor inbreng van erfgoedbeoefenaars. Zij proberen in **cocreaties** (volledig samenwerking van alle deelnemers) tot beleid over de ruimtelijke omgeving te komen.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE GEMEENTE OP?

WAAROM IS DE OMGEVINGSWET BELANGRIJK VOOR JOUW ERFGOED?

Immaterieel erfgoed kan zowel in de omgevingsvisie als in het omgevingsplan worden opgenomen. Zo krijgt het een duurzame plek in het gemeentelijke beleid. Dit geldt specifiek voor erfgoed dat verbonden is met de (historische) omgeving, het natuurlijk landschap, een bepaalde locatie of een bepaald huis. In Vianen bijvoorbeeld hield de gemeente bij het verbouwen van de historische binnenstad rekening met de paardenmarkt. De wegen kregen een bepaalde breedte en de gemeente plaatste geen bomen in het midden van de berm. In de toekomst vallen dit soort beslissingen binnen de Omgevingswet.

TIP

INFORMEER JE GEMEENTE

Voor de meeste gemeenten is de Omgevingswet nog nieuw terrein. Daarom maakte het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland de brochure 'Ruimte voor immaterieel erfgoed' met praktische tips voor gemeenten. Hoe kunnen zij immaterieel erfgoed dat verbonden is met plekken in de gemeente opnemen in hun nieuwe omgevingsplan? Hoe zorgen zij voor participatie van erfgoedgemeenschappen of -beoefenaars? > [Lees hier de brochure 'Ruimte voor immaterieel erfgoed'](#) (of maak je gemeente erop attent!)

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

KOEIEN IN DE STAD

'Woerden is uniek met onze levende koeienmarkt in de oude stad. Ooit hadden we een wethouder van elders. Die zei: "Kunnen die dieren niet buiten de stad?" Maar wij van de koeienmarkt zeiden: "Nee dat kan niet, juist die binding van de markt met de oude binnenstad is belangrijk voor ons erfgoed."

Boer betrokken bij Koeiemart Woerden, 2020

Koeienmart in Woerden Foto Justin Egberts

TIPS OM INVLOED UIT TE OEFENEN

- Zorg dat jouw immaterieel erfgoed dat verbonden is aan de fysieke leefomgeving op de radar van jouw gemeente staat.
- Denk na hoe jouw erfgoed verankerd kan worden in een omgevingsvisie of een omgevingsplan.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

JOUW IMMATERIEEL ERFGOED IN DE OMGEVINGSWET?

- Bied je aan als partner bij participatieve projecten rond het in kaart brengen van erfgoed in de fysieke omgeving. Zo kun je invloed uitoefenen op de besluitvorming.

EEN KERMIS VOOR IEDEREEN

Al ruim 120 jaar is de jaarlijkse kermis in Zuid-Scharwoude een begrip. Maar niet iedereen was even blij met de kermis, die middenin een woonwijk staat. Denk aan geluidsoverlast en plassende kermisbezoekers in je tuin. De gemeente Langedijk paste participatie volgens de Omgevingswet toe. Zij bracht bewoners, kermisexploitanten en ondernemers bij elkaar om te praten over de uitdagingen en schurende momenten rond de kermis. Het doel: de kermis tot een feest voor iedereen maken. Aanwezigen konden zelf met oplossingen te komen. Met succes. > [Lees hier het hele verhaal.](#)

WATER VOOR ONZE (CORSO)BLOEMEN!

In Boskoop kon het land de hevige buien en andere gevolgen van klimaatverandering niet langer aan. De boeren wilden het waterpeil omlaag, terwijl de siertelers – die bloemen leveren aan corso's – en andere inwoners het waterpeil juist omhoog wilden. De gemeente ging om tafel met boeren, siertelers, natuurorganisaties en inwoners om samen na te denken over het waterbeheer. > [Lees hier het hele verhaal.](#)

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET MUSEA OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

EXTRA: VERDERE INSPIRATIE!

SAMENWERKEN MET MUSEA

Wil je dat jouw erfgoed bekend wordt bij een breder publiek? De (historische) context ervan laten zien? Misverstanden over jouw erfgoed uit de weg ruimen? Of ben je op zoek naar nieuwe beoefenaars? Allemaal goede redenen om samen te werken met een museum.

VOORDELEN OP EEN RIJ

Samenwerken met musea kan het **borgen** van jouw immaterieel erfgoed ondersteunen. We zetten de vijf belangrijkste voordelen op een rij.

VOORDEEL 1: VERGROOT JE ZICHTBAARHEID

Wil je met je immaterieel erfgoed zichtbaarder zijn in jouw omgeving of erbuiten? Musea kunnen door exposities, lezingen en workshops de zichtbaarheid van jouw immaterieel erfgoed versterken en respect creëren voor jouw erfgoed.

VOORDEEL 2: ONTDEK OF TOON DE (HISTORISCHE) CONTEXT VAN JE ERFGOED

Heb je vragen over de geschiedenis van jouw erfgoed? Of over de ruimtelijke en sociale context? Bij musea werken experts op verschillende terreinen en musea doen ook onderzoek. Ontdek zo meer over de (historische) context van jouw erfgoed. Misschien kun je samen een activiteit of tentoonstelling organiseren waarin je deze context toont.

VOORDEEL 3: VIND NIEUWE ERFGOEDBEOEFENAARS

Ben je op zoek naar nieuwe erfgoedbeoefenaars? Samenwerking met musea kan je helpen om deze te vinden. Het Nederlands Openluchtmuseum biedt bijvoorbeeld een podium waar wekelijks de Anansi vertelcultuur wordt uitgevoerd. Sterker nog: in het museum worden zelfs nieuwe vertellers opgeleid. Zo kan het erfgoed blijven groeien.

VOORDEEL 4: STIMULEER DE DIALOOG OVER JOUW ERFGOED

Wil jij de dialoog over jouw erfgoed stimuleren? Musea kunnen verschillende meningen en emoties bij immaterieel erfgoed in beeld brengen en de dialoog erover stimuleren.

VOORDEEL 5: VERNIEUW JE ERFGOED

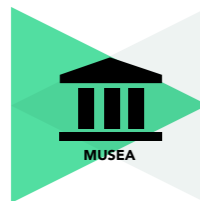
Is jouw erfgoed toe aan vernieuwing? Ook daar kunnen musea aan bijdragen. Door je immaterieel erfgoed te vernieuwen, maak je het toekomstbestendig.

Anansi vertelcultuur in het Openluchtmuseum in Arnhem

JE GEMEENTE

MUSEA

BUURTHUIZEN,
BIBLIOTHEKEN EN
CULTURELE CENTRA

PARTNERS OP
RUIMTELIJK GEBIED

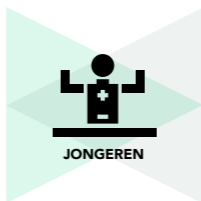
ANDERE BEOEFENAARS
VAN IMMATERIEEL
ERFGOED

HET BEDRIJFSLEVEN

TOERISME

JONGEREN

PRIMAIR
EN VOORTGEZET
ONDERWIJS

HOGESCHOLEN

DE MEDIA

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET MUSEA OP?

Postduif met beoefenaar van de postduivensport

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

HOE GELUKKIG IS EEN POSTDUIF?

In sommige vormen van immaterieel erfgoed spelen levende dieren een centrale rol. De expositie 'Dier, mens & traditie' stimuleert de dialoog over tradities met levende dieren. Deze interactieve tentoonstelling is in 2021 te zien in het Natuurhistorisch Museum in Rotterdam. Voor de expositie werden enkele gemeenschappen gevraagd te participeren en hun verhaal via tekst en objecten te vertellen. Steeds staat een dier centraal – hond, postduif, valk, paard, koe, schaap, Surinaamse zangvogel, haan – en vertelt een vertegenwoordiger van

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

EXTRA: VERDERE INSPIRATIE!

de erfgoedgemeenschap waarom de bewuste traditie zo belangrijk is voor hem of haar. Wat komt erbij kijken, en wat is er de laatste jaren allemaal veranderd?

Juist dit 'erfgoed in beweging' wordt in de tentoonstelling benadrukt. Er is aandacht voor dierenwelzijn, voor de aanpassingen die op dit terrein zijn gedaan én voor de soms aanhoudende kritiek. Aan een speciaal ontworpen dialoogtafel kunnen bezoekers met elkaar in gesprek over bepaalde vragen en dilemma's.

HOE VOUW JE OP ZIJN ZEEUWS?

Het Zeeuws Museum heeft binnen het project HANDwerk verschillende gespecialiseerde ambachtslieden hun kennis laten doorgeven aan een nieuwe generatie. Daarbij werd steeds uitgegaan van objecten in de collectie van het museum, bijvoorbeeld de collectie streekdrachten. Het museum bracht een Zeeuwse vrouw die traditionele vouwtechnieken beheerst, samen met studenten van coupeurvakopleidingen en designers. De coupeurs en designers werden aangemoedigd om hedendaagse toepassingsmogelijkheden te ontwikkelen en de historische vaardigheden opnieuw betekenis te geven. Zo werd het erfgoed geborgd, doorgeven en vernieuwd. Sinds de start van HANDwerk is er ook permanent een werkplaats in het museum. Het is een ontmoetingsplek waar vrijwilligers en bezoekers samen aan de slag kunnen. > [Kijk hier voor een how-to en meer info.](#)

Mevrouw Vos leert studenten van de coupeuropleiding traditionele vouwtechnieken in het Zeeuws Museum Foto: Urbi et orbi filmstill

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET MUSEA OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

EXTRA: VERDERE INSPIRATIE!

WIN-WIN: WAT LEVERT HET MUSEA OP?

NIEUWE ROL IN DE SAMENLEVING

Veel musea zijn op zoek naar een nieuwe rol in de samenleving: hoe kunnen ze hun relevantie in de samenleving versterken? Jouw erfgoedgemeenschap staat midden in de samenleving. Je immaterieel erfgoed is waarschijnlijk een belangrijke drager van je identiteit. Samenwerken met jouw gemeenschap biedt een museum daarom de mogelijkheid vorm te geven aan haar nieuwe rol.

'Erfgoedgemeenschappen hebben heel veel kennis, wellicht niet wetenschappelijk verkregen, maar zeker heel waardevol voor een museum.'

Fatima Oulad Thami, hennakunstenares

ACTUELE VRAAGSTUKKEN IN HET MUSEUM

Musea willen graag bijdragen aan actuele maatschappelijke discussies, bijvoorbeeld over diversiteit, duurzaamheid of sociale samenhang. Raakt jouw immaterieel erfgoed aan dit soort thema's? Grote kans dat jij een spannende samenwerkingspartner bent voor een museum!

'We wisten helemaal niet dat we "museabel" zijn. Soms heb je iemand nodig die je vertelt dat je interessant bent voor een museum.'

Myriam Stoffen, Zinneke Parade, Brussel

De Sint Maarten Parade trekt langs Museum Catharijneconvent; de lichtsculptuur is gemaakt door vrouwen van het Utrechtse azc samen met medewerkers van het museum Foto: Billie-Jo Krul

VERHALEN, EMOTIES, INTERACTIE

Lange tijd richtten musea zich alleen maar op het verzamelen en tentoonstellen van objecten. Inmiddels ligt de focus ook op verhalen, emoties en interactiviteit. Dat is bij uitstek het terrein van veel immaterieel erfgoed. Als musea aan de slag gaan met immaterieel erfgoed, gaan ze vaak nog wel graag uit van hun materiële collecties. Heeft jouw erfgoed een link met de collectie van een museum? Dat kan voor het museum een hele goede reden zijn om een project rond jouw erfgoed op te zetten.

PARTICIPATIE!

Tegenwoordig is **participatie** belangrijk voor musea. Juist door samen met mensen van buiten het museum aan de slag gaan, laat je zien dat je geen 'ivoren toren' bent, maar midden in de samenleving staat. Participatie levert vaak ook nieuwe groepen bezoekers in het museum op. Allemaal goede redenen om met jou samen te werken.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET MUSEA OP?

MODERNE LICHTSCULPTUREN BOUWEN

De Sint-Maartenviering in Utrecht staat in het teken van solidariteit, vrede, verdraagzaamheid en gelijke rechten. Sinds enkele jaren is museum Catharijneconvent een partner. Samen met Utrechtenaren bouwt het museum lichtsculpturen die in de Sint Maarten Parade meegedragen worden. Ook organiseerde het museum een tentoonstelling van actuele lichtsculpturen. Verder is de museumcollectie van historische voorwerpen rond Sint-Maarten aangevuld door een hedendaagse lichtsculptuur. Zo verbindt het museum zich aan het immaterieel erfgoed dat van betekenis is voor de huidige samenleving in de stad.

Wat heeft de erfgoedgemeenschap aan de samenwerking? Rien Sprengers van het Sint Maartensberaad Utrecht: 'De bestaanszekerheid van de Sint-Maartenviering is inhoudelijk sterk, maar financieel en organisatorisch kwetsbaar. Ons stabiele culturele partnerschap met het museum versterkt de viering en legt gewicht in de politieke schaal.'

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

Je wilt graag samenwerken met een museum. Hoe pak je de samenwerking goed aan?

> Bekijk hier het algemene stappenplan 'Hoe pak je samenwerken zorgvuldig aan?' In deze paragraaf vullen we het stappenplan aan met specifieke aandachtspunten en tips.

1100 MUSEA: WELKE KIES JE?

In Nederland bestaan rond de 1100 verschillende musea. Van grote musea met een nationaal bereik tot kleine, lokale musea die door vrijwilligers worden gedragen. Van cultuurhistorische, kunsthistorische en natuurhistorische musea tot musea die gewijd zijn aan een regio of stad. Geen enkel museum werkt hetzelfde.

De diversiteit biedt jouw erfgoedgemeenschap een kans om een museum te zoeken dat goed bij je past. Bedenk vooraf welk museum geschikt is en waarom: het op het eerste oog meest voor de hand liggende museum hoeft niet per se de beste samenwerkingspartner te zijn.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

EXTRA: VERDERE INSPIRATIE!

HOE LEG JE CONTACT?

Kijk op de website van het museum met wie je het beste contact kunt opnemen. Is er een afdeling Publiek en presentatie? Of vind je de naam van een [museum-conservator](#)? Stuur anders een bericht naar het algemene e-mailadres om een afspraak te maken.

NEEM DE TIJD ELKAAR TE LEREN KENNEN

Uit onderzoek bij meer dan 80 musea en erfgoedgemeenschappen blijkt dat het heel belangrijk is om voldoende tijd te nemen om elkaar te leren kennen. Zo kun je misverstanden uit de weg ruimen, elkaars taal leren begrijpen en je doelen helder afstemmen. Het ideaal? Dat jouw erfgoedgemeenschap zich thuis gaat voelen in het museum én dat het museum je gemeenschap ook buiten de muren van het museum leert kennen – daar waar jullie erfgoed plaatsvindt.

'In onze wederzijdse passies, immaterieel erfgoed en museumwerk, liggen zeker kansen. Maar laat ons eerst de basisvragen helder krijgen: what's in it for both? Wat is het antwoord op de fundamentele waarom-vraag?'

Paul Bastiaansen, Bloemencorso Zundert

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET MUSEA OP?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

Samenwerken met musea biedt nieuwe kansen, maar zorgt ook voor uitdagingen. We zetten de zes belangrijkste uitdagingen op een rij en geven oplossingen hoe je daarmee om kunt gaan.

UITDAGING 1: WAT IS IMMATERIEEL ERFGOED EIGENLIJK?

Wat is immaterieel erfgoed? Daarover bestaan heel verschillende ideeën. Sommige musea verstaan onder immaterieel erfgoed herinneringen, oral history of de verhalen achter (historische) objecten uit de collectie. Terwijl het voor de immaterieel erfgoedgemeenschappen om levend erfgoed gaat: sociale praktijken, feesten, rituelen, vertel- en zangtradities, ambachten of kennis rond natuur en universum. Deze verschillende benaderingen leiden in de praktijk vaak tot misverstanden.

Oplossing: Maak als erfgoedgemeenschap aan het museum duidelijk wat jullie immaterieel erfgoed inhoudt en welke betekenis het voor jullie huidige beoefenaars heeft.

UITDAGING 2: JA MAAR, WIL IK HET WEL ZÓ?

In een museumcontext verandert jouw immaterieel erfgoed. Zo kan het in een museum handig zijn om bepaalde elementen van jouw erfgoed extra uit te lichten, terwijl dat in jouw erfgoedpraktijk buiten het museum niet gebeurt. Denk aan elementen die bijzonder spannend zijn voor het publiek, waardoor jouw erfgoed meer aandacht krijgt en het museum

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

meer bezoekers trekt. Of aan elementen in jouw erfgoed die maatschappelijke discussie oproepen. Het kan dat je de invalshoek van het museum als erfgoedgemeenschap in eerste instantie niet prettig vindt.

Oplossing: Wees je ervan bewust dat jouw erfgoed kan veranderen in een museumcontext. Doel van het museum hoeft niet te zijn om jouw erfgoed alleen maar 'in het zonnetje' te zetten. Misschien wil het museum het debat bevorderen door ook andere perspectieven op jouw immaterieel erfgoed te laten zien of door de context ervan te tonen. Bedenk ook dat veel musea financieel afhankelijk zijn van hoge bezoekersgetallen.

'Beide partijen hebben creativiteit nodig om geslaagde manieren te verzinnen om immaterieel erfgoed in een museum te laten floreren.'

Deelnemer aan de conferentie 'Immaterieel erfgoed verzamelen', oktober 2019, Tilburg

UITDAGING 3: HEB JE WEL GENOEG TIJD EN ENERGIE?

Het kan dat jouw erfgoedgemeenschap benaderd wordt door een museum. De kans is groot dat je enthousiast reageert. Een goede samenwerking met een museum kan veel opleveren, maar bedenk: het kost ook veel tijd en energie.

Oplossing: Vraag je vooraf af of je als erfgoedgemeenschap wel genoeg tijd en energie hebt om in een samenwerking te investeren. Wat is realistisch?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

EXTRA: VERDERE INSPIRATIE!

UITDAGING 4: HOE VER GAAT JOUW 'PARTICIPATIE'?

Over het begrip 'participatie' zie je vaak misverstanden ontstaan. Misschien denk jij aan cocreatie waarbij je vanaf het begin af aan gelijkwaardig optrekt met het museum, even veel te zeggen hebt en samen het eindresultaat bepaalt. Terwijl het museum jou vooral ziet als leverancier van ideeën, en verder zelf de regie en zeggenschap wil houden.

Oplossing: Bespreek meteen aan het begin van de samenwerking welke graad van participatie jullie beiden voor ogen hebben en stem goed af.

UITDAGING 5: WAAROM GAAT HET ZO TRÁÁG?

Voor veel musea is participatief werken nieuw. Ze moeten nog kennis en vaardigheden ontwikkelen en organisatorische voorwaarden scheppen om jou als samenwerkingspartner deel te laten zijn van hun museumwerk. Voor jou kan dit proces overkomen als een vertraging of obstakel in de samenwerking.

Oplossing: Blijf altijd met elkaar in dialoog, zeker over zaken die anders lopen dan jij misschien had verwacht.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET MUSEA OP?

UITDAGING 6: BETAALDE KRACHTEN VS. VRIJWILLIGERS

Bij musea werken betaalde medewerkers, terwijl jij voor jouw immaterieel erfgoed meestal als vrijwilliger actief bent. Dit kan wrijving opleveren: waar jouw immaterieel erfgoed voor jou een grote passie is, is het voor de medewerkers 'gewoon' onderdeel van hun baan.

Oplossing: Bespreek dit goed met elkaar en maak afspraken over de manier waarop jullie samenwerken.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- Ga op zoek naar inspirerende voorbeelden van samenwerking met musea.
- Neem tijd om elkaar goed te leren kennen.
- Wees duidelijk over de wederzijdse doelen van de samenwerking. Deze kunnen verschillend zijn bij een en hetzelfde project.
- Bepaal samen de graad van participatie.
- Blijf in dialoog, juist als zaken anders lopen dan jij verwacht.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

EXTRA: VERDERE INSPIRATIE!

EXTRA: VERDERE INSPIRATIE!

LIJST MUSEA NEDERLAND

Ben je op zoek naar een museum als samenwerkingspartner? > [Bekijk hier een lijst met alle musea in Nederland.](#)

TOOLKIT VOOR MUSEA

Zoek je inspiratie hoe musea aan de slag kunnen met immaterieel erfgoed? [Op deze Engelstalige website vind je een toolkit met een handboek voor musea, handige hulpmiddelen en een schat aan informatie.](#) De toolkit is ontwikkeld tijdens het internationale 'Intangible Cultural Heritage & Museums Project' IMP (2017-2020) waaraan ook het Kenniscentrum deelnam.

FILMS MET INSPIRERENDE VOORBEELDEN

Ben je benieuwd naar interessante internationale voorbeelden? > [Bekijk hier inspirerende films en geslaagde voorbeelden van samenwerkingen tussen musea en immaterieel erfgoedgemeenschappen.](#)

AMBACHTENLAB – HANDBOEK VOOR MUSEA

Wil je aan de slag met jouw ambacht in een museum? > [Bekijk dan de methodiek van het AmbachtenLab](#) die het Kenniscentrum heeft ontwikkeld. Binnen een AmbachtenLab brengen musea ambachtslieden, studenten uit het vakonderwijs en kunstenaars/ontwerpers met elkaar in contact. Het doel: met elkaar innovatieve ideeën ontwikkelen en uitwerken.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET MUSEA OP?

Het lab is een mengvorm tussen een workshop en een denktank en vindt plaats binnen een werkperiode van acht tot twaalf wekelijkse ontmoetingen.

WORKSHOP 'IMMATERIEEL ERFGOED EN MUSEA'

Wil je nadenken over de samenwerking met een museum? Organiseer dan zelf een of meerdere workshops 'Immaterieel Erfgoed en Musea'. De workshop richt zich op musea, maar is zeker ook interessant voor erfgoedgemeenschappen die de discussie willen aangaan. Aan één workshop kunnen maximaal 10 mensen meedoen. Download hier de presentatie, sinspiratiekaarten en de korte handleiding.

- [Presentatie Workshop 'Immaterieel Erfgoed & Musea'](#)
- [Inspiratiekaarten Workshop 'Immaterieel Erfgoed & Musea'](#)
- [Handleiding Workshop 'Immaterieel Erfgoed & Musea'](#)

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

EXTRA: VERDERE INSPIRATIE!

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE PARTNER OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

SAMENWERKEN MET BUURTHUIZEN, BIBLIOTHEKEN EN CULTURELE CENTRA

Zoek je een goede plek voor het beoefenen of vieren van je immaterieel erfgoed? Een locatie voor een vergadering? Wil je een bredere groep mensen betrekken? Of nieuwe inspiratie voor en discussie over je erfgoed? Kijk dan of je kunt samenwerken met buurt- of dorpshuizen, bibliotheken en culturele centra.

BUURTHUIZEN OF DORPSHUIZEN

Buurthuizen, ook wel buurtcentra, hebben verschillende functies, waarvan die van ontmoetingsplek misschien wel de belangrijkste is. Buurthuizen worden vaak beheerd door vrijwilligers, maar vaak zijn er ook sociale stichtingen bij betrokken. Inwoners geven steeds vaker zelf vorm aan de functie van het buurthuis.

CULTURELE CENTRA

Culturele centra zijn plekken waar manifestaties op het gebied van kunst, muziek en cultuur plaatsvinden. Deze centra zijn er in alle soorten en maten met elk hun eigen focus en doelstellingen. Een belangrijke gemene deler is de wens om een ontmoetingsplek te zijn.

BIBLIOTHEKEN

Bibliotheken zijn sinds jaar en dag de toegangspoort tot informatie, kennis en cultuur. Steeds vaker zijn bibliotheken multifunctioneel. Ze bieden ruimtes voor workshops, zijn labs, hebben een podium en willen een ontmoetingsplek zijn voor de stad of het dorp.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

Samenwerken met buurthuizen, bibliotheken en culturele centra kan de borging en beleving van je immaterieel erfgoed op verschillende manieren ondersteunen. We zetten de belangrijkste voordelen op een rij.

VOORDEEL 1: GEEF JE ERFGOED DE/EEN RUIMTE!

Heb je geen plek om je immaterieel erfgoed te beoefenen, beleven of uit te voeren? Buurthuizen, bibliotheken en culturele centra beschikken over ruimtes die kansen bieden voor jouw immaterieel erfgoed. In buurtcentra in het hele land komen mensen samen om hun immaterieel erfgoed te beoefenen of te oefenen – van yogaclubs tot dansverenigingen. Ook uitvoeringen voor publiek zijn mogelijk. Zo treedt Shanty Nederland op in diverse bibliotheken en vinden verhalenvertellers in buurthuizen, bibliotheken en culturele centra een podium en publiek voor hun verhalen.

Wil je jouw immaterieel erfgoed liever in besloten kring vieren? Misschien zijn dan niet al deze partners geschikt. Zo kan het dat een bibliotheek of cultureel centrum open wil staan voor alle mogelijke bezoekers. Het is daarom belangrijk om hier met je partner aan het begin afspraken over te maken.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE PARTNER OP?

EXCLUSIEF VOOR MANNEN DIE 50 WORDEN ...

Al jaren organiseert de Stichting Abrahamdag Oosterhout samen met cultureel centrum De Bussel op de eerste zaterdag van oktober een feestelijke dag voor mannen die vijftig worden. Het cultureel centrum biedt de mannen niet alleen een ruimte voor de gezamenlijke maaltijden en het feest, de medewerkers denken ook mee over vernieuwingen van het dagprogramma. 'De creatieve denkers van het culturele centrum brengen ons vaak op nieuwe ideeën voor activiteiten. Het mooie is ook dat we het echt samen doen waardoor de betrokkenheid bij alle partijen groot is', aldus Hans Zijlmans, secretaris van de Stichting Abrahamdag Oosterhout.

VOORDEEL 2: GEEF JE ERFGOED DOOR AAN EEN VOLGENDE GENERATIE

Wil je jouw immaterieel erfgoed doorgeven aan de volgende generatie? Bibliotheken bieden steeds vaker een plek om iets te maken, zogenaamde labs. Jong en oud kunnen hier samenkomen. Dit geeft jou de kans om bijvoorbeeld een introductieworkshop te geven over je immaterieel erfgoed. Vooral ambachten lenen zich hier goed voor.

Draait jouw immaterieel erfgoed om dans, zingen of muziek maken? Buurthuizen bieden vaak de mogelijkheid om via workshops nieuwe groepen bij jouw immaterieel erfgoed te betrekken. Dit zorgt voor nieuwe beoefenaars die misschien ook weer creatieve ideeën hebben voor de borging van jouw immaterieel erfgoed.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

De Abrahams genieten van de lunch in De Bussel

TAMBÚ VOOR JONGEREN

Tambú is zowel de naam voor een trommel als een muziekvorm, de dans, het gezang en het bijbehorende feest. In samenwerking met een buurtcentrum in Amsterdam-Zuidoost hebben de Tambú-muzikanten, -zangers en -dansers diverse cursussen voor jongeren opgezet.

VOORDEEL 3: VERGROOT JE ZICHTBAARHEID

Wil je met je immaterieel erfgoed zichtbaarder zijn in jouw omgeving? Culturele centra en bibliotheken bieden ruimtes voor exposities en tentoonstellingen. Een bibliotheek is ook een ideale partner als je met een publicatie over jouw immaterieel erfgoed een groter publiek wilt bereiken. Zowel het gebouw als de social media en website van je partner kunnen hierbij helpen. > Meer inspiratie om je erfgoed zichtbaarder te maken? Ga direct naar 'Samenwerken met musea'.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE PARTNER OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

Een Tambúzanger in actie

VOORDEEL 4: KRIJG PROFESSIONELE ONDERSTEUNING

Wil je jouw immaterieel erfgoed met een grotere groep beleven, maar heb je daar zelf niet de organisatie voor? Samenwerking met buurthuizen, bibliotheken en culturele centra kan dan uitkomst bieden. Deze partners hebben vaak een professionele organisatie (buurthuizen in mindere mate). De medewerkers zijn gespecialiseerd in het organiseren van evenementen en zijn ook op de hoogte van wet- en regelgeving.

VOORDEEL 5: GA IN DEBAT OVER JE IMMATERIEEL ERFGOED

Roept jouw immaterieel erfgoed bij verschillende mensen verschillende emoties op en wil je erover in debat? Medewerkers van buurthuizen, bibliotheken of culturele centra kunnen samen met jou een debat organiseren en bieden een veilige, neutrale plek.

VAN CARILLONS BESPELEN TOT WINTI-RITUELEN

Imagine IC in de Amsterdamse Bijlmer is zowel buurthuis als bibliotheek en museum. Imagine IC wil een open vloer zijn waar mensen met elkaar in gesprek gaan over het erfgoed dat leeft in de stad, bijvoorbeeld straatvoetbal, Winti-rituelen en carillons bespelen. Zij zijn geïnteresseerd in gesprekken en discussies over erfgoed en de verschillende emoties die mensen eraan verbinden.

LICHTJES VOOR ALLE ARNHEMERS

Rozet is een bibliotheek en erfgoedcentrum met workshop- en tentoonstellingsruimtes. Samen met de Arnhemmers wil Rozet culturele en educatieve activiteiten ontwikkelen. Xavier, cultuurmakelaar bij Rozet: 'Wij willen zichtbaar maken en ondersteunen wat voor de Arnhemmer belangrijk is.' Centraal staat de kracht van ontmoeten, ontdekken en ontwikkelen met taal, kunst en erfgoed. Zo organiseert Rozet de lichtjesparade bij de viering van Sint-Maarten, maar ook workshops en tentoonstellingen rond immaterieel erfgoed.

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE PARTNER OP?

In een goede samenwerking profiteren beide partijen: een win-winsituatie. Wil je samenwerken met een buurthuis, bibliotheek of cultureel centrum, dan is het handig te bedenken: wat heeft jouw immaterieel erfgoed je partner te bieden? Wat levert samenwerken met jou op?

AANSLUITEN BIJ ACTUELE THEMA'S

Buurthuizen, bibliotheken en culturele centra zoeken altijd aansluiting bij actuele thema's in de samenleving. Jouw immaterieel erfgoed kan hen een ingang bieden tot die thema's.

NIEUWE DOELGROEPEN BEREIKEN

Buurthuizen, bibliotheken en culturele centra hebben allemaal de doelstelling om een ontmoetingsplek te zijn. Voor alle mensen uit de samenleving in al hun diversiteit. Het is voor hen daarom vaak belangrijk nieuwe doelgroepen te bereiken. Misschien brengt jouw erfgoed nieuwe mensen op hun terrein?

VERGROTEN VAN HET GEMEENSCHAPSGEVOEL

Buurthuizen, bibliotheken en culturele centra willen niet alleen de samenleving in al haar diversiteit laten zien, ze willen ook verschillende mensen samenbrengen, en zo bijdragen aan een gemeenschapsgevoel. Brengt jouw erfgoed verschillende groepen samen? Vergeet niet om dat te vertellen.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE PARTNER OP?

PARTICIPATIE!

Voor buurthuizen, bibliotheken en culturele centra is het steeds belangrijker om samen te werken met inwoners of lokale organisaties. De subsidies die zij krijgen zijn voor een deel gebaseerd op het doel om inwoners te laten participeren. Er zijn diverse vormen: van volledige **cocreatie**, waarbij alle deelnemers invloed hebben op het proces, tot één of enkele bijeenkomsten waarin je als deelnemer alleen input geeft. Bedenk als erfgoedgemeenschap van tevoren wat je wilt en welke inspanning voor jou realistisch is. Echt participatief werken vergt veel tijd en inspanning van beide partners.

RAUM BAAN VOOR DIVALI

In het Utrechtse culturele stadslab RAUM gaan **participatie** en het creëren van een gemeenschapsgevoel hand in hand. Hanan de Sain, programmamaker: 'Er zit rijkdom in elkaar ontmoeten bij het delen van erfgoed. Die mogelijkheid willen wij bij RAUM bieden.' RAUM organiseert bijvoorbeeld speciale themaborrels met als doel buurtbewoners bij elkaar te brengen. Vaak gaat het daarbij om vormen van immaterieel erfgoed. Denk aan festiviteiten zoals het Hindoestaanse Divali of Amazigh (Berbers) Nieuwjaar. RAUM gelooft dat de stad pas van iedereen is, als iedereen hieraan mee mag werken. Niet alleen de 'dominante' cultuuruitingen moeten een plek krijgen in de culturele stad, maar alle uitingen.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

Workshop Bollywood dansen tijdens de Divali-buurtborrel in Cultureel Stadslab RAUM, Utrecht Leidsche Rijn

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

Je wilt graag samenwerken met een buurthuis, bibliotheek of cultureel centrum. Hoe pak je de samenwerking goed aan?

> Bekijk hier het algemene stappenplan 'Hoe pak je samenwerken zorgvuldig aan?' In deze paragraaf vullen we het stappenplan kort aan met twee specifieke tips.

DJ, HOST OF KINDERACTIVITEITEN?

Jij bent expert op het gebied van jouw immaterieel erfgoed. De medewerkers van een bibliotheek, buurthuis of cultureel centrum kunnen goed inschatten wat praktisch en budgettair haalbaar is. Ook weten ze vaak hoe je je programma toegankelijker maakt: hoe trek je een breder of nieuw publiek? Programmamaker Hanan de Sain van RAUM noemt als voorbeelden: kinderactiviteiten, een host die context kan geven of een dj. Maak gebruik van dit soort expertise.

PRIK ALVAST EEN NIEUWE DATUM

Was jullie samenwerking een succes? Kijk dan of de viering, het debat of jouw workshop vaker op de kalender van je partner past. Juist omdat planningen ver van tevoren vol zitten, is het zaak ver vooruit te blikken: volgend jaar weer? Prik alvast een moment op de kalender.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE PARTNER OP?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

Samenwerken met buurthuizen, bibliotheken of culturele centra biedt nieuwe kansen, maar zorgt soms ook voor uitdagingen. We zetten de belangrijkste uitdagingen op een rij en geven oplossingen hoe je daarmee om kunt gaan.

UITDAGING 1: BEN JE ER OP TIJD BIJ?

Buurthuizen, bibliotheken en culturele centra hebben vaak een goed gevulde jaaragenda. Wil je op korte termijn een ruimte gebruiken of iets organiseren, dan loop je het risico dat ze al vol zitten.

Oplossing: Ga ruim voordat je iets wilt doen of organiseren om de tafel zitten. Zelfs als je de precieze invulling nog niet kent. Hier geldt: beter te vroeg dan te laat!

'Holi wordt gevierd op een specifieke dag in maart. Maar omdat we het buurtcentrum altijd op vrijdagavond tot onze beschikking hebben, vieren we het al jaren op vrijdag.'

Lien Bhansing, vrijwilliger Multiculturele Werkgroep Ashna Arnhem

UITDAGING 2: BLIJFT DE KERNWAARDE VAN JE ERFGOED BEHOUDEN?

Bij samenwerkingen moeten beide partijen soms water bij de wijn doen. Kun je het evenement bijvoorbeeld op een andere dag houden? Is het mogelijk andere materialen te gebruiken in je workshop? Kun je voor de toegankelijkheid onderdelen toevoegen?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

Oplossing: Bedenk vooraf wat de kernwaarden van je immaterieel erfgoed zijn en waar eventueel ruimte is voor aanpassingen. Ga in gesprek als gelijkwaardige partners. Kom je partner tegemoet waar mogelijk, maar zorg dat de kernwaarde van je immaterieel erfgoed niet verloren gaat.

UITDAGING 3: STA JIJ OPEN VOOR (ONGEMAKKELIJKE) REFLECTIE?

Je partner kan ongemakkelijke vragen stellen over jouw immaterieel erfgoed. Hoe verhoudt jouw erfgoedgemeenschap zich tot de samenleving? Wie mag meedoen en wie niet? Wat is interessant aan het erfgoed en wat roept vragen op bij anderen? Die vragen kunnen confronterend zijn en op het eerste gezicht zelfs als een bedreiging voelen voor je erfgoed.

Oplossing: Sta open voor een nieuwe reflectie op jouw erfgoed. Zo kan de samenwerking je nieuwe inzichten opleveren, die helpen bij de borging.

UITDAGING 4: BETAALDE KRACHTEN VS. VRIJWILLIGERS

Bij buurthuizen, bibliotheken en culturele centra werken betaalde medewerkers, terwijl jij voor jouw immaterieel erfgoed meestal als vrijwilliger actief bent. Dit kan wrijving opleveren: waar jouw immaterieel erfgoed voor jou een grote passie is, is het voor de medewerkers 'gewoon' onderdeel van hun baan.

Oplossing: Bespreek dit goed met elkaar en maak afspraken over de manier waarop jullie samenwerken.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- Begin met een oriënterend gesprek waarin je zoekt naar gedeelde doelstellingen en elkaars expertise bespreekt: zijn jullie geschikte partners?
- Stem de verwachtingen van tevoren duidelijk op elkaar af: wat willen de partners afzonderlijk bereiken?
- Bewaak de kern van je erfgoed: hoeveel water doe je bij de wijn?
- Profiteer van de expertise van je samenwerkingspartner, bijvoorbeeld op het gebied van een breder of ander publiek trekken.
- Evalueer: gaan we een duurzame samenwerking aan?

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

LANDSCHAPSBEHEERORGANISATIES EN TBO'S

ORGANISATIES IN GEBIEDSONTWIKKELING

MONUMENTENZORG

HISTORISCHE VERENIGINGEN

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

SAMENWERKEN MET PARTNERS OP RUIMTELIJK GEBIED

Is jouw immaterieel erfgoed verbonden met de historische omgeving, een landschap, een bepaalde locatie of een specifiek gebouw? Samenwerking met partners op ruimtelijk gebied kan dan heel nuttig zijn. Denk aan monumentenzorg, historische verenigingen, landschapsorganisaties of organisaties in de gebiedsontwikkeling.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

Samenwerken met partners op ruimtelijk gebied kan van groot belang zijn voor het **borgen** van jouw immaterieel erfgoed. We zetten de vier belangrijkste voordelen op een rij.

VOORDEEL 1: WAARBORG JE PLEK

Vind jouw markt plaats op een historische plek? Bouwen jullie de corsowagens op specifieke locaties? Is een specifiek gebouw van groot belang voor jouw erfgoed? Partners op ruimtelijk gebied kunnen ervoor zorgen dat de ruimtelijke omstandigheden van jouw immaterieel erfgoed ook in de toekomst gewaarborgd zijn.

VOORDEEL 2: VERBETER JE PLEK

Deze partners kunnen ook helpen om de plek waar jij je erfgoed beoefent te verbeteren. Misschien wil je eenvoudiger toegang tot het landschap waar jij je erfgoed beoefent? Dat de weg waarlangs jouw optocht gaat verbreed wordt? Dat een verwaarloosd historisch pand wordt gerenoveerd?

VOORDEEL 3: MAAK JE ERFGOED DUURZAMER

Vindt jouw erfgoed plaats in de natuur, dan kunnen samenwerkingspartners op ruimtelijk gebied jou helpen om je erfgoed duurzamer te maken. Welk materiaal gebruik je bijvoorbeeld voor je vuur? Hoe verstoort je zo min mogelijk dieren?

DUURZAAM HEIDEVUUR

De erfgoedgemeenschap Paasvuur Espelo werkt nauw samen met Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Jongeren krijgen toegang tot de heide om de jonge aangroei van naaldhout te verwijderen. Dit wordt gebruikt als brandmateriaal voor het jaarlijkse paasvuur. Dankzij deze samenwerking bouwt de gemeenschap het paasvuur op een verantwoorde en duurzame manier.

VOORDEEL 4: MAAK JE ERFGOED ZICHTBAARDER

Ook kunnen de partners jouw immaterieel erfgoed meer zichtbaar maken en helpen om nieuwe generaties beoefenaars te vinden. Bijvoorbeeld door workshops over het erfgoed op te nemen in hun cursusprogramma, presentaties in hun lezingenreeksen of door samen educatief materiaal te maken.

TIP

CHECK DE OMGEVINGSWET

Ook je gemeente kan een belangrijke partner voor jouw immaterieel erfgoed zijn als het verbonden is met de ruimtelijke omgeving. In het kader van de nieuwe Omgevingswet liggen misschien kansen voor jouw immaterieel erfgoed. > [Direct naar 'Hoe past jouw immaterieel erfgoed in de Omgevingswet?'](#)

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

LANDSCHAPSBEHEERORGANISATIES EN TBO'S

LANDSCHAPSBEHEERORGANISATIES EN TERREIN BEHERENDE ORGANISATIES

Vindt jouw immaterieel erfgoed plaats in de natuur of in een bepaald landschap? Dan zijn landschapsbeheerorganisaties en terrein beherende organisaties (TBO's) een goede partner. Wat levert samenwerking jullie op en wat zijn de uitdagingen?

MET WIE KUN JE SAMENWERKEN?

Landschapsbeheerorganisaties zijn organisaties zoals Landschap Erfgoed Utrecht, Het Brabants Landschap of Landschapsbeheer Friesland. Hun doel is het beheer of behoud van het landschap. Ze werken samen met veel vrijwilligers die hen in het werk ondersteunen, bijvoorbeeld bij het inventariseren en onderhouden van landschapselementen.

In tegenstelling tot de landschapsbeheerorganisatie hebben terrein beherende organisaties (TBO's) terreinen in eigendom. Je hebt provinciale TBO's, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, de waterschappen, gemeenten en particuliere grondeigenaren (die zich hebben georganiseerd in de Federatie Particulier Grondbezit).

WIN-WIN

Landschapsbeheerorganisaties en TBO's kunnen voor het beheer of behoud van hun landschap kennis nodig hebben die jouw erfgoedgemeenschap te bieden heeft. Op hun beurt kunnen zij bijdragen aan het borgen van jouw immaterieel erfgoed, bijvoorbeeld door het in hun cursusaanbod op te nemen.

ORGANISATIES IN GEBIEDSONTWIKKELING

MONUMENTENZORG

HOE VLECHT JE EEN HEG?

Heggenvlechters weten hoe je bestaande heggen, meestal doornheggen, ondoordringbaar maakt voor vee en wild. De vlechters werken samen met verschillende provinciale landschapsbeheerorganisaties om het kenmerkende landschap met heggen in stand te houden. De organisaties huren de vlechters in om cursussen te geven, wat bijdraagt aan het doorgeven van het immaterieel erfgoed. Maar de organisaties zetten de specialistische kennis van de heggenvlechters ook breder in. Zo inventariseren de vlechters heggen, doen ze cultuurhistorisch onderzoek en adviseren ze over het onderhoud en het planten van nieuwe heggen.

Heggenvlechters aan het werk

HISTORISCHE VERENIGINGEN

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

Een terrein beherende organisatie kan jouw erfgoedgemeenschap toegang tot hun terrein geven, bijvoorbeeld omdat je materiaal nodig hebt. Zo werkt de immaterieel erfgoedgemeenschap van het Sint Brigida Denhalen samen met Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Zij verlenen toegang tot hun bossen en geven toestemming om een den te kappen. Terrein beherende organisaties kunnen ook (mede)aanvragers zijn voor een plaatsing van jouw immaterieel erfgoed op de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland.

EEN RIJK GRASLANDSCHAP

Hoe zorg je voor een rijke gras- of hooioogst? Het traditionele bevoeien van grasland helpt hierbij. Je bevoeit de weiden kunstmatig met stromend water uit rivieren, beken en bronnen. Dat gebeurt door middel van hoogteverschillen en een systeem van sloten en sluisen. Zo bemest je het gras met kalk en mineralen uit het water. Het resultaat: goede grasgroei en een rijke oogst.

Dit immaterieel erfgoed is sterk gekoppeld aan het terrein waar het plaatsvindt. De erfgoedgemeenschap kan het alleen uitvoeren in samenwerking met de organisaties die de terreinen beheren. Niet voor niets was Natuurmonumenten (Beheereenheid Kempen en Midden-Limburg) een van de aanvragers voor plaatsing op de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. Ook waterschappen doen actief mee. Een van de ondersteuners van de andere aanvrager, landgoed Het Lankheet, was Waterschap Rijn en IJssel.

- DE VOORDELEN OP EEN RIJ
- LANDSCHAPSBEHEERORGANISATIES EN TBO'S

- ORGANISATIES IN GEBIEDSONTWIKKELING
- MONUMENTENZORG

- HISTORISCHE VERENIGINGEN
- SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

In het uitbreidingsplan op landgoed Het Lankheet (de Veddersweiden en de Sleen) worden nieuwe vloeigoten gegraven

DE UITDAGINGEN

Voor welke uitdagingen kun je komen te staan als je samenwerkt met landschapsorganisaties en terrein behorende organisaties?

Bij grote organisaties als de provinciale landschapsorganisaties, Staatsbosbeheer of Natuurmonumenten kan de grote schaal waarop zij werken een uitdaging zijn. Zeker als je zelf sterk lokaal bent georganiseerd. Als kleine club vrijwilligers sta je tegenover een grote, ogenschijnlijk ondoorzichtige organisatie. Bestaande persoonlijke contacten zijn dan heel belangrijk voor een succesvolle samenwerking. Heb je deze contacten nog niet? Neem contact op via de website en vraag meteen naar de juiste contactpersoon voor jouw onderwerp.

Bedenk ook goed welke vertegenwoordiger van je erfgoedgemeenschap het beste met de organisatie kan samenwerken. Vraagt de samenwerking iemand die een doener is? Of juist vooral iemand met theoretische kennis? Heb je goede communicatieve en organisatorische vaardigheden nodig? Kies de vertegenwoordiger die past bij de samenwerking. Zo bouw je makkelijker een duurzame relatie op en is de kans groter op een samenwerking voor de lange termijn.

ORGANISATIES IN GEBIEDSONTWIKKELING EN RUIMTELIJK ONTWERP

Heb je ideeën of wensen over de omgeving waarin jij je erfgoed beoefent, maar weet je niet goed hoe je die ideeën kunt verwezenlijken? Dan zijn organisaties die helpen bij het ontwikkelen en uitvoeren van plannen over de fysieke leefomgeving een goede partner. Denk bijvoorbeeld aan landschapsadviseurs, gebiedsontwikkelaars en stadsplanologen.

MET WIE SAMENWERKEN?

Organisaties die – al dan niet commercieel – bezig zijn met gebiedsontwikkeling en ruimtelijk ontwerp denken met jou na over hoe de leefomgeving socialer en mooier kan. Ze helpen je verwoorden wat jij belangrijk vindt, verfijnen je dromen en ideeën en kunnen je helpen ze te realiseren. Ook ondersteunen ze je met het opbouwen van een goed netwerk.

De [KNHM-foundation](#) ondersteunt gratis burgerinitiatieven. Hun doel is om de leefomgeving te verbeteren door maatschappelijke initiatieven te inspireren, te verbinden en erover te adviseren. De adviseurs werken in heel het land.

Ook het multidisciplinaire team van [De Plekkenmakers](#) inspireert, faciliteert en begeleidt burgers, organisaties en gemeenten bij het uitwerken van hun ideeën en plannen voor de verbetering van de leefomgeving.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

LANDSCHAPSBEHEERORGANISATIES EN TBO'S

DE UITDAGINGEN

Bij de samenwerking met deze organisaties zijn bijna altijd andere partijen betrokken, bijvoorbeeld de gemeente. Door procedures, wetgeving of regels kan het zijn dat het tijd kost jouw ideeën te realiseren.

Samenwerking is niet altijd gratis! Houd steeds goed in de gaten wat het project kost en wat het oplevert en betrek er – ook voor de financiering – verdere partners bij.

ORGANISATIES IN GEBIEDSONTWIKKELING

MONUMENTENZORG

MONUMENTENZORG

Een molenaar kan zijn ambacht niet uitvoeren zonder een molen. Is jouw erfgoed verbonden met een monument? Dan zijn organisaties die zich inzetten voor het behoud van materieel cultureel erfgoed een belangrijke partner.

MET WIE SAMENWERKEN?

Voor rijksmonumenten werk je samen met de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Bij gemeentelijke monumenten is je gemeente een belangrijke partner. Ook Erfgoedvereniging Heemschut of Vereniging Hendrick de Keyser beschermen tal van cultuurmonumenten.

WIN-WIN

Denk samen met je partner na over de relatie tussen het materiële en het immateriële erfgoed. Creëer zo bewustwording dat de beoefening van het immateriële erfgoed afhankelijk is van het materiële erfgoed.

Een monument is meestal gebaat bij gebruik. Hedendaags gebruik kan bijvoorbeeld een inkijk bieden in hoe het monument in de geschiedenis gebruikt werd. Gebruik vereist bovendien goed onderhoud van het monument.

Misschien maakt jouw immateriële erfgoed het monument ook zichtbaarder en bekender. In Denekamp komen bijvoorbeeld toeristen die geïnteresseerd zijn in klokken beieren. De klokken in de Sint Nicolaastoren worden daar handmatig aangeslagen met de klepel. De toeristen hebben daarbij meteen ook aandacht voor de monumentale Sint Nicolaastoren.

HISTORISCHE VERENIGINGEN

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

KERMISKOEK TE KOOP!

De erfgoedgemeenschap van de traditie van de Tielsche Kermiskoek organiseert jaarlijks gedurende Open Monumentendag een kermiskoekveiling in een monumentaal pand. De erfgoedgemeenschap is dan verzekerd van veel aanloop. Andersom is de veiling interessant voor de programmering van Open Monumentendag.

DE UITDAGINGEN

Samenwerken aan borging die zowel rekening houdt met het immateriële als het materiële erfgoed kent ook uitdagingen. Jullie interesses kunnen botsen of zich maar moeilijk in overeenstemming laten brengen. Wat als het borgen van jouw immateriële erfgoed bijvoorbeeld aanpassingen eist die de monumentenstatus van het gebouw moeilijk toelaat? In dat geval is maatwerk nodig en toenadering van beide kanten. Houd er ook rekening mee dat monumentenzorgers gebonden zijn aan wetgeving en reglementen die ze niet kunnen overtreden.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

LANDSCHAPSBEHEERORGANISATIES EN TBO'S

ORGANISATIES IN GEBIEDSONTWIKKELING

MONUMENTENZORG

HISTORISCHE VERENIGINGEN

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

WEG MET DIERONVRIENDELIJKE STALLEN!

In de monumentale 19e-eeuwse hal van de Hollandsche Manege in Amsterdam wordt sinds 1883 de Vondelcarrousel beoefend. Een team van ruiters rijdt in amazonezit figuren op muziek. Volgens de huidige normen voor dierenwelzijn was het niet meer mogelijk om in het monumentale pand paarden te houden.

Samen met Stadsherstel is bedacht hoe de Hollandsche Manege een noodzakelijke opknapbeurt kan krijgen met aanpassing van de monumentale stallen. Zo blijft het monument zijn historische bestemming als rijsschool behouden én is het voortbestaan van het immaterieel erfgoed van de Vondelcarrousel gewaarborgd.

HISTORISCHE VERENIGINGEN EN HEEMKUNDE-VERENIGINGEN

Wil jij de geschiedenis van jouw immaterieel erfgoed onderzoeken of verspreiden? In bijna ieder dorp en iedere stad in Nederland zijn historische verenigingen of heemkundeverenigingen actief met enthousiaste vrijwilligers die veel passie voelen voor de geschiedenis van de plaats. Samenwerken levert al snel een win-winsituatie op.

VERZORG EEN LEZING

Historische verenigingen of heemkundeverenigingen zoeken vaak leuke thema's voor de lezingenreeksen die ze organiseren. Is jouw immaterieel erfgoed en de geschiedenis ervan een mooi, misschien zelfs verrassend onderwerp voor een lezing? En kan iemand uit je eigen erfgoedgemeenschap zo'n lezing geven? Aarzel dan niet om het aan de vereniging voor te stellen.

MAAK SAMEN EEN PUBLICATIE

Je kunt ook samen kennis verspreiden via publicaties. Misschien geeft een lustrum of een andere bijzondere gebeurtenis aanleiding tot een publicatie die jullie in samenwerking maken?

De Vondelcarrousel in de Hollandsche Manege in Amsterdam

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

LANDSCHAPSBEHEERORGANISATIES EN TBO'S

GEEF LES IN HET ONDERWIJS

Veel historische verenigingen en heemkundeverenigingen hebben goede contacten met scholen in de gemeente. Ook hebben ze ervaring met het maken van lespakketten of andere educatieve producten. Samen kun je bijvoorbeeld een lespakket over jouw immaterieel erfgoed en de geschiedenis ervan ontwikkelen. > [Meer informatie over lespakketten maken vind je in 'Samenwerken met primair en voortgezet onderwijs'.](#)

ORGANISEER SAMEN EEN ACTIVITEIT

Het kan ook interessant zijn om aan te sluiten bij een bestaande activiteit van een historische vereniging. Of je organiseert samen een activiteit, bijvoorbeeld op Open Monumentendag.

GLIJE, GLIJE, GLIJE IN EEN WAGENTJE

Hoe gingen mensen vroeger op reis? Arresleeclub Glijen en Rijen werkte samen met de Historische Vereniging West-Alblasserwaard aan de themadag 'Op reis' tijdens de Open Monumentendag. De arresleeclub is de erfgoedgemeenschap achter de Menrit op Hemelvaartsdag in de Alblasserwaard. Op de themadag waren bijvoorbeeld historische koffers en voertuigen te zien, waaronder koetsen van Glijen en Rijen. Het publiek mocht daar ook zelf een rondrit mee maken.

ARCHIVEER HISTORISCHE STUKKEN

Wil je historische stukken over je erfgoed veilig bewaren maar weet je niet waar? Ook dan is samen-

ORGANISATIES IN GEBIEDSONTWIKKELING

MONUMENTENZORG

werking met een historische vereniging in jouw gemeente interessant. De vereniging heeft misschien een eigen archief en wil de stukken voor je bewaren. Of ze kan optreden als bemiddelaar tussen jouw erfgoedgemeenschap en een geschikt ander archief, bijvoorbeeld van de gemeente.

HISTORISCHE VERENIGINGEN

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

KOM OP DE INVENTARIS IMMATERIEEL ERFGOED

Is jouw erfgoed nog niet bijgeschreven op de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland? Historische verenigingen kunnen jouw erfgoed helpen voordragen.

Aansteken van het paasvuur in Denekamp

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

LANDSCHAPSBEHEERORGANISATIES EN TBO'S

ORGANISATIES IN GEBIEDSONTWIKKELING

MONUMENTENZORG

HISTORISCHE VERENIGINGEN

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

VAN WIE ZIJN DE PAASGEBRUIKEN?

Denekamp kent uitgebreide paasgebruiken. Jongeren gaan onder andere het dorp rond om eieren en geld te vragen en er wordt een groot paasvuur opgebouwd. De paasgebruiken vinden elk jaar spontaan vanuit de bevolking plaats. Hier komt geen bestuur of organisatie aan te pas. Dit is een belangrijke kernwaarde die door de Denekampse gemeenschap wordt gekoesterd en die men graag wil borgen voor de toekomst. Om toch een voordracht voor de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland te kunnen doen, startten enkele betrokkenen op persoonlijke titel een voordracht. Om te bekrachtigen dat de aanvraag werd gedragen door de hele Denekampse gemeenschap werd de voordracht onder andere ondersteund door de Stichting Heemkunde Denekamp.

DE UITDAGINGEN

Historische verenigingen – de naam zegt het al – kiezen een historische benadering. Bij jouw immaterieel erfgoed draait het vooral om de hedendaagse vorm ervan die je in het nu beoefent en die zich in de toekomst dynamisch ontwikkelt. Dit verschil in perspectief kan leiden tot misverstanden.

Blijf je erfgoed als levende cultuuruiting benaderen. Zorg dat historische inzichten en duidingen je erfgoed niet laten verstarren tot een cultuuruiting die 'altijd zo moet blijven als in het verleden'. Onderzoek naar de geschiedenis van je erfgoed kan juist ook laten zien dat je immaterieel erfgoed altijd al dynamisch was en zich steeds heeft aangepast aan de tijd.

Een ander misverstand kan ontstaan over de definitie van immaterieel erfgoed. Leg zo nodig meteen aan het begin van de samenwerking uit dat immaterieel erfgoed niet oral history, herinneringen of verhalen betreft, maar dat het om culturele praktijken in het nu gaat.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- Benadruk hoe belangrijk de samenwerkingspartner is voor het borgen van je erfgoed.
- Informeer jezelf over de doelen en mogelijkheden van je samenwerkingspartner. Misschien is je partner aan bepaalde regelgeving of een budget gebonden. Neem dit mee in je verwachtingen.
- Doener, theoreticus, organisator? Kies een vertegenwoordiger van jouw erfgoed die goed past bij de aard van de samenwerking en bij de samenwerkingspartner.
- Heb oog voor de andere benadering of belangen van je partner, zoals natuurbehoud, behoud van een monument of een historische benadering. Benoem de verschillen en werk samen aan een win-win-situatie.
- Werk aan een duurzame relatie.

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JULLIE BEIDEN OP?

WELKE SOORTEN SAMENWERKING ZIJN ER?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

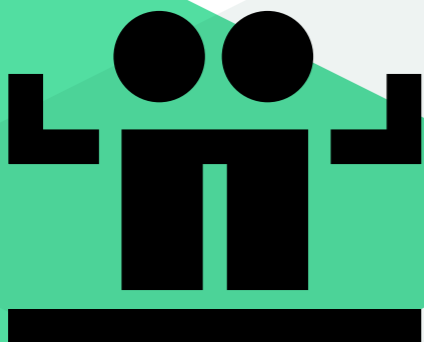
WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

UITDAGINGEN BIJ INTERNATIONALE SAMENWERKING

UITDAGINGEN MIGRATIE VAN IMMATERIEEL ERFGOED

SAMENWERKEN MET ANDERE BEOEFENAARS VAN IMMATERIEEL ERFGOED

Zoek je inspiratie voor de borging van je erfgoed? Wil jij graag uitwisselen hoe je jouw immaterieel erfgoed toekomst kunt geven? Samenwerken met andere beoefenaars van immaterieel erfgoed levert vrijwel altijd voordelen op voor jullie beiden. Ook een internationale samenwerking kan interessant zijn.

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JULLIE BEIDEN OP?

In een goede samenwerking profiteren beide partijen: een win-winsituatie. Wil je samenwerken met andere beoefenaars van immaterieel erfgoed, bedenk dan: wat hebben jullie elkaar te bieden? Hoe kunnen jullie elkaar ondersteunen bij de borging van jullie erfgoed?

VOORDEEL 1: JE BEGRIJPT ELKAAR

Samenwerken met andere beoefenaars van immaterieel erfgoed is vaak heel leuk. Je werkt allebei aan de borging van je passie. Je snapt waar de ander 'vandaan komt' met zijn vraag of probleem en waarom iemand zich zo hard inzet voor de toekomst van zijn erfgoed. Je bent allebei ervaringsdeskundige en kunt hierdoor snel tot de kern komen. Kortom: je begrijpt elkaar.

VOORDEEL 2: JE KRIJGT EEN NIEUWE BLIK

Samenwerking geeft je nieuwe en soms verrassende inzichten. Je neemt een kijkje in elkaars keuken en wisselt goede en minder goede ervaringen uit. Hoe pakt de ander het bijvoorbeeld aan om nieuwe bestuursleden te vinden? Hoe hebben zij een jongerenbestuur opgericht? Hoe digitaliseren ze hun archief? Wat doen ze met taken die steeds meer professionalisering vragen? En hoe bepalen ze wat een realistische maar aantrekkelijke prijs is voor een ambachtelijk product? Door uit te wisselen over dit soort vragen leer je van én met elkaar.

VOORDEEL 3: JE KRIJGT HULP EN STEUN

De ervaring leert dat verschillende beoefenaars van immaterieel erfgoed elkaar goed kunnen helpen en dat ook heel graag doen. Dat zien wij duidelijk op de immaterieel erfgoeddagen (**IE-dagen**) die het Kenniscentrum organiseert. Beoefenaars van soms heel verschillende vormen van immaterieel erfgoed denken met elkaar mee, dragen creatieve ideeën aan en houden elkaar een spiegel voor.

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JULLIE BEIDEN OP?

WELKE SOORTEN SAMENWERKING ZIJN ER?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

UITDAGINGEN BIJ INTERNATIONALE SAMENWERKING

UITDAGINGEN MIGRATIE VAN IMMATERIEEL ERFGOED

WELKE SOORTEN SAMENWERKING ZIJN ER?

Samenwerken met andere beoefenaars van immaterieel erfgoed kan in vele vormen. We zetten de meest voorkomende soorten samenwerking op een rij. Wat past bij jouw behoefte, jouw erfgoed en jouw gemeenschap?

SAMENWERKEN MET GELIJKSOORTIGE VORMEN

Bestaan er vergelijkbare vormen van jouw immaterieel erfgoed in Nederland? Dan kun je in de borging heel eenvoudig van elkaar leren en samenwerken. Denk aan samenwerking van een stoelenmatter met andere

stoelenmatters. Of van de organisatie van een paasvuur met andere organisaties van paas- en vreugdevuren in Nederland. Omdat de basis van jullie immaterieel erfgoed gelijksoortig is, vind je al snel overeenkomsten in de knelpunten die je wilt oplossen. Misschien hebben anderen al een oplossing voor jouw probleem gevonden en kun je die heel makkelijk overnemen? Dan hoef jij niet opnieuw het wiel uit te vinden.

SAMENWERKEN BINNEN EEN THEMA

Deel je een thema met andere vormen van immaterieel erfgoed, zoals textiel, hout, paarden, optocht of religie? Ook dan kun je heel goed samenwerken. Misschien zijn dit niet altijd de meest voor de hand liggende samenwerkingspartners, maar dit kan juist voordelen opleveren. Je samenwerkingspartner heeft misschien een andere insteek en daardoor ideeën waar je zelf nog niet aan gedacht had. En andersom. Dit kan verrassende samenwerkingen opleveren.

Denk bijvoorbeeld aan het gezamenlijk optrekken in het verzekeren, bouwen, opslaan en technisch keuren van wagens die gebruikt worden voor corso's, carnavalsoptochten, Zomercarnaval, enzovoort. Of aan een samenwerking op gebied van een specifieke materiaal soort, zoals ambachten die met hout werken. Beoefenaars kunnen bijvoorbeeld samenwerking zoeken richting onderwijsinstellingen, leveranciers of afzetmarkten. Of ze kunnen gereedschappen uitwisselen of samen producten ontwikkelen.

PRAKTISCHE SAMENWERKING

Je kunt ook op heel praktische vlak samenwerking zoeken met andere beoefenaars of gemeenschappen van immaterieel erfgoed. Organiseer je bijvoorbeeld een evenement? Dan heb je veel vrijwilligers nodig als verkeersregelaar, EHBO'er, jurylid, enzovoort. Als je niet zoveel vrijwilligers hebt, kun je organisatoren van andere evenementen voorstellen om bij elkaars evenement te helpen en vrijwilligers met elkaar uit te wisselen. Leuk, leerzaam en het scheelt een hoop tijd!

Een andere vorm van praktisch samenwerking kan meer technisch van aard zijn. Denk bijvoorbeeld aan samenwerking met een smid die gereedschap op maat kan maken voor specifieke ambachten.

TIP

LEER ELKAAR KENNEN

Neem de tijd om elkaar en elkaars immaterieel erfgoed te leren kennen. Samenwerking komt tot stand op basis van wederzijds respect en vertrouwen.

Tijdens het AmbachtenLab Stoelenmatten (2018) werken stoelenmatters Rien Stuijts en Marringje van der Dragt samen aan innovatie van het ambacht

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JULLIE BEIDEN OP?

WELKE SOORTEN SAMENWERKING ZIJN ER?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

UITDAGINGEN BIJ INTERNATIONALE SAMENWERKING

UITDAGINGEN MIGRATIE VAN IMMATERIEEL ERFGOED

LOKALE SAMENWERKING

Wil je meer toeristen trekken? Dan loont samenwerking met andere lokale vormen van immaterieel en materieel erfgoed. Maak bijvoorbeeld samen een route langs het lokale erfgoed waar horeca en ondernemers op in kunnen spelen. Of bedenk gezamenlijke communicatie-uitingen. Je kunt elkaar ook helpen bij de organisatie of uitvoering van het immaterieel erfgoed zelf.

ZO SNIJDT HET MES AAN TWEE KANTEN

In Boxmeer vormen mannen van de Metworstrennen een groep die jaarlijks meeloopt in de Boxmeerse Vaart. Op hun beurt hebben restaurateurs van de Boxmeerse Vaart het Metworstvaandel uit 1890 gerestaureerd. Het mes snijdt zo aan twee kanten: de Boxmeerse Vaart heeft een extra groep die meeloopt en Vereniging De Metworst heeft een professioneel gerestaureerd vaandel. Beide tradities zijn door de samenwerking met elkaar verbonden, met kans op nieuwe deelnemers en vrijwilligers voor beide tradities.

SAMEN STA JE STERK

Wil je dat er iets verandert in het beleid? Zet dan met andere beoefenaars jullie gezamenlijke standpunt, hulpvraag of probleem op de kaart bij beleidsmakers. Niet alleen maak je naar buiten toe meer indruk als je iets gezamenlijk aanklaagt, ook voor jezelf of je achterban is het fijn om te weten dat je niet alleen staat. Samen sta je sterk.

Mannen van de Metworstrennen lopen mee tijdens de Boxmeerse Vaart met hun gerestaureerde vaandel

Je kunt ook samen een hulpvraag bij een overheid, instelling, fonds of het Kenniscentrum neerleggen. Als blijkt dat meer gemeenschappen met een probleem te maken hebben en dat zij samen optrekken, is het vaak makkelijker om ondersteuning te realiseren.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

Je wilt graag samenwerken met andere beoefenaars van immaterieel erfgoed. Hoe pak je de samenwerking goed aan?

> Bekijk hier het algemene stappenplan 'Hoe pak je samenwerken zorgvuldig aan?' In deze paragraaf vullen we het stappenplan aan met specifieke aandachtspunten en tips.

MET WIE SAMENWERKEN?

Kijk voor inspiratie voor mogelijke samenwerkingspartners in het Netwerk en de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland. Je kunt ook op thema zoeken, bijvoorbeeld naar 'textiel', 'optocht' of 'religie'. Zoek je een samenwerkingspartner met dezelfde problematiek of kom je er niet uit? Vraag het Kenniscentrum om advies. Wij hebben dagelijks contact met erfgoedbeoefenaars en gemeenschappen en weten welke zaken bij wie spelen. We kunnen eventueel de eerste contacten leggen.

NIET ALLES IN ÉÉN KEER

Realiseer je dat je niet direct alle gelijksoortige immaterieel erfgoederen bijeen hoeft te brengen. Je kunt starten met een kleine groep en later uitbreiden.

BRENG ELKAAR EEN BEZOEK

Niets leuker dan elkaars erfgoed eerst te leren kennen. Bezoek bijvoorbeeld iemands werkplaats of evenement en probeer meteen een moment in te plannen om elkaar te spreken.

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JULLIE BEIDEN OP?

WELKE SOORTEN SAMNWERKING ZIJN ER?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

UITDAGINGEN BIJ INTERNATIONALE SAMENWERKING

UITDAGINGEN MIGRATIE VAN IMMATERIEEL ERFGOED

TIP

INSPIREER ANDEREN!

Heb jij een manier van borgen die voor anderen ook interessant is? Meld jouw voorbeeld bij het Register van Inspirerende Voorbeelden van Borging van het Kenniscentrum. Wij kunnen je methode in overleg op onze website plaatsen, bijvoorbeeld in de vorm van een overzichtelijk stappenplan. Zo help je anderen bij hun borging!

MAAK EEN STERKTE-ZWAKTEANALYSE

- Maak (samen) een Sterkte-Zwakte-Kansen-Bedreigingen-analyse (SWOT). Zo achterhaal je op een snelle manier of en waar er samenwerkingsmogelijkheden zijn. Bedenk samen: welke sterke punten en kansen wil je verder versterken en hoe? Hoe ga je om met de zwakte punten en de bedreigingen? Welke acties ga je ondernemen om die aan te pakken?
- Hebben jij en je partner al een [borgingsplan](#) gemaakt voor opname in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland? Dan heb je al een SWOT gemaakt en borgingsacties benoemd. Houd je deze analyses naast elkaar, dan kun je eenvoudig jullie aandachtspunten en borgingsacties vergelijken.

DRAKENROUTE DOOR EUROPA?

Het Sint Maartensberaad Utrecht maakte in Europese samenwerking een Europese Culturele route. De route loopt van Utrecht via diverse Sint Maartensteden in Europa naar Tours. In Beesel zagen ze de route als een mooie inspiratiebron. Het Sint Maartensberaad hield daar een presentatie voor de Stichting Draaksteken Beesel en de gemeente, en zette zich in om een vergelijkbaar plan te maken. De gemeente Beesel denkt mee over de vervolgstappen. Het Sint Maartensberaad denkt ook mee met de werkgroep Driekoningen zingen in Tilburg over de vraag: hoe kunnen wij in Tilburg een lichtstoet, zoals de Sint Maartensparade in Utrecht, onderdeel maken van ons traditionele bedelfeest?

De Sint Maartenparade in Utrecht is onderdeel van een Europese culturele route

ZO MAAK JE JE SAMENWERKING STRUCTURELER

Beviel de samenwerking goed? Overweeg dan voor langere tijd samen te werken en bespreek hoe je de samenwerking structureler wilt maken. Organiseer bijvoorbeeld een of meerdere bijeenkomsten per jaar:

- Zorg voor een goede voorbereiding van elke bijeenkomst. Stel samen vooraf een agenda op met punten die jullie willen bespreken.
- Is de groep vrij groot, splits dan op in subgroepen om dieper op bepaalde onderwerpen in te gaan, en koppel later aan elkaar terug.
- Ruim ook voldoende tijd in voor een rondleiding langs je immaterieel erfgoed en voor het uitwisselen van ervaringen.

Als je dat wilt, kan het Kenniscentrum ondersteuning bieden in de opstart van zo'n meer structurele samenwerking. Zo kunnen we de eerste bijeenkomsten organiseren voor jullie en tips geven over het vervolg.

RICHT EEN KOEPEL OP

Is er al een samenwerkingsnetwerk en wil je dat graag formaliseren? Overweeg dan om samen een koepelorganisatie op te zetten. De Corsokoepel is hiervan een voorbeeld. In het Register van Inspirerende Voorbeelden van Borging lees je hoe de corso's in Nederland dit aanpakten, plus een stappenplan om zelf een koepel op te zetten.

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JULLIE BEIDEN OP?

WELKE SOORTEN SAMNWERKING ZIJN ER?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

UITDAGINGEN BIJ INTERNATIONALE SAMENWERKING

UITDAGINGEN MIGRATIE VAN IMMATERIEEL ERFGOED

FRUIT EN BLOEMEN IN ÉÉN KOEPEL

In 2018 werd de Stichting Corsokoepel opgericht, samenwerkingsverband en spreekbuis van alle Nederlandse bloemen- en fruitcorso's. Voorzitter Paul Bastiaansen licht toe:

'Uit de gesprekken die de corso's in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland onderling hadden, bleek al snel dat zij veel parallellen zien. Hoewel de corso's een eigen couleur locale hebben, is er vooral veel herkenning in de bevrogenheid waarmee iedereen zich inzet voor zijn eigen corso. Elk corso is anders, maar de manier waarop elke corsogemeenschap zijn eigen corso koestert, is overal hetzelfde. Ook meer praktisch blijken er veel overeenkomsten te zijn. De problemen waar de organisaties tegenaan lopen, zijn vaak gelijksoortig. Vanuit die gedachte was het niet meer dan logisch om een samenwerkingsverband op te starten. We spreken dezelfde taal en we kunnen kennis en ideeën uitwisselen zodat we er samen sterker van worden.'

> [Kijk hier voor meer informatie over de oprichting van de Corsokoepel.](#)

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

Samenwerken met andere erfgoedbeoefenaars biedt nieuwe kansen, maar zorgt ook voor uitdagingen. We zetten de drie belangrijkste uitdagingen op een rij en geven oplossingen hoe je daarmee om kunt gaan.

UITDAGING 1: IS HET GEEN CONCURRENT?

Misschien zie jij je mogelijke samenwerkingspartners als concurrent? Dat is niet gek. De paasvuren in Espelo en omgeving strijden jaarlijks om het hoogste of mooiste vuur en zijn daarmee ook elkaars concurrenten. Hetzelfde geldt voor schutterijen die het in wedstrijden tegen elkaar opnemen. Ook als jij met je ambacht je brood verdient, zie je het vanuit concurrentieoogpunt misschien niet zitten om nauw samen te werken met directe collega's.

Oplossing: Realiseer je dat samenwerking uiteindelijk voor alle partijen voordelen oplevert. Samen kun je je immaterieel erfgoed in brede zin beter zichtbaar maken, draagvlak verbreden, mensen opleiden of met vakopleidingen samenwerken.

UITDAGING 2: VERLIES JE JOUW EIGENHEID NIET?

Misschien ben je bang in de samenwerking met andere beoefenaars van immaterieel erfgoed jouw eigenheid of couleur locale te verliezen? Of misschien merk je dat leden uit jouw gemeenschap of andere beoefenaars daarom minder positief staan tegenover samenwerking? Een begrijpelijke zorg, want juist die eigenheid is verbonden met je identiteit.

Oplossing: Wees je ervan bewust dat deze angst een rol kan spelen. Vaak is het voldoende om te benoemen dat je je hiervan bewust bent. Zo neem je al veel zorgen en drempels weg. Bedenk dat je op veel vlakken kunt samenwerken, maar toch je eigen invulling of uitvoering kunt behouden.

UITDAGING 3: SLOKT GROOT KLEIN OP?

Werk je als kleine of minder ervaren gemeenschap samen met een grotere of professionelere gemeenschap? Dan kan het voelen alsof je overvleugeld wordt.

Oplossing: Heb oog voor dergelijke verschillen in de samenwerking en maak ze bespreekbaar. Wees niet bang dit soort gevoelens te benoemen.

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JULLIE BEIDEN OP?

WELKE SOORTEN SAMNWERKING ZIJN ER?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

UITDAGINGEN BIJ INTERNATIONALE SAMENWERKING

UITDAGINGEN MIGRATIE VAN IMMATERIEEL ERFGOED

TROTS OPZIJ, SCHITTEREND VAK!

Diamantbedrijven Gassan Diamonds en Coster Diamonds werken samen in de borging van het ambacht diamant bewerken. Marie-Louise Bartels van Gassan Diamonds: 'Je bent misschien elkaars concullega's, maar je versterkt elkaar ook. Hoe meer je samen kunt doen, hoe beter. Uiteindelijk vormt het voor de toekomst van het ambacht een grotere bedreiging als je niet samenwerkt en samen deelt. Uiteindelijk levert samenwerken iedereen wat op, het ambacht en onze bedrijven.'

Bij de opleiding van Gassan is een hele goede leerling weggegaan. Die ging bij een van de andere diamantbedrijven werken. Heel jammer, maar we zijn wel heel trots dat wij die leerling hebben opgeleid. En het blijft positief, want zo iemand blijft uiteindelijk een aanvulling voor het ambacht.

Een mogelijke valkuil in de samenwerking? Je bent allemaal vakmensen. Je bent trots, je werkt allemaal vanuit passie en dan is het soms lastig om je trots even opzij te zetten en de ander om hulp te vragen of dingen samen te doen.'

Voor diamantbewerkers is kennis uitwisselen van groot belang

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- Samenwerken met andere beoefenaars kan op veel manieren: eenmalig, structureel, vanuit een thema of vanuit vergelijkbaar erfgoed. Kies een type samenwerking dat past bij jouw vragen en jouw situatie. Doe inspiratie voor partners op in het *Netwerk en de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland*.
- Verdiep je in elkaars erfgoed en heb respect voor de verschillen. De ene vorm is niet 'echter' of 'authentiek' dan de andere.
- Denk niet in termen van concurrentie, maar denk win-win: hoe kun je elkaar helpen elkaars erfgoed te versterken?
- Goede communicatie is van het grootste belang voor een goede samenwerking.
- Bevalt de samenwerking? Geef haar een structureel karakter.

- WIN-WIN: WAT LEVERT HET JULLIE BEIDEN OP?
- WELKE SOORTEN SAMNWERKING ZIJN ER?
- HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN BIJ INTERNATIONALE SAMENWERKING?

Immaterieel erfgoed trekt zich weinig aan van landsgrenzen en het wordt dan ook vaak op meerdere plekken in de wereld op een vergelijkbare manier beoefend. Dat biedt kansen, want je kunt veel van elkaar leren en materialen, kennis en ervaringen uitwisselen. Natuurlijk zijn er ook uitdagingen.

SMID IN 16 DAGEN
De smeden uit Andelst werken samen met andere smeden in de Europese Smeed Academie. In 2021 starten zij met de Stichting Wijzer met IJzer een opleiding tot smid in 16 dagen. Hierbij worden ook smeden uit andere landen, zoals Oostenrijk, Duitsland en Luxemburg uitgenodigd om les te geven in specifieke smeedtechnieken die in Nederland minder gangbaar zijn. Denk aan funeraire en brons smeedkunst. De smeden uit Andelst geven op hun beurt ook weer les in die landen. Zo werken ze samen aan de borging van het ambacht smeden in al haar facetten in heel Europa.

UITDAGING 1: SPREKEN WE ELKAARS TAAL?

Samenwerking met mensen in Vlaanderen is relatief eenvoudig, omdat je dezelfde taal spreekt. Maar contacten onderhouden met collega's in Spanje of Indonesië is een ander verhaal, zeker als niet iedereen Engels spreekt.

- WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?
- SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

Oplossing: Gebruik een vertaalmachine als Deepl of Google translate. Vertaal zo bijvoorbeeld je e-mails in de moedertaal van je samenwerkingspartner. De vertalingen zijn niet foutloos, dus laat – om vreemde misverstanden te voorkomen – altijd wel weten dat je een vertaalmachine hebt gebruikt!

WAT IS 'VALKENIER' IN HET ARABISCH?
Een mooi voorbeeld van internationale samenwerking geven de Nederlandse valkeniers. Zij hebben een lesbrief gemaakt, die inmiddels in het Noors, Japans, Engels, en Arabisch is vertaald. De lesbrief wordt over de hele wereld gebruikt.

UITDAGING 2: HOE OVERBRUGGEN WE DE AFSTAND?

Een andere uitdaging bij internationale samenwerking is de afstand. Bij samenwerking is het nu eenmaal fijn elkaar live te zien en 'even op en neer vliegen' is meestal niet mogelijk.

Oplossing: De afstand is te overbruggen door te videobellen met je telefoon, laptop of computer. Jij en je internationale partner hebben beiden wel een camera of webcam en een goede internetverbinding nodig. Gebruik liefst ook een koptelefoon of oortjes, zodat je elkaar goed hoort. Gratis programma's zijn Skype (handig voor Windowsgebruikers), Facetime (alleen voor Applegebruikers), Zoom of Google Meet. Als je elkaar liever in het echt ontmoet, omdat je in

- UITDAGINGEN BIJ INTERNATIONALE SAMENWERKING
- UITDAGINGEN MIGRATIE VAN IMMATERIEEL ERFGOED

Een bronzen element voor grafkunst, dat buitenlandse smeden onderwijzen aan Nederlandse leerlingen

elkaars werkplaats wilt kijken of elkaars evenement wilt bezoeken, kan dat een kostbare zaak zijn. Sommige cultuurfondsen hebben regelingen om internationale samenwerking te bevorderen, zoals het Fonds voor Cultuurparticipatie, met de regeling Internationale samenwerking.

- WIN-WIN: WAT LEVERT HET JULLIE BEIDEN OP?
- WELKE SOORTEN SAMNWERKING ZIJN ER?
- HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

UITDAGING 3: HOE (IN)FORMEEL BEN JE?

Een ander obstakel in internationale samenwerking kan het cultuurverschil zijn. In Nederland zijn we bijvoorbeeld vrij informeel en direct in onze communicatie. En we willen dingen snel en efficiënt regelen. In andere culturen of landen zijn ze minder direct en kan dit intimiderend overkomen.

Oplossing: Realiseer je dat in andere landen en culturen dingen vaak anders verlopen dan in Nederland. Wees beleefd, geduldig en respectvol, dan komt het zeker goed met de samenwerking!

- WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?
- SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN BIJ MIGRATIE VAN IMMATERIEEL ERFGOED?

Is jouw immaterieel erfgoed naar Nederland gereisd door migratie van beoefenaars, of meegekomen vanuit de voormalige koloniën van Nederland, zoals het Nederlands Caribisch gebied, Suriname en Indonesië? Ook dan zijn er prachtige kansen voor samenwerking met erfgoedgemeenschappen in de herkomstlanden. We noemen ook twee specifieke uitdagingen.

DE LANGE REIS VAN EEN VERTELTRADITIE

De Anansi verteltraditie heeft haar wortels in West-Afrika. De verteltraditie werd door de tot slaaf gemaakten naar het Caribisch gebied en Suriname meegebracht. Vandaaruit is de traditie later meegenomen naar Nederland.

UITDAGING 1: MAG JE HET VERANDEREN?

Immaterieel erfgoed dat is meegebracht naar Nederland leeft vaak niet alleen hier, maar juist ook in het land van herkomst. De uitdaging is dat het in het land van herkomst soms nét anders wordt uitgevoerd dan hier.

Dat kan heel praktische redenen hebben. Het Zomercarnaval van Rotterdam is daar een goed voorbeeld van. Mensen uit het Nederlands Caribisch gebied die zich in Nederland vestigden, wilden hier graag hun eigen carnaval vieren. Net als in Nederland wordt

- UITDAGINGEN BIJ INTERNATIONALE SAMENWERKING
- UITDAGINGEN MIGRATIE VAN IMMATERIEEL ERFGOED

carnaval in de Cariben in het voorjaar gevierd. Helaas leende het koude Nederlandse klimaat zich slecht voor het tropische feest. De oplossing: beoefenaars besloten het in Nederland 'zomercarnaval' te noemen en het feest naar eind juli te verplaatsen.

Oplossing: Bedenk bij samenwerking dat jouw 'nieuwere' vorm van immaterieel erfgoed bij internationale samenwerking vragen of discussie kan oproepen.

HENNA OP JE BUIK

Hennakunst zie je op veel plekken in de wereld, bijvoorbeeld in de Arabische wereld, maar ook in India en omliggende landen. Dit immaterieel erfgoed is met mensen meegereisd naar Nederland. In Nederland wordt de hennakunst inmiddels niet alleen in traditionele rituelen met traditionele patronen en betekenissen toegepast, maar combineren hennakunstenaars ook stijlen tot nieuwe creaties. Een westerse vernieuwing is bijvoorbeeld het versieren van de buik van een zwangere vrouw met henna. In veel culturen in de wereld is dat ondenkbaar, hier in Nederland is het populair, vooral onder vrouwen van westerse oorsprong.

- ▶ WIN-WIN: WAT LEVERT HET JULLIE BEIDEN OP?
- ▶ WELKE SOORTEN SAMNWERKING ZIJN ER?
- ▶ HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

- ▶ WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?
- ▶ SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- ▶ UITDAGINGEN BIJ INTERNATIONALE SAMENWERKING
- ▶ UITDAGINGEN MIGRATIE VAN IMMATERIEEL ERFGOED

UITDAGING 2: WIE IS DE 'EIGENAAR' VAN HET ERFGOED?

Wat bij gedeeld erfgoed een uitdaging kan zijn, is het eigenaarschap. 'Van wie' is het immaterieel erfgoed? Waar wordt het in de 'echte' vorm beoefend? Dat zijn lastige vraagstukken, want immaterieel erfgoed is immers dynamisch: het reist en verandert mee met mensen en hun omstandigheden. Het immaterieel erfgoed is vaak al aan veranderingen onderhevig geweest, óók in het land van herkomst en op de diverse plaatsen waar het beoefend wordt. Dus is er vaak geen sprake van een pure vorm die de 'echte' is.

Oplossing: Sta niet te veel stil bij de originele vorm, maar richt je op de toekomst. Hoe zorg je er samen voor dat jouw immaterieel erfgoed toekomst heeft? Wat kunnen jullie leren van elkaars ervaringen en kennis? Uiteindelijk is het doel voor beiden hetzelfde: borging van het immaterieel erfgoed.

Hennakunstenaar Fatima Oulad Thami combineert diverse hennastijlen tot nieuwe creaties

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET BEDRIJVEN OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

SAMENWERKEN MET HET BEDRIJFSLEVEN

Wil jij een evenement organiseren? Ben je op zoek naar sponsoring of financiering voor een project met jouw immaterieel erfgoed? Of wil je meer bekendheid geven aan je erfgoed en heb je een leuke actie bedacht? Samenwerken met het bedrijfsleven – van lokale ondernemers tot grote commerciële partijen – biedt interessante kansen.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

Samenwerken met het bedrijfsleven kan het **borgen** van jouw immaterieel erfgoed ondersteunen. We zetten de zes belangrijkste voordelen op een rij.

VOORDEEL 1: VERGROOT JE ZICHTBAARHEID

Het bedrijfsleven kan op veel manieren helpen jouw immaterieel erfgoed meer zichtbaar en toegankelijk te maken. Door samen te werken kun je vaak een bredere doelgroep bereiken.

VOORDEEL 2: VERHOOG JE ATTRACTIEWAARDE

Het bedrijfsleven heeft vaak ook creatieve ideeën om de attractiewaarde van jouw immaterieel erfgoedactiviteit te verhogen. Denk aan speciale aanbiedingen, etalages, kleurplaten, routes of andere manieren om je erfgoed onder de aandacht te brengen.

VOORDEEL 3: VIND SPONSORS

Een activiteit organiseren kost altijd geld, zelfs als het een bescheiden interne activiteit is. Veel immaterieel erfgoed wordt lokaal gesponsord, zowel in natura (de bakker die broodjes ter beschikking stelt voor de wagenbouwers) als in geld.

ZO BETAAL JE BIJ DE 'NATTE HORECA'

De Brabantsedag in Heeze bedacht de parademunt, een 'wettig betaalmiddel' van 2 euro 50, waarmee je kunt betalen bij alle 'natte horeca'. De muntjes koop je bij speciale muntautomaten en bij het informatiepunt van de Brabantsedag. Heel veel plaatselijke ondernemers doen mee. > [Lees hier meer over de parademunt.](#)

De Brabantsedag in Heeze trekt veel bezoekers. Dit levert ook opbrengsten op voor de lokale horeca

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET BEDRIJVEN OP?

230 KEER GELD VOOR DRAVENDE PAARDEN

De Stompwijkse Paardendagen, waarvan het immaterieel erfgoed van de Kortebaandraverij een onderdeel is, wordt ondersteund door circa 230, over het algemeen kleine, sponsors. Zij staan allemaal met naam en toenaam op de website en op de borden langs de baan vermeld. Al deze kleine sponsors brengen tezamen veel geld en dus financiële ruimte in, waardoor het evenement mogelijk gemaakt wordt. > [Kijk hier voor het overzicht met sponsoren van de Stompwijkse Paardendagen.](#)

De Kortebaandraverij in Stompwijk wordt mede mogelijk gemaakt door vele kleine sponsoren

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

VOORDEEL 4: AFZETMARKT VOOR JE PRODUCTEN

Brengt jouw erfgoed bepaalde ambachtelijke producten voort? Dan is samenwerking met lokale ondernemers een goede manier om een afzetmarkt te vinden. Ondernemers kunnen ook een heel directe link hebben met bepaalde vormen van immaterieel erfgoed, bijvoorbeeld omdat ze producten verkopen die samenhangen met de uitoefening van dat immaterieel erfgoed. Een voorbeeld zijn de gekleurde poeders en chakra-stenen die je bij de viering van Holi Phagwa nodig hebt.

ECHTE BOEREN-LEIDSE KAAS

Ambachtelijk bereide producten zijn in. Een voorbeeld is de ambachtelijk gemaakte Boeren-Leidse Kaas. De boeren en boerinnen die het ambacht van generatie op generatie overdragen zijn verenigd in de Vereniging van Boeren-Leidse Kaasmakers en verkopen hun kazen exclusief in geselecteerde winkels, zoals het Smaakwarenhuis in Breda en de Kaasmakerswinkel in Rotterdam. Daarnaast doen de eigen kaasboerderijen dienst als verkooppunt. Een grote uitdaging voor de kaasmakers is dat onder namen als 'boerentrots' en 'boerenroem' kaas ten onrechte wordt verkocht als 'echte' boerenkaas. > [Kijk hier voor een overzicht van de verkoop- en productieadressen.](#)

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

VOORDEEL 5: DRAAG KENNIS OVER

Ondernemers kunnen ook bijdragen aan overdracht van kennis en informatie over jouw vorm van immaterieel erfgoed. Die overdracht is zeker van belang in een superdiverse omgeving, waarin kennis over jouw erfgoed niet vanzelfsprekend aanwezig is.

SPECIALE HOLI- EN DIVALIPAKKETTEN

In Den Haag wordt de plaatselijke Holiviering georganiseerd door de Stichting Holi Samen. Religieuze groepen, culturele instellingen en plaatselijke etnische ondernemers zijn betrokken bij de organisatie. Zo maakt ondernemer Bharat Kings in haar winkel reclame voor de viering en heeft ze speciale Divalipakketten in de aanbieding. De website van de winkel geeft informatie over Navraati Poja, een hindoeïstisch ritueel met wierook en offers. Hoe voer je dit ritueel uit en wat heb je nodig voor de voorbereiding? Via contacten met herkomstlanden als India en Suriname levert Bharat Kings ook de gekleurde poeders die nodig zijn voor het Holifeest. > [Lees meer op de website van Bharat Kings.](#)

VOORDEEL 6: GA VOOR EEN 'HIPPERE' UITSTRALING

Samenwerking met designers kan jouw immaterieel erfgoedproduct of -activiteit een eigentijdse vormgeving opleveren. Designers en kunstenaars hebben vaak een goede neus voor hoe je met aantrekkelijke nieuwe vormen in kunt spelen op een veranderende markt. Wil je een 'hippere' uitstraling? Overweeg een samenwerking.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET BEDRIJVEN OP?

DANSER IN PAPIER

Papiermaker Leo Hoegen werkt samen met designers, die vaak een fijne neus hebben voor de markt. Ook werkte hij samen met een choreograaf om kleding te maken voor een danser. Zo kon hij niet alleen zijn ambacht ontwikkelen, maar wist hij ook een nieuwe afzetmarkt te vinden voor zijn ambacht. > [Lees meer op de website van de Papierderij.](#)

Tijdens de Nederlandse Dansdagen (OLD)Fashion(ed) in 2014 ontwierp papiermaker Leo Hoegen deze kleding

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

WIN-WIN: WAT LEVERT HET BEDRIJVEN OP?

In een goede samenwerking profiteren beide partijen: een win-winsituatie. Wil je samenwerken met het bedrijfsleven, dan is het handig te bedenken: wat heeft jouw immaterieel erfgoed je partner te bieden? Wat levert samenwerken op?

GROTERE AFZET

Ondernemers willen geld verdienen, dat is geen geheim. Als beoefenaar van immaterieel erfgoed kun je hen helpen om producten die te maken hebben met jouw erfgoed zichtbaarder en toegankelijker te maken. Bovendien vormen leden van jouw gemeenschap vaak de afnemers van deze producten.

SPECIFIEKE KENNIS

Specifieke kennis over het immaterieel erfgoed vind je alleen bij leden van die gemeenschap. In samenwerking met jouw erfgoedgemeenschap kunnen ondernemers bijvoorbeeld hun assortiment verbreden en verdiepen.

EEN POSITIEF IMAGO

Door samen te werken met jouw gemeenschap laat een bedrijf zien dat het zich maatschappelijk betrokken voelt bij het immaterieel erfgoed van jouw gemeenschap of het erfgoed in jouw dorp, stad of streek.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

AH-SPAARKAART VOOR CORSO BY NIGHT

Het Fruitcorso Tiel werkt samen met zeven plaatselijke filialen van Albert Heijn met een actie waarbij je kunt sparen voor een tribunekaart voor Corso by Night. Ook touroperators zijn geïnteresseerd. Zo worden in Tiel veel van de tribunekaarten voor het middagcorso gekocht door touroperators die een trip naar het Fruitcorso aanbieden. > [Kijk voor meer informatie op de website van Corso by Night.](#)

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET BEDRIJVEN OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

Je wilt graag samenwerken met het bedrijfsleven. Hoe pak je de samenwerking goed aan?

> Bekijk hier het algemene stappenplan 'Hoe pak je samenwerken zorgvuldig aan?' In deze paragraaf vullen we het stappenplan aan met specifieke aandachtspunten en tips.

JIJ BENT EEN 'STERK MERK'!

Presenteer je altijd vanuit je eigen kracht en enthousiasme: immaterieel erfgoed is een 'sterk merk' dat ook bij het bedrijfsleven deuren kan openen.

LAAT JE NIET OVERROMPELEN

Bedenk goed wat de kern van je immaterieel erfgoed is. Welke onderdelen kunnen mogelijk commercieel gebruikt of vermarkt worden en welke juist niet? Maak hier een lijstje van voordat je gesprekken met mogelijke commerciële partners aangaat. Zo ga je goed voorbereid de gesprekken in en raak je minder snel overrompeld door een mooi commercieel voorstel.

HOE BRENG JE SAMENWERKINGSPARTNERS OF SPONSORS IN KAART?

Stel jezelf de volgende vragen:

- Welke (plaatselijke) ondernemers zijn betrokken bij jouw erfgoed?
- Wie voelt zich mogelijk betrokken en wil zich met jou verbinden? Denk ook aan ondernemers die geen direct economisch belang hebben maar in

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

hun steunactie willen laten zien hoe maatschappelijk betrokken zij zijn.

- Waarom is het voor deze partners interessant om met jou samen te werken? Wat heb jij als erfgoedgemeenschap te bieden? Handig: maak een afstreeplijstje met redenen voor bedrijven om jou actief te ondersteunen. Redenen zijn bijvoorbeeld: omdat de activiteit beeldbepalend is voor jouw gemeente, belangrijk is voor sociale betrokkenheid of belangrijk is voor de plaatselijke economie.
- Onderzoek welke communicatiemiddelen de ondernemers gebruiken om de eigen producten aan de man te brengen. Hoe kun je daar met jouw immaterieel erfgoed op aansluiten?

> Lees voor inspiratie de paragrafen 'De voordelen op een rij' en 'Win-win: wat levert het je partner op?'

HOE BRENG JE PARTNERS VOOR GEZAMENLIJKE PRODUCTVERKOOP IN KAART?

- Maak een lijst van ondernemers die producten verkopen die samenhangen met jouw immaterieel erfgoed.
- Probeer deze ondernemers goed onderbouwd te overtuigen van het nut van samenwerken en het gezamenlijke belang. Vraag ze tegelijk ook om reclame te maken voor jouw immaterieel erfgoed.
- Omgekeerd maak je bij je eigen achterban reclame voor de partnerondernemers, waar ze bijvoorbeeld (met een speciale korting?) producten kunnen kopen die samenhangen met de beoefening van het erfgoed. Ontwikkel met deze ondernemers speciale

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- pakketten, met alles wat je nodig hebt voor de uitvoering van het immaterieel erfgoed.
- Maak duidelijk dat in jouw immaterieel erfgoedgemeenschap veel kennis aanwezig is over het erfgoed, die je kunt aanleveren voor bijvoorbeeld de website van de ondernemer.

VOOR AMBACHTSMENSEN: VERKOOP VAN JE AMBACHTELIJKE PRODUCTEN

- Maak een lijst met winkels en andere verkooppunten die mogelijk jouw producten willen verkopen.
- Ga met ze in overleg en laat zien waarom jouw producten interessant zijn voor hen om te verkopen, bijvoorbeeld vanwege de kwaliteit of de ambachtelijke wijze van produceren.
- Maak een lijst van designers en kunstenaars die misschien interesse hebben voor jouw ambacht en die jouw ambacht kunnen helpen innoveren.

LEG JE ZAKELIJKE AFSPRAKEN GOED VAST

Leg jullie concrete afspraken samen vast. Zeker de zakelijke afspraken over bijvoorbeeld financiën, tijdsinvestering, vermelding van logo's, copyrights of eigenaarschap. Zo voorkom je later misverstanden en teleurstellingen. > Lees ook 'Wat zijn de grootste uitdagingen?'

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET BEDRIJVEN OP?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

Samenwerken met het bedrijfsleven biedt nieuwe kansen, maar zorgt ook voor uitdagingen. We zetten de belangrijkste uitdagingen op een rij en geven oplossingen hoe je daarmee om kunt gaan.

UITDAGING 1: WORDEN JOUW BELANGEN WEL GEDIEND?

De belangen van het bedrijfsleven en jouw immaterieel erfgoedgemeenschap zijn niet per definitie identiek. Het risico is dat erfgoedgemeenschappen – vaak vrijwilligersorganisaties – het afleggen tegen meer commercieel onderlegde ondernemers.

Oplossing: Bedenk goed wat de kern van jouw erfgoed is. Maak altijd goede afspraken, spreek wederzijdse verwachtingen uit en monitor de samenwerking: levert ze daadwerkelijk op wat je er oorspronkelijk van verwachtte?

UITDAGING 2: WORDT JE ERFGOED NIET TÉ COMMERCIEEL?

Op praktisch niveau kan het bedrijfsleven soms een al te groot stempel willen zetten. Commercieel interessant valt niet altijd samen met de inhoudelijke en ideële doelstellingen van erfgoedgemeenschappen. Het risico van overcommercialisering, zoals UNESCO het noemt, ligt op de loer.

Oplossing: Waak voor overcommercialisering van je erfgoed. Ook hier geldt: maak goede afspraken met sponsors, bijvoorbeeld over hoe groot of zichtbaar hun naam te zien is.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

NIEUWJAARSDUIK ZÓNDER WORST

Bij nieuwjaarsduiken aan de Nederlandse kust stelde sponsor Unox jarenlang gratis mutsen beschikbaar. Totdat organisatoren van de nieuwjaarsduiken vonden dat de mutsen en blikjes erwtensoeep te veel het beeld van de traditionele duik gingen bepalen. Een reden om te breken met deze sponsor.

UITDAGING 3: WIE IS DE EIGENAAR?

Op een ander niveau speelt de kwestie van het eigenaarschap. Want wie is precies de 'eigenaar' van het immaterieel erfgoed? Immaterieel erfgoedgemeenschappen zeggen: dat zijn wij! Maar commercieel ingestelde partners wijzen op auteursrechten en copyright, waarin centraal staat wie iets commercieel mag exploiteren. Het idee dat 'de gemeenschap' eigenaar is, is niet commercieel exploiteerbaar.

Oplossing: Wijs ondernemers erop dat jullie erfgoed zijn kracht ontleent aan de gemeenschap die het levend houdt. Als die gemeenschap zich niet meer herkent in het erfgoed, wordt het een zielloos commercieel product. Op termijn is zo'n ontwikkeling ook voor commerciële partijen niet gunstig.

UITDAGING 4: WIE IS DE MAKER?

Beoefen jij binnen jouw erfgoed een ambacht? Let dan op bij de samenwerking met designers en kunstenaars. Soms dreigt de bijdrage van de ambachtsmensen onder te sneeuwen. Bij de producten zie je dan de naam van de designer als 'de maker' vermeld en wordt

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

die van de ambachtsman vergeten. Designers zijn vaak hip en trendy en weten hun eigen bijdrage goed te 'verkopen'. Ambachtsmensen zijn hierin vaak minder bedreven.

Oplossing: Zorg dat je de naamsvermelding goed vastlegt voordat je de samenwerking aangaat.

UITDAGING 5: DÁG ACTIEVE BEOEFENAAR, HALLO PROFESSIONAL?

Groot, groter, grootst. Dat is de wens bij veel immaterieel erfgoedevenementen. De uitdaging daarbij is dat steeds meer taken worden overgedragen aan professionals. Dit heeft als risico dat de rol van vrijwilligers, en daarmee ook het draagvlak bij de lokale bevolking, verloren gaat. Het maakt jouw erfgoedgemeenschap tot toeschouwer in plaats van actieve deelnemer die het immaterieel erfgoed zelf vormgeeft.

Oplossing: Zorg dat je als erfgoedgemeenschap goed vertegenwoordigd bent in de organisatie van een activiteit. Trek aan de bel als je vindt dat je erfgoed te veel wordt overgenomen door professionals.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET BEDRIJVEN OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- Presenteer je vanuit je eigen kracht: immaterieel erfgoed is een 'sterk merk' dat ook bij het bedrijfsleven deuren kan openen.
- Denk win-win: ondernemers willen geld verdienen, maar dat hoeft niet in tegenspraak te zijn met wat jij wilt bereiken.
- Zie het bedrijfsleven als een creatieve bondgenoot die een bredere groep bij jouw immaterieel erfgoed kan betrekken.
- Bedenk goed wat de kern van je immaterieel erfgoed is: wat wil je aanpassen en wat niet? Laat je niet overrompelen door mooie commerciële voorstellen.
- Denk niet alleen aan sponsoring maar ook aan gezamenlijke acties of arrangementen.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET BEDRIJVEN OP?

Immaterieel erfgoed is niet per definitie gericht op toerisme. Maar veel immaterieel erfgoed trekt wel bezoekers. Ben je op zoek naar meer publiek, bijvoorbeeld voor jouw corso, kermis of evenement? Of wil je jouw immaterieel erfgoed verbreden tot een meer gevarieerd toeristisch product? Werk dan samen met partners in het toerisme.

MET WIE KUN JE SAMENWERKEN?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

DE VOORDELEN OP EEN RIJ
 Waarom zou je toeristen willen trekken? Veel erfgoedgemeenschappen redden het heel goed zonder. Toch kan samenwerken met partners in het toerisme jouw immaterieel erfgoed ondersteunen. We zetten de drie belangrijkste voordelen op een rij.

VOORDEEL 1: ZET JE ERFGOED OP DE KAART
 Toerisme is een manier om belangstelling te wekken voor jouw immaterieel erfgoed. Je kunt er je immaterieel erfgoed mee op de kaart zetten, laten zien waar je trots op bent. Sommige vormen van immaterieel erfgoed kunnen zelfs niet zonder bezoekers of toeristen. Denk bijvoorbeeld aan een kermis. Maar ook als je een kleinschalig ambacht beoefent, kan het belangrijk zijn bezoek te ontvangen van geïnteresseerden.

COLLECTE ÉN EYEOPENER
 Een religieuze processie, zoals de Boxmeerse Vaart, organiseer je vooral voor jezelf en voor je eigen groep. Toch levert aandacht van toeristen voordelen op, vertelt Wim Goossens van de Boxmeerse Vaart: 'Toerisme is voor ons erfgoed een bron van inkomsten, vanwege de collecte langs de toeschouwers. Daarnaast heeft de belangstelling van toeristen vele Boxmerenaren en oud-Boxmerenaren de ogen geopend hoe waardevol hun traditie is.'

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

VOORDEEL 2: VERGROOT JE INKOMSTEN
 Meer bezoekers of toeristen betekent meestal: meer geld in het laatje voor de erfgoedgemeenschap. Denk aan inkomsten door kaartverkoop, verkoop van ambachtelijke producten, betaalde workshops, sponsoring of collectes.

VOORDEEL 3: KRIJG PRAKTISCHE OF PROFESSIONELE ONDERSTEUNING
 Je hebt misschien een leuk idee, maar je kunt nou eenmaal niet alles zelf doen of organiseren. Partners in het toerisme hebben expertise op het gebied van organiseren en zijn professionals in het communiceren over 'toeristische attracties' of 'toeristische tips'. Zij kunnen jou veel werk uit handen nemen.

De Boxmeerse Vaart trekt jaarlijks veel toeristen

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET BEDRIJVEN OP?

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JE PARTNER OP?

In een goede samenwerking profiteren beide partijen: een win-winsituatie. Immaterieel erfgoed heeft veel te bieden aan toeristen. We leggen dit uit aan de hand van de drie S'en die de toeristische sector gebruikt: *Senses*, *Stories* en *Sophistication*.

SENSES – ERVARINGEN

Toeristen zijn tegenwoordig vaak op zoek naar een betekenisvolle ervaring, waarbij zij de *couleur locale* van de streek die zij bezoeken willen opsnuiven. Immaterieel erfgoed is verbonden met de identiteit van een streek of een regio, appelleert aan de zintuigen en kun je vaak actief beleven.

STORIES – VERHALEN

Voor toeristen biedt immaterieel erfgoed een verdiepend verhaal over de plaats of streek die zij bezoeken. Door touroperators en andere belanghebbenden wordt daarom meer en meer de samenwerking gezocht met de erfgoedgemeenschappen en met de plaatselijke bevolking om samen, in *cocreatie*, iets te ontwikkelen. De filosofie hierachter is dat samenwerking zorgt voor lokaal draagvlak en voor verdieping van het toeristisch product.

SOPHISTICATION – VERFIJNING

De hedendaagse kwaliteitstoerist zoekt verfijning en kiest voor ecologisch verantwoord, kleinschalig toerisme. Ook het Nederlandse toerismebeleid zet in op duurzaam toerisme. Spreiding van toeristen over het hele land moet overtoerisme in steden als

MET WIE KUN JE SAMENWERKEN?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

Giethoorn en Amsterdam voorkomen. Zo lanceerde toeristisch Nederland in 2020 de campagne Hier moet je zijn! Nederland, vakantie-land. Immaterieel erfgoed past goed in de trend van duurzaam toerisme: het is vaak kleinschalig, lokaal of draait om duurzame technieken of ambachten.

MEER INKOMSTEN

Op welke 'S' jouw erfgoed ook inspeelt, voor partners in het toerisme betekent samenwerken met jou vermoedelijk: meer inkomsten! Benoem dit gerust in een verkennend gesprek. > [Direct naar 'Stappenplan Toerisme & immaterieel erfgoed. Jezelf toeristisch op de markt zetten.'](#)

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

MET WIE KUN JE SAMENWERKEN?

Je wilt graag toeristen interesseren voor jouw immaterieel erfgoed. Wie zijn geschikte partners voor samenwerking? We zetten de mogelijkheden op een rij.

RECREATIEF BEDRIJFSLEVEN

Het recreatieve bedrijfsleven is breed en divers. Van horecaondernemers en souvenirshops tot aanbieders van toeristische arrangementen en fietsverhuurders. Met het recreatieve bedrijfsleven kun je gezamenlijke arrangementen bedenken. Denk aan het combineren van jouw activiteit met een dagje uit, inclusief lunch. Of met een andere activiteit, zoals een fietstocht langs enkele attracties.

- [HISWA-Recreon](#) is de netwerkorganisatie voor meer dan 2500 recreatieve ondernemers.
- In jouw eigen gemeente kun je vaak het best terecht bij de plaatselijke ondernemersvereniging.
- [Koninklijke Horeca Nederland](#) is de koepel voor de horecaondernemingen.

TOUROPERATORS EN REISORGANISATIES

Een dagje uit kun je vaak alleen aanbieden in samenwerking met anderen, bijvoorbeeld een plaatselijk hotel. Dit kun je op de radar zetten bij zogenoemde touroperators en reisorganisaties zoals Voordeeluitjes, Kras en Simbo jongerenavonturen.

VVV'S EN DMO'S

Contact met toerisme ging vroeger vrijwel altijd via de plaatselijke VVV's. De VVV werkt tegenwoordig samen

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET BEDRIJVEN OP?

zo'n 70 destiniemarketingorganisaties (DMO's) met namen als Lekker Nijkerk, Visit Noord-Limburg en Waterland Friesland. Zij hebben goed zicht op wat toeristen willen en zoeken. Elke grote stad heeft een DMO, in het plattelandgebied zijn ze vaak regionaal georganiseerd. Begin dus altijd bij de plaatselijke DMO. > [Lees hier meer over de VVV en destiniemarketing.](#)

MET WIE KUN JE SAMENWERKEN?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

DE GEMEENTE: TOERISMEBELEID

Ook jouw eigen gemeente is een voor de hand liggende samenwerkingspartner. Gemeenten hebben vaak specifiek beleid om het toerisme naar de eigen gemeente te bevorderen. In dit toerismebeleid sluiten zij zoveel mogelijk aan bij de identiteit van de gemeente. Raadpleeg daarom de toeristennota van

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

je gemeente. Kun jij met je erfgoed aansluiten bij de toeristische profielen van jouw gemeente of regio? Dan biedt dat kansen om mee te liften. Pas je niet in het gewenste toeristische profiel? Dan kost het meer moeite je gemeente te overtuigen, maar met goede argumenten kun je het altijd proberen.

DE GEMEENTE: TOERISMEFONDS

Veel gemeenten hebben een toerisme- en innovatiefonds. Daar kun je als vereniging of particulier subsidie aanvragen voor een innovatief project. Natuurlijk moet je de gemeente wel zien te overtuigen dat jouw idee iets toevoegt aan het bestaande toeristische aanbod.

KOMT DAT ZIEN: MAASHEGGEN!

Het Land van Cuijk in Noordoost-Brabant profileert zich als de streek van het historisch landschap en van streekproducten. Via de website en folders maken de samenwerkende gemeenten uitgebreid reclame voor uiteenlopende arrangementen en fietsroutes. Routes voeren onder andere langs het traditionele maasheggenvlechten en langs de sacramentsprocessie. Hier werken (immaterieel) erfgoedattracties samen met het recreatief bedrijfsleven, gemeenten en de ANWB. > [Bekijk hier de website over Het Land van Cuijk.](#)

Maasheggenvlechten is een ambacht waarvan je het product direct ziet in het landschap

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET BEDRIJVEN OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

Je wilt graag samenwerken met partners in het toerisme. Hoe pak je de samenwerking goed aan?

> [Bekijk hier het algemene stappenplan 'Hoe pak je samenwerken zorgvuldig aan?'](#) In deze paragraaf vullen we het stappenplan aan met specifieke aandachtspunten en tips.

BRAINSTORM OVER JOUW ERFGOED EN TOERISME

Stel jezelf bijvoorbeeld de volgende vragen:

- Hoe kun je aansluiten bij de beleving van de toerist of de behoefte van de toerist om 'the local' te ontmoeten?
- Hoe leent jouw immaterieel erfgoed zich voor toeristische vermarkting?
- Kun je aansluiten bij bestaande toeristische arrangementen, toeristische routes of speciale evenementen op jouw terrein, zoals de Nationale Molendag, de Goudse keramiekweken of Kaeskoppenstad in Alkmaar? Wat kan jouw immaterieel erfgoed toevoegen aan het bestaande initiatief?
- Zijn er vrijwilligersclubs die iets organiseren, bijvoorbeeld plaatselijke dorps- of stadsfeesten zoals een Visserijdag, waar jouw immaterieel erfgoed bij kan aansluiten?
- Raadpleeg de plaatselijke toeristennota (meestal online te vinden): kun je aansluiten bij deze speerpunten?

MET WIE KUN JE SAMENWERKEN?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

- Welke creatieve ideeën kun je verzamelen over samenwerking met anderen? Welke media kun je gebruiken, bijvoorbeeld apps of sociale media?
- Welke andere samenwerkingspartners zijn geschikt? Bijvoorbeeld plaatselijke musea, die bijvoorbeeld beschikken over historisch materiaal over jouw vorm van immaterieel erfgoed? Of beoefenaars van vergelijkbare of verwante vormen van immaterieel erfgoed?

MAAK DUIDELIJKE AFSPRAKEN OVER EEN TOERISTISCH PRODUCT

Ontwikkel je samen een toeristisch product, zoals een route of een arrangement? Leg dan een aantal zaken vooraf duidelijk vast:

- Wie is verantwoordelijk voor de oplevering van het product?
- Wie is verantwoordelijk ná de oplevering van het product: wie zorgt voor de promotie en wie voor de uitvoering?
- Wie kost het ontwikkelen van of werken met het product de meeste tijd of het meeste geld? Hoe verdelen we straks de inkomsten?

ZORG VOOR PROMOTIE

Zorg dat je goed vindbaar bent, bijvoorbeeld op toeristische sites van de gemeente, de VVV, de provincie of de ANWB.

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

Je deuren openzetten voor toerisme biedt nieuwe kansen, maar zorgt ook voor uitdagingen. We zetten de belangrijkste uitdagingen op een rij en geven oplossingen hoe je daarmee om kunt gaan.

UITDAGING 1: BEN JIJ EEN KUNSTJE VOOR TOERISTEN?

De woorden 'uniek' en 'authentiek' zijn volgens UNESCO ongepast bij het aanprijzen van immaterieel erfgoed. Toch zijn deze woorden volgens touroperators – samen met woorden als 'eerlijk' en 'ambachtelijk' – dé manier om je te profileren en toeristen te trekken. Toeristen, met name die uit het buitenland, zijn op zoek naar unieke belevenissen en contacten met de lokale bevolking, bij wie ze graag aan de etenstafel aanschuiven. Dit biedt een kans maar ook een uitdaging. Want hoe ver wil je gaan om jezelf te verkopen als uniek toeristisch product?

Oplossing: De meeste immaterieel erfgoedgemeenschappen willen best iets organiseren om aan de verwachtingen van toeristen te voldoen. Bewaak als gemeenschap tegelijkertijd dat je méér blijft dan alleen een kunstje voor toeristen!

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET BEDRIJVEN OP?

MET WIE KUN JE SAMENWERKEN?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

'VERBODEN' KNIJPERS IN URK

In alle toerismebrochures leest de toerist dat ze in Urk geen knijpers gebruiken om de was op te hangen. Nee, Urkenaren klemmen de punten van hun lakens in een getwist, losgedraaid touw. De door toeristen gewenste authentieke ervaring sluit niet altijd aan bij de realiteit. Wat als jij gewone knijpers gebruikt en drommen toeristen die de was in jouw tuin komen bewonderen jou vertellen dat je geen knijpers mag gebruiken? Zo'n vorm van toerisme loopt het risico snel draagvlak te verliezen onder de lokale bevolking.

UITDAGING 2

Hoe oppervlakkig maak je het?

Toeristen willen hapklare brokken, hebben beperkt de tijd en willen vooral dat iets leuk blijft. Een workshop hoeden maken is leuk, maar als je voor jouw ambacht maar een uurtje de tijd hebt, kom je niet eens toe aan de basistechnieken. De toerist zoekt achtergrondinformatie en wil tegelijk ook iets van het ambacht in zijn vingers krijgen. Het dilemma: hoe ver wil je als immaterieel erfgoedbeoefenaar gaan in het simplificeren van de werkelijkheid? De kans bestaat dat jouw erfgoed zo wel erg vervlakt.

Oplossing: Heb je zelf het gevoel dat iets een onoprecht en oppervlakkig spelletje wordt voor toeristen? Doe het dan niet.

UITDAGING 3

Wegen de kosten op tegen de baten?

Samenwerken met partners in het toerisme is altijd een kwestie van balanceren en onderhandelen. Voelt de gemeenschap zich nog verbonden met het erfgoed als er drommen toeristen komen? Brengen extra bezoekers ook niet extra kosten met zich mee?

Oplossing: Houd regelmatig de kosten en baten – niet alleen in financiële zin! – tegen het licht. Bewaak nauwkeurig je eigen grenzen. Blijf altijd goed in de gaten houden wat je met de samenwerking wilde bereiken. En als het niet werkt: maak een einde aan de samenwerking.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- Kijk met plaatselijke ondernemers en organisaties: kun je jouw immaterieel erfgoed onderdeel maken van een arrangement?
- Sluit aan bij bestaande toeristische initiatieven en bij de toeristische speerpunten van jouw gemeente: wat kan jouw erfgoed toevoegen?
- Zorg dat je goed vindbaar bent, bijvoorbeeld op toeristische sites van de gemeente, de VVV, de provincie of de ANWB.
- Maak vooraf duidelijke financiële afspraken met partners, bijvoorbeeld over de verdeling van de inkomsten van een gezamenlijk ontwikkeld toeristisch product.
- Bewaak als gemeenschap dat je méér blijft dan alleen een kunstje voor toeristen: weeg de kosten op tegen de baten.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JONGEREN OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

SAMENWERKEN MET JONGEREN

De jeugd heeft de toekomst. Maar hoe betrek je jongeren bij jouw immaterieel erfgoed? Een belangrijke vraag, want een nieuwe generatie is beslissend voor het voortbestaan ervan. In dit hoofdstuk bedoelen we met 'jongeren' mensen onder de dertig. Hoe betrek je ze niet alleen, maar werk je écht samen?

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

Samenwerken met jongeren is van groot belang voor het **borgen** van jouw immaterieel erfgoed. We zetten de drie belangrijkste voordelen op een rij.

VOORDEEL 1: VERFRIS JE ERFGOED

Soms blijkt het lastig jongeren te betrekken bij je immaterieel erfgoed. Ze blijven niet altijd actief lid na een activiteit of ze slaan een ander pad in dan je gewend bent. Zo kan het dat vernieuwende ideeën van jongeren geen kans krijgen. Zonde! Door samen te werken met jongeren, geef je ruimte aan hun frisse visie en ideeën. Zo help je je erfgoed verder.

VOORDEEL 2: KRIJG NIEUWE ENERGIE!

Het kost misschien extra moeite om jongeren bij je erfgoed te betrekken, maar het is de investering waard. Jongeren brengen nieuwe energie.

VOORDEEL 3: BLIJF VOORTBESTAAN

Denk je wel eens: 'wat zijn jongeren toch lastig'? Of: 'vroeger was alles beter'? Bedenk dan dat je altijd nieuwe generaties nodig hebt om je erfgoed te laten voortbestaan en dat immaterieel erfgoed dynamisch is en dat altijd is geweest. Wat ontbreekt er bijvoorbeeld voor jongeren en hoe kun je dit oplossen? Alleen door samen te werken kom je hierachter en krijgt jouw erfgoed toekomst.

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JONGEREN OP?

Sociale media, Netflix, online gamen, bijbaantjes, sporten: jongeren hebben eindeloos veel mogelijkheden om hun vrije tijd te besteden. Wil je samenwerken met jongeren, dan is vraag één: wat motiveert ze om actief te worden voor jouw immaterieel erfgoed?

WEG VAN JE SCHERM: ONTMOET LEEFTIJDGENOTEN

Voor jongeren is het niet meer vanzelfsprekend zich aan te sluiten bij een groep, club of vereniging. Toch houden ze wel degelijk van sociaal contact binnen een groep *in real life*. Voor jongeren is dat de belangrijkste reden om ergens tijd in te steken. Zeker als ze met leeftijdsgenoten samen activiteiten beleven. Speel hierop in binnen jouw immaterieel erfgoed. Organiseer bijvoorbeeld een afsluitend feest na een evenement of bij de opening van het seizoen.

'Uiteindelijk sluiten we af met een bouwersfeestje en dan voel je je echt als een hele grote groep met alle bouwers bij elkaar, als een club. Dat vind ik gewoon echt heel mooi!'

Pim (18), Fruitcorso Tiel

INTERESSANT: SAMENWERKEN MET OUDEREN

Jongeren vinden het vaak ook leuk en interessant om contact te hebben met mensen die ouder zijn dan zichzelf. Omdat je samen aan een project werkt, wissel je niet alleen kennis en ervaring uit, maar verdwijnt leeftijd naar de achtergrond. Voor jongeren kan het samen-

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JONGEREN OP?

werken met ouderen, al is het leeftijdsverschil met hen maar een paar jaar, een goede reden zijn om zich in te zetten voor je erfgoed.

'Het is absoluut niet zo dat de jongeren alleen bij de jongeren zitten en de ouderen bij de ouderen. Iedereen zit juist bij elkaar en dat is zo gezellig!'

Muriel (18), Fruitcorso Tiel

Bij corsoclub Buurmalsen en Tricht werken jong en oud aan de 'grote' wagen en de jeugdswagen

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

ZET JE IN VOOR DE TOEKOMST

Jongeren voelen zich over het algemeen betrokken bij maatschappelijke vraagstukken en willen daaraan bijdragen. Denk maar aan de vele klimaat- en onderwijsstakingen van 2019. Het spreekt jongeren aan zich in te zetten voor iets wat relevant is voor de toekomst. Niet alleen voor henzelf, maar voor de maatschappij. Kent jouw erfgoed een vorm van maatschappelijke betrokkenheid? Stimuleer je bijvoorbeeld duurzame productie, lever je een bijdrage aan de lokale gemeenschap of werken verschillende generaties samen? Benadruk dit maatschappelijke belang bij jongeren.

'Voor mij en andere jonge molenaars is het ambachtelijk produceren met een molen belangrijk. Je weet waar je producten vandaan komen, je bestelt niet zomaar iets op internet.'

Jippe (27), Ambacht van molenaar

ONTWIKKEL NIEUWE TALENTEN

Jongeren zijn leergierig. Veel immaterieel erfgoed biedt mogelijkheden om vaardigheden te leren die je niet of minder op school leert. Jongeren die zich inzetten bij scouting of bij het Fruitcorso in Tiel geven bijvoorbeeld aan dat ze hebben leren samenwerken, organiseren, zelfstandig werken en plannen. Ze ervaren dit als heel positief en maken door deze ervaringen andere jongeren weer enthousiast. Ga ook na bij jezelf: waarom is het immaterieel erfgoed belangrijk voor jou? Wat heb je er geleerd? Heeft actief zijn in immaterieel erfgoed je bijvoorbeeld geholpen in je werk? Vertel jongeren hier enthousiast over!

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

HET FAMILIEGEVOEL VAN SCOUTING

Samen kamperen in een bos, je eigen tent opzetten, koken, spelletjes doen. Bij scouting werken kinderen en jongeren aan hun persoonlijke ontwikkeling via uitdagende activiteiten. Alles draait om samenwerken en jezelf kunnen zijn. Veel scouts ervaren hun club daardoor als familie of thuis.

Hamburger in het bos

Het samenwerken, en daarmee samen leren, heeft scouting in een goed lopend systeem gegoten. Al op jonge leeftijd leren kinderen in kleine groepjes elkaar vaardigheden die je op kamp nodig hebt: koken, knopen, opruimen, enzovoort. Iris (17): 'Ik ging laatst kamperen met mijn vrienden en zij hadden geen flauw idee hoe je moet koken. Dan denk ik: oh toen ik 12 was, moest ik gewoon een hamburger bakken in het bos.'

Alles kan!

Daarnaast groeit bij scouting de verantwoordelijkheid per leeftijdsgroep. Hoe ouder je wordt, hoe meer verantwoordelijkheid je zelf draagt voor de organisatie. Als je in de groepen van 15 tot 17 jaar zit, organiseer je vrijwel al je activiteiten zelf. Deze verantwoordelijkheid zorgt ervoor dat jongeren creatief zijn in de organisatie: alles kan! Soms betekent het ook dat er niets wordt georganiseerd. Er is ruimte om fouten te maken en daarvan te leren. Een andere Iris (18) vertelt: 'Je oefent zelf ook in organiseren, want mensen beseffen wel: als je niks organiseert, dan is er ook niks.'

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JONGEREN OP?

Bij Scouting Nederland leren jongeren samen te werken in kleine groepjes Foto: Scouting Nederland

Vrijwilliger worden? Logische stap

Doordat je al jong leert organiseren, voelt het voor jongeren vanaf 18 jaar als een logische stap om vrijwilliger te worden. Als vrijwilliger geef je leiding aan kinderen en is de cirkel rond. Thomas (18): 'Als stafid van Scouting Nederland zorg ik ervoor dat alles wat ik vroeger zelf deed en leuk vond, kinderen nu ook kunnen doen.' > [Kijk hier hoe Scouting Nederland toekomstproof blijft.](#)

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

Hoe pak je de samenwerking met jongeren goed aan, zodat je er beiden iets uithaalt? We geven een aantal tips.

BENADER JONGEREN PERSOONLIJK

Bij het benaderen van jongeren werkt persoonlijk contact het beste. Algemene berichten op sociale media verdwijnen in de grote hoeveelheid berichten die jongeren al krijgen. Spreek jongeren persoonlijk of stuur ze een berichtje met een concrete vraag: wat verwacht je van ze? Als je een bijeenkomst organiseert, zeg erbij waar het is, hoe lang het duurt en wie er nog meer bij zijn. Vraag ook of ze een vriend of vriendin willen meenemen; dat maakt een bijeenkomst meteen aantrekkelijker en gezelliger. Krijg je geen reactie? Stuur een herinnering of probeer op een andere manier contact te maken. Houd er rekening mee dat jongeren vaak laat beslissen of ze komen.

VERKEN SAMEN VERWACHTINGEN

In veel projecten wordt niet mét maar óver jongeren gesproken. Door samen verwachtingen te verkennen, begin je vanuit een gelijkwaardige basis. Tegelijkertijd geef je zo ruimte voor de ideeën van jongeren. Daarmee laat je zien dat je ze serieus neemt en verantwoordelijkheid durft te geven. Stel vragen als:

- Wat zijn voor jou redenen om wel of niet actief te zijn binnen de erfgoedgemeenschap?
- Hoe beleef jij het immaterieel erfgoed?
- Waar zou jij bij betrokken willen zijn? Bijvoorbeeld bij de organisatie? Of juist bij een specifiek onderdeel daarvan?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- Wat zijn je interesses?
- Waar heb je ervaring in of waar ben je goed in? Misschien is iemand bijvoorbeeld goed in Photoshop, sociale media of in het bedenken van leuke thema's?
- Wat wil jij graag leren of waar wil je ervaring in opdoen?

MAAK EEN TAAKVERDELING

Heb je samen de verwachtingen verkend? Kijk dan welke taken de jongere of jongeren op zich kunnen nemen. Om jongeren een rol te geven in een commissie of bestuur kun je een richtlijn opstellen dat er altijd ook een jongere persoon in zit. Zo leert een jongere direct van de ervaringen van anderen uit de commissie of het bestuur. Of kies ervoor een jongerenbestuur op te richten, zoals Stichting APNA, die onder andere Holi en Diwali organiseert en beoefent in Rotterdam.

LAAT ZE DOORGROEIEN

Maken al veel kinderen en jongeren deel uit van jouw erfgoedgemeenschap? Onderzoek dan of je een structuur kunt opzetten waarin jongeren de jongere kinderen verder helpen, zoals scouting dat succesvol doet. Of experimenteer met een systeem waarin jongeren steeds een deel mogen organiseren of uitvoeren, waardoor ze uiteindelijk verantwoordelijk zijn voor het geheel. Zo zorg je dat jongeren kunnen doorgroeien binnen je gemeenschap.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JONGEREN OP?

LEKKER LOSLATEN OP YOUTH PRIDE

Van de Youth drag queen en king race tot workshops cupcakes bakken. Tijdens Pride Amsterdam organiseren ook jongeren allerlei activiteiten. Hoe heeft Pride hun nauwe betrokkenheid georganiseerd?

Jongerencommissie

Pride Amsterdam wordt inhoudelijk georganiseerd door elf verschillende commissies. Zij organiseren elk activiteit

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

ten voor een specifieke doelgroep om deze doelgroep meer zichtbaar te maken. Een van de commissies is Youth Pride. Samen met jongerenorganisaties en jongeren organiseert deze commissie activiteiten voor LHBTQI-jongeren. Youth Pride geeft jongeren een podium en betreft hen op die manier ook bij de toekomst van Pride. Tijdens de vergaderingen brainstormen de deelnemers en bedenken ze het programma. Zo organiseren ze de Pride Walk en is er elk jaar in het Vondelpark (Pride Park) veel te beleven: van

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

Youth drag queen en king race tot workshops cupcakes bakken.

Energie

Hoeveel verantwoordelijkheid krijgen jongeren? Marco Altena, voorzitter van Youth Pride: 'Je moet wel durven dingen los te laten en ervan uitgaan dat jongeren dingen gaan oppakken. Van zo'n park doe ik eigenlijk alleen de voorbereiding. De hele uitvoering ligt in de handen van jongeren. En dat is wat je uiteindelijk wilt: dat die jongeren daar staan en energie krijgen van het feit dat ze iets georganiseerd hebben voor hun eigen doelgroep.'

Eigen boodschap

Sinds 2018 is er ook een jeugdambassadeur. Waarom? Omdat jongeren zich afvroegen waarom er eigenlijk geen ambassadeur voor jongeren was! Altena: 'Als je jongeren onderdeel wil laten zijn van de community, ze een gezicht wil geven en ze zich ook onderdeel wil laten voelen, dan moet je dat ook uitdragen in je ambassadeurs.' De jeugdambassadeur is onder andere aanwezig op evenementen, presenteert het doel en de visie van Youth Pride en geeft interviews aan de pers. Voor de jongeren levert het ambassadeurschap veel ervaring en contacten op. Daarnaast is het voor hen een podium om hun eigen boodschap te vertellen.

> [Lees hier meer over Youth Pride.](#)

Jongeren lopen in de door hen georganiseerde Pride Walk

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JONGEREN OP?

MAAK HET LEUK!

Sociaal contact is een grote drijfveer voor jongeren om actief te zijn in een groep. Investeer daarom in momenten voor sociaal contact, zoals feesten. Maar zorg ook dat vergaderingen leuk zijn. Voor iedereen geldt: je wilt je vrije tijd leuk besteden. Is er iets lekkers te eten en drinken? Is de vergadering niet te langdradig? Is er ruimte voor humor? Geef je jongeren genoeg het woord? Praten jullie gezellig even na?

HOUD REKENING MET HUN AGENDA

Jongeren moeten overdag naar school, volgen een opleiding of werken. Plan bijeenkomsten of activiteiten dus in de avond en maak het niet laat. Ook de locatie is belangrijk. Is die goed te bereiken met het openbaar vervoer of de fiets?

GELD VOOR JONGE MOLENAARS

Wat zou je als jonge molenaar graag willen leren? In 2019 richtte Stichting Hollandsche Molen een jongerenfonds op. Met het geld uit dit fonds organiseren jongeren activiteiten om zich het molenaarsambacht nog meer eigen te maken. Jongeren beslissen zelf wat ze willen doen en voeren activiteiten ook zelf uit. Zo is er het plan om een weekend vol masterclasses te organiseren. Tijdens de activiteiten is er ruimte voor jongeren om hun eigen ideeën en kijk op het ambacht naar voren te brengen.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

In het jongerenpanel zitten enthousiaste molenaars die de molens willen laten functioneren zoals ze bedoeld zijn
Foto: Eric Zwijnenberg

Het fonds wordt beheerd door een jongerenpanel met ongeveer 20 jonge molenaars tussen de 15 en 25 jaar. Bestuursleden van de stichting ondersteunen het jongerenpanel. Het jongerenpanel denkt ook mee met het bestuur over het beleid van de komende jaren.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

Samenwerken met jongeren biedt nieuwe kansen, maar zorgt ook voor uitdagingen. We zetten de belangrijkste uitdagingen op een rij en geven oplossingen hoe je er mee om kunt gaan.

UITDAGING 1: NEEM JIJ ZE WEL ÉCHT SERIEUS?

Stiekem denken veel ouderen dat ze het allemaal beter weten. Dat is een grote valkuil in de samenwerking met jongeren. Jongeren willen serieus genomen worden en écht meedenken, niet voor spek en bonen. Laat jij ze meedenken en doe je vervolgens niets met hun ideeën? Grote kans dat hun motivatie dan snel verdwijnt.

Oplossing: Betrek jongeren niet alleen 'voor de vorm'. Wees oprecht nieuwsgierig naar hun ideeën en geef er altijd een vervolg aan. Leg bijvoorbeeld ook uit waarom iets niet kan of alleen kan in aangepaste vorm.

UITDAGING 2: OVERSCHAT JE ZE NIET?

Dilemma: je wilt jongeren zien als volwaardige samenwerkingspartner, maar je wilt ze ook niet overschatten. Ze moeten nog veel leren. Misschien organiseert een jongere iets voor de eerste keer en loopt dat niet zoals gepland. Of komen jongeren hun afspraken niet na zoals jij ze in je hoofd had.

Oplossing: Zorg bij elk project voor een mentor of coach waaraan jongeren laagdrempelig hulp kunnen vragen. Maak deze mentor verantwoordelijk voor

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET JONGEREN OP?

actief contact met de jongeren die een taak hebben. Jongeren trekken niet automatisch zelf aan de bel.

UITDAGING 3: GEEF JE ZE WEL RUIMTE OM TE LEREN?

Loopt een project niet lekker of anders dan gepland? Veel volwassenen hebben de neiging jongeren meteen alles uit handen te nemen. Of ze erop af te rekenen: zie je wel, jullie kunnen dit niet.

Oplossing: Zorg als verantwoordelijk mentor samen met de organisatie dat het project doorgaat, maar neem tegelijkertijd de jongeren mee in dit proces. Blijf met elkaar in gesprek. Laat merken dat het niet erg is om fouten te maken, dat je daarvan leert.

UITDAGING 4: WEET JIJ ALLES BETER?

Natuurlijk heb je als oudere veel kennis en ervaring en weet je veel 'beter'. Maar jongeren weten en kunnen dingen die oudere generaties juist niet weten of kunnen. Denk aan onlinevaardigheden of kennis van de nieuwste trends.

Oplossing: Leer zelf ook van jongeren. Zij voelen zich vaak trots en waardevol als ze jou iets kunnen leren. Sta daarvoor open: hoe kunnen jongeren met hun ideeën en vaardigheden een bijdrage leveren?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

UITDAGING 5: ZIJN ALLE JONGEREN HETZELFDE?

Natuurlijk zijn niet alle jongeren hetzelfde. Elke jongere heeft andere interesses en vaardigheden. En als één groepje jongeren steken heeft laten vallen, betekent het niet dat je het nooit meer moet proberen.

Oplossing: Bedenk dat samenwerken met jongeren maatwerk, aandacht en tijd vraagt. Maar die extra inspanning weegt ruim op tegen het grote voordeel: jouw immaterieel erfgoed levend houden!

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- Neem jongeren, hun ideeën en visies serieus. Laat ze echt meedenken, meedoen en meebeslissen: wat willen jongeren?
- Samenwerken met jongeren kost tijd, aandacht en is maatwerk. Onderschat én overschat jongeren niet.
- Benadruk: wat hebben jongeren aan jouw erfgoed?
- Geef jongeren tijd om te leren: wat gaat goed en wat kan beter? Leer ook van hen.
- Investeer in tijd en ruimte voor gezelligheid.

> [Meer lezen over jongeren betrekken? Ga direct door naar 'Samenwerken met primair en voortgezet onderwijs'.](#)

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT DE SCHOLEN OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

SAMENWERKEN MET PRIMAIR EN VOORTGEZET ONDERWIJS

Wil je kinderen en jongeren kennis laten maken met jouw immaterieel erfgoed? Wil je ze warm maken voor jouw erfgoed? Of wil je specifieke kennis en vaardigheden doorgeven aan nieuwe generaties? Scholen in het primair en voortgezet onderwijs zijn dan een interessante samenwerkingspartner.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

Samenwerken met het scholen kan het borgen van jouw immaterieel erfgoed ondersteunen. We zetten de vier belangrijkste voordelen op een rij.

VOORDEEL 1: VERGROOT JE ZICHTBAARHEID

Wil jij het erfgoed waar je je met passie voor inzet delen en zo bekender en toegankelijker maken? Samenwerking met scholen is interessant, omdat het jouw immaterieel erfgoed zichtbaar maakt voor een grote groep leerlingen.

VOORDEEL 2: GEEF JE ENTHOUSIASME DOOR!

Jong geleerd, oud gedaan. Door kinderen al jong kennis te laten maken met je erfgoed kan een blijvende band ontstaan. Misschien zijn sommige kinderen zelfs zo enthousiast dat ze ook jouw ambacht onder de knie willen krijgen of willen meedoen aan een evenement. Zo ontstaat een nieuwe generatie van erfgoedbeoefenaars.

VOORDEEL 3: PROFITEER VAN CREATIEVE IDEEËN

Kinderen zijn vaak goed in het bedenken van creatieve toepassingen en oplossingen. Ze kunnen bijvoorbeeld meedenken over nieuwe activiteiten, de vormgeving van een bepaald product, de communicatie via sociale media of ze kunnen ontwerpen maken voor promotiemateriaal.

VOORDEEL 4: MAAK JONGEREN 'ERFGOEDWIJS'

Een goede les over immaterieel erfgoed maakt leerlingen 'erfgoedwijs'. Ze leren dat verschillende groepen een verschillende betekenis aan erfgoed geven, dat erfgoed leeft en verandert en dat het daarom meer over het heden dan over het verleden vertelt. Ze leren kritisch en vanuit verschillende kanten naar erfgoed te kijken. Zo ontwikkelen ze hun eigen visie – die zowel positief als negatief kan zijn – op jouw erfgoed.

GEEN PAARDEN, MAAR KINDEREN

Iedere tweede zaterdag na Pasen wordt in Noorbeek ter ere van Sint Brigida een den omgehakt en opgericht. Sinds de jaren vijftig halen leerlingen uit groep 8 ook een zogenoemde jeugdden naar Noorbeek. De kleine jeugdennenenwagen wordt niet, zoals bij de volwassenen, getrokken door paarden, maar door leerlingen. Door de samenwerking tussen erfgoedgemeenschap en scholen raken jongeren al vroeg betrokken bij het erfgoed.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT DE SCHOLEN OP?

Sint Brigida Denhalen in Noorbeek

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

HOE ZIT HET ONDERWIJS IN ELKAAR?
 Hoe kun jij met jouw immaterieel erfgoed aansluiten bij het onderwijs? Daarvoor is het handig als je de belangrijkste vormen van onderwijs kent en een aantal veelgebruikte termen.

PRIMAIR ONDERWIJS (PO)
 Leerlingen van 4 tot 12 jaar op de basisschool. Naast regulier onderwijs is er speciaal onderwijs (so) en speciaal basisonderwijs (sbo).

VOORTGEZET ONDERWIJS (VO)
 Leerlingen van 12 tot 18 jaar, verdeeld over verschillende onderwijsniveaus: praktijkonderwijs, voorbereidende middelbaar beroepsonderwijs (vmbo), algemeen voortgezet onderwijs (havo) en het voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (vwo). Ook is er speciaal voortgezet onderwijs (svo).

CURRICULUM
 Een leer- en onderwijsplan. Dit plan beschrijft de inhoud en leerdoelen van een opleiding en vormt een fundering voor de te onderwijzen vakken of competenties.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

LEERGEBIEDEN
 Leergebieden zijn de verschillende domeinen die onderdeel zijn van het curriculum. Leergebieden die aansluiten bij immaterieel erfgoed zijn bijvoorbeeld Burgerschap, Mens en Maatschappij en Kunst en Cultuur.

KERNDOELEN
 Vastgestelde streefdoelen voor het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Verschillende kerndoelen sluiten aan bij immaterieel erfgoed. Zo stelt kerndoel 56 dat de leerlingen kennis verwerven over en waardering krijgen voor aspecten van cultureel erfgoed.

EINDTERMEN
 De omschrijving van kennis, inzichten en vaardigheden waar een leerling aan het einde van het voortgezet onderwijs over moet beschikken. Het praktijkonderwijs kent geen eindtermen.

PROFIELWERKSTUK
 Een groot werkstuk dat leerlingen schrijven in de laatste klas van het vmbo, de havo en het vwo.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT DE SCHOLEN OP?

WIN-WIN: WAT LEVERT HET SCHOLEN OP?

Het onderwijs is onderverdeeld in leergebieden zoals Kunst en Cultuur, Burgerschap en Mens en Maatschappij, en in vakken, zoals geschiedenis, aardrijkskunde en techniek. Met je lessen over jouw immaterieel kun jij bijdragen aan de doelen van deze leergebieden en vakken. Bij welke leergebieden sluit jouw erfgoed goed aan?

BURGERSCHAP: IDENTITEITSVORMING, DIVERSITEIT EN MULTIPERSPECTIVITEIT

Immaterieel erfgoed staat vaak dicht bij de belevingswereld van leerlingen. Ze kunnen er identiteit aan ontlend. Burgerschapsonderwijs gaat over identiteitsvorming en samenwerking. Het laat leerlingen kennismaken met de democratische samenleving en verschillende visies op maatschappelijke ontwikkelingen, en het leidt ze op tot kritische burgers.

Maken leerlingen via jouw immaterieel erfgoed kennis met culturele diversiteit? Roept jouw erfgoed discussie op? Leent jouw erfgoed zich voor een vergelijking met andere tradities? Geeft het aanleiding om een maatschappelijk vraagstuk van verschillende kanten te benaderen? Of heeft jouw erfgoed te maken met vaardigheden als debatteren? Dan kun jij met een les of lessenreeks mooi aansluiten bij de doelen van burgerschapsonderwijs.

KUNST EN CULTUUR: CREATIEVE VAARDIGHEDEN EN REFLECTIE

Hangt jouw erfgoed samen met verhalen vertellen, dans, muziek, recepten of beoefen je een ambacht?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

Kinderen actief bij Ouwe Sunderklaas op Texel

Dan leent het zich uitstekend voor een praktische les. Immaterieel erfgoed biedt de gelegenheid om aan diverse creatieve vaardigheden te werken, van specifieke ambachtsvaardigheden zoals perkament maken, tot het ontwerpen van een eigen corsowagen. Zo biedt de Texelse erfgoedgemeenschap van Ouwe Sunderklaas theaterlessen, leren leerlingen smeden in het project *Wijzer met IJzer* en sluit een trommelslager naadloos aan bij de muziekles.

Kunst- en cultuuronderwijs bestaat uit twee delen: creatieve vaardigheden én de reflectie daarop. Welke betekenis geven de leerlingen aan het erfgoed?

MENS EN MAATSCHAPPIJ: HISTORISCH DENKEN

Het leergebied Mens en Maatschappij gaat over oriëntatie op jezelf en de wereld, aardrijkskunde en geschiedenis. Immaterieel erfgoed heeft een basis in het verleden, wordt beoefend in het heden en doorgegeven aan toekomstige generaties. Bij een vak als geschiedenis kun je jouw immaterieel erfgoed dan ook inzetten om na te denken over verandering en continuïteit. Hoe vierden ze vroeger een feest en hoe doen we dat nu? En waarom is het veranderd?

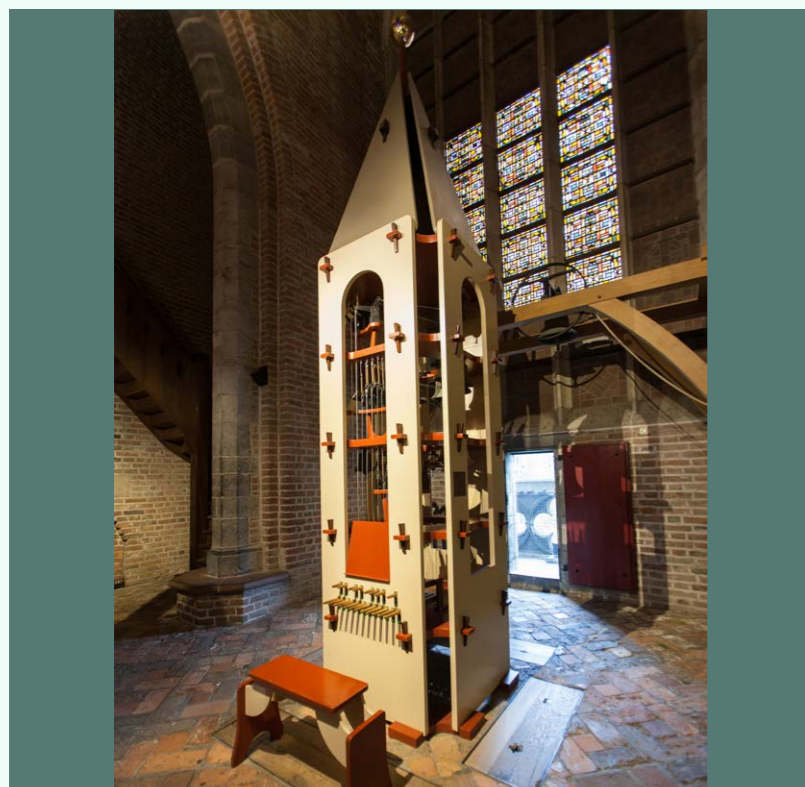

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT DE SCHOLEN OP?

BIED VERRIJKING DOOR BUITENSCHOOLS LEREN

Scholen vinden het belangrijk om het leren in de klas te verbinden met de buitenwereld. Als immaterieel erfgoedbeoefenaar heb je veel te bieden op dit vlak. Zo zorgt bij lessen over techniek, geschiedenis, levensbeschouwing of aardrijkskunde een ervaring op locatie voor de echte beleving. Denk aan een bezoek aan de beiaardier om een Doe-Beiaard te luiden of een actieve molen waar het molenaarsambacht wordt uitgeoefend. Of nodig een schoolklas uit bij jouw viering van bijvoorbeeld Holi, Keti Koti of Chinees nieuwjaar.

Doe-beiaard waar kinderen op kunnen spelen

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

Hoe pak je de samenwerking met scholen goed aan? Ga je zelf een les geven, maak je een lesbrief of bied je bijvoorbeeld een excursie of stage?

> Bekijk hier het algemene stappenplan 'Hoe pak je samenwerken zorgvuldig aan?' In deze paragraaf vullen we het stappenplan aan met specifieke tips en drie activiteiten die je scholen kunt aanbieden.

VOORAF: POLS DE BEHOEFTE VAN SCHOLEN

Docenten hebben het liefste educatief materiaal dat aansluit bij de onderwijsdoelen en dat zij gemakkelijk kunnen inpassen in het bestaande aanbod. Met dit in je achterhoofd kun je van alles ontwikkelen: van lespakketten tot stages en van gastlessen op school tot een kijkje in de keuken. Belangrijk uitgangspunt: pons van tevoren de behoeften en mogelijkheden van scholen en stem je aanbod af op wat haalbaar is voor jezelf.

AANBOD 1: GEEF EEN GASTLES OP LOCATIE OF IN DE KLAS

Een toegankelijke eerste stap is een gastles. Op scholen maken kinderen kennis met verhalenvertellers, ooggetuigen van de oorlog of ouders die iets over hun beroep vertellen. Als immaterieel erfgoedbeoefenaar is dit een ideale manier om leerlingen kennis te laten maken met jouw erfgoed. Je kunt de leerlingen het erfgoed laten ervaren en beleven, of ze met een workshop of praktijkles activeren om iets te doen of te maken.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

TIPS

LESGEVEN VOOR BEGINNERS

Met een open houding en veel enthousiasme kom je ver, maar lesgeven is echt een vak apart. Enkele tips voor het verzorgen van een interessante en afwisselende les.

- **Maak afspraken met de docent**
Stem vooraf af wanneer jij de leiding neemt over de groep, wat de rol van de docent is en wanneer je wilt dat de docent ingrijpt.
- **Leef je in je doelgroep in**
Wat weten deze leerlingen wel en wat niet? Welk taalgebruik is geschikt?
- **Zorg voor structuur**
Maak een korte planning en bespreek die met de klas. De leerlingen weten dan wat ze kunnen verwachten.
- **Laat veel zien**
Neem bijvoorbeeld attributen of foto's mee, laat filmpjes zien of werk met een PowerPointpresentatie.
- **Ga de interactie aan**
Betrek de leerlingen in het verhaal dat je wilt vertellen.
- **Zorg voor afwisseling**
Wissel af tussen het vertellen over je erfgoed, filmpjes, vragen en kleine opdrachten.
- **Houd oog voor de groep**
Zijn ze nog bij de les? Is de sfeer in de klas veilig? Pas je les flexibel dat nodig is.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT DE SCHOLEN OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

In de klas wordt gewerkt aan het handschrift

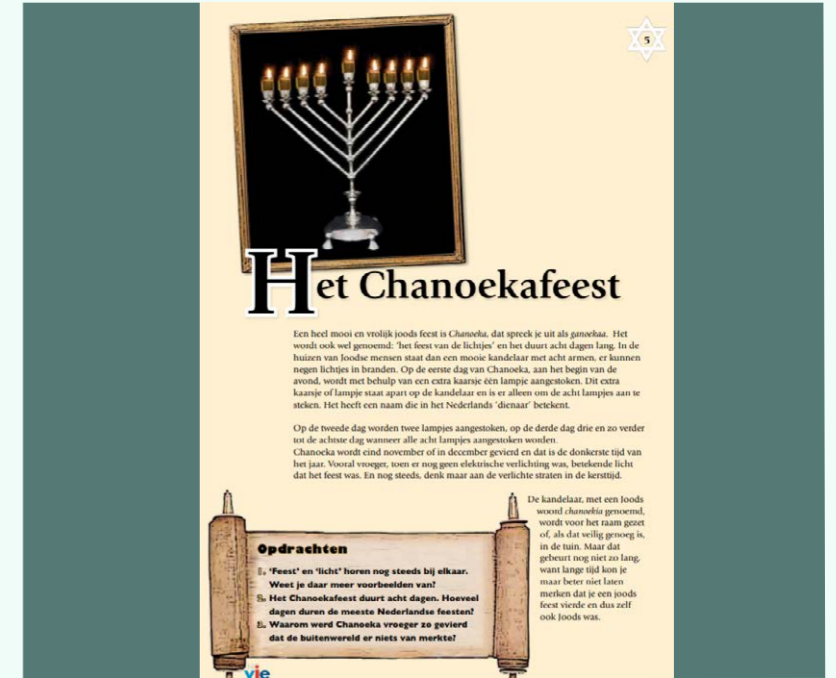
AANBOD 2: ONTWIKKEL EEN LESBRIEF EN LESMATERIAAL

Je kunt ook een lesbrief en lesmateriaal maken over jouw immaterieel erfgoed. In een lesbrief leg je uit hoe de docent jouw lesmateriaal in de klas kan inzetten. Een lesbrief heeft een aantal voordelen. Korte werkvormen op papier zijn bijvoorbeeld gemakkelijker toe te passen binnen het bestaande lesprogramma. Ook is geen bezoek aan de klas of een erfgoedlocatie nodig. Op die manier kan een docent, ondanks de overladenheid van het onderwijs, toch aandacht besteden aan jouw immaterieel erfgoed.

ONDERDELEN VAN EEN LESBRIEF

Neem in een lespakket of lesbrief de volgende onderdelen op:

- Titel van werkvorm/project
- Niveau
- Tijdsduur
- Leerdoelen
- Aansluiting bij leergebieden en kerndoelen
- Korte inleiding inhoud van werkvorm/project
- Eventuele voorbereiding voor de klas
- Inhoud van werkvorm/project
- Bijbehorende antwoorden en manieren waarop de docent de leerlingen kan ondersteunen tijdens werkvorm/project

Een voorbeeld van lesmateriaal over het Chanoekefeest

TIP

ZET BREED IN

Werk samen met andere erfgoedbeoefenaars die een vergelijkbare vorm van immaterieel erfgoed hebben. Op die manier kun je het erfgoed in een bredere context plaatsen en is je les op meer scholen inzetbaar. > Lees ook 'Samenwerken met andere erfgoedgemeenschappen'.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT DE SCHOLEN OP?

AANBOD 3: STAGEPLEK EN PROFIELWERKSTUK

Een bijzondere vorm waarbij leerlingen kennis maken met jouw immaterieel erfgoed is een maatschappelijke stage of praktijkstage. Dit kan bij elke erfgoedgemeenschap op een eigen manier vorm krijgen. Sommige ambachten zijn bijvoorbeeld geschikt voor leerlingen die een technische richting volgen. Maar er zijn meer opties: de Brabantsedag in Heeze sloot bijvoorbeeld een contract af met een school in de buurt om de leerlingen verschillende facetten van de organisatie te laten meemaken. Tegelijkertijd brengt de gemeenschap zo het erfgoed onder de aandacht bij jongeren.

Een stage biedt ook kansen om leerlingen te enthousiasmeren om hun profielwerkstuk over jouw immaterieel erfgoed te schrijven.

ACHTERAF: BOUW AAN EEN BLIJVENDE BAND

Is de samenwerking een succes? Evalueer de les, het uitje of de activiteit. Kies met de school of docent een vast moment op de kalender voor jouw educatieve activiteit.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

Samenwerken met scholen biedt nieuwe kansen, maar zorgt ook voor uitdagingen. We zetten de belangrijkste uitdagingen op een rij en geven oplossingen hoe je daarmee om kunt gaan.

UITDAGING 1: WIL JE NIET TE VEEL?

Een belangrijke uitdaging is de 'overladenheid' van het onderwijs. Docenten hebben vaak weinig tijd voor extra projecten, of in ieder geval om deze zelf vorm te geven. Scholen zijn gebonden aan het curriculum en de bijbehorende leerdoelen. Het is daarom niet altijd makkelijk je educatieve aanbod daadwerkelijk binnen de scholen te krijgen.

Oplossing: Een korte werkvorm voor in de klas die aansluit bij de bestaande lessen, heeft meer kans van slagen dan een themaweek of klassenuitje.

UITDAGING 2: BEN JE FLEXIBEL?

Als erfgoedbeoefenaar heb je niet altijd dezelfde belangen als een school. Misschien ligt je focus op het verhaal en de promotie van jouw immaterieel erfgoed, terwijl een docent leerlingen verschillende vormen van erfgoed wil laten vergelijken of vanuit verschillende perspectieven op het erfgoed wil laten reflecteren.

Oplossing: Bedenk dat je soms flexibel moet zijn en belangen moet laten varen om aan te sluiten bij het onderwijs.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

UITDAGING 3: IS ER WEL INTERESSE?

Om tegen te gaan dat jouw lespakket stoffig ligt te worden in een la, is het belangrijk om van tevoren contact op te nemen met scholen. Hebben scholen interesse om een les af te nemen? Welke specifieke wensen hebben ze en kun je hierop inspelen?

Oplossing: Ga niet op eigen houtje aan de slag, maar zoek een geschikte samenwerkingspartner. Zij kunnen je niet alleen helpen om goed aan te sluiten bij onderwijsdoelen, maar ook om zichtbaar te worden in het onderwijs (zie kader).

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT DE SCHOLEN OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

SLIMME SAMENWERKINGSPARTNERS

CULTUURCOÖRDINATOREN

Zij zijn je eerste aanspreekpunt in het primair en voortgezet onderwijs.

INTERMEDIARIS

Organisaties op lokaal en provinciaal niveau stellen met jou onderwijspakketten samen en brengen ze onder de aandacht. Denk aan provinciale erfgoedhuizen en het programma Cultuureducatie met Kwaliteit.

DE GEMEENTE

Helpt soms met advies en subsidies bij het ontwikkelen en onder de aandacht brengen van educatief materiaal.

KENNISCENTRUM IMMATERIEEL ERFGOED NEDERLAND

Geeft trainingen over de aansluiting bij het onderwijs en de ontwikkeling van immaterieel erfgoededucatie. Ontsluit ook lesmateriaal dat breed kan worden ingezet en aansluit bij de onderwijsdoelen.
> [Houd onze website en nieuwsbrief in de gaten voor ons actuele aanbod.](#)

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- Peil vooraf de behoefte van scholen of docenten. Zo voorkom je dat jouw les niet aansluit en op de plank blijft liggen.
- Maak jouw aanbod relevant. Sluit aan bij bestaande onderwijsdoelen, kerndoelen, leergebieden en curricula.
- Ontlast de docent. Korte werkvormen die aansluiten bij het bestaande aanbod, maken grotere kans dan lange lessenreeksen.
- Een breder aanbod vindt meer aftrek op scholen. Ontwikkel samen met andere erfgoedbeoefenaars, erfgoedhuizen, Cultuureducatie met Kwaliteit en de cultuurcoördinatoren van de scholen.
- Is de samenwerking een succes? Kies met de school of docent een vast moment op de kalender voor jouw educatieve activiteit.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET HOGESCHOLEN OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

EXTRA: MEER INSPIRATIE!

SAMENWERKEN MET HOGESCHOLEN

Heb je vragen over de geschiedenis van jouw erfgoed? Wil je graag dat iemand onderzoek doet naar hoe je jouw erfgoed toekomst kunt geven?

Of specifieker: hoe je een jongere doelgroep kunt aanspreken? Of wil je je erfgoed duurzamer maken? Allemaal onderzoeksvragen waarbij hogescholen een uitstekende partner kunnen zijn.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

Samenwerken met het hogescholen kan het borgen van jouw immaterieel erfgoed ondersteunen. We zetten de belangrijkste voordelen op een rij.

VOORDEEL 1: LAAT ONDERZOEK DOEN

Als erfgoedgemeenschap wil je vragen soms dieper onderzoeken. Hoe kun je als erfgoedgemeenschap nieuwe doelgroepen bereiken? Hoe kun je jongeren voor je erfgoed enthousiast maken? Hoe kun je het beste omgaan met controverses rondom jouw erfgoed? Hoe kun je je erfgoed duurzamer maken? Onderzoek dat bijdraagt aan borging van immaterieel erfgoed is een van de doelstellingen van het [UNESCO Verdrag inzake de Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed](#). Als erfgoedgemeenschap kun je dit onderzoek niet altijd zelf doen. Hogescholen zijn dan een uitstekende partner.

VOORDEEL 2: MAAK NIEUWE PRODUCTEN

Hogescholen bieden praktijkgerichte opleidingen aan. Ze zijn goed in toegepast onderzoek doen, gericht op het ontwikkelen van concrete producten. Denk bijvoorbeeld aan een concreet voorstel voor een toeristisch arrangement om jouw erfgoed te promoten. Met die producten kun je als erfgoedgemeenschap in de praktijk aan de slag. Dat is een verschil met universiteiten, die een sterkere theoretische focus kennen.

VOORDEEL 3: BETREK JONGEREN BIJ JE ERFGOED

Als studenten onderzoek doen naar of voor jouw erfgoed, raken ze er automatisch bij betrokken. Dat geeft nieuwe inzichten, frisse ideeën en wie weet: ook nieuwe, jonge erfgoedbeoefenaars.

ZO WERF JE JONGE HEGGENVLECHTERS!

Hoe kunnen heggenvlechters meer jongeren voor hun erfgoed winnen? Die vraag onderzocht Ilse Zuidinga voor haar afstudeerscriptie aan de Reinwardt Academie 'Naar een nieuwe generatie Heggenvlechters'. Ze vergeleek de motivatie van jongeren om aan heggenvlechten te doen met die van leden van scouting. Zo kwam ze tot interessante aanbevelingen voor de heggenvlechters.

Na haar afstuderen wil Ilse graag heggenvlechters en scouts samenbrengen, zodat zij elkaar kunnen inspireren. Ze is daarmee een 'cultuurmakelaar', iemand die vanuit haar expertise erfgoedgemeenschappen ondersteunt in het borgen van hun erfgoed door uiteenlopende partijen samen te brengen. Leuk detail: tijdens haar onderzoek werd Ilse zelf een enthousiaste heggenvlechter.

> [Lees hier de hele scriptie.](#)

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET HOGESCHOLEN OP?

Ilse Zuidinga vlecht een heg tijdens haar veldwerk voor haar onderzoek

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

WIN-WIN: WAT LEVERT HET HOGESCHOLEN OP?

In een goede samenwerking profiteren beide partijen: een win-winsituatie. Wil je samenwerken met een hogeschool, dan is het handig te bedenken: wat heeft jouw immaterieel erfgoed de hogeschool te bieden? Wat levert samenwerken met jou op?

BEROEPSERVARING VOOR STUDENTEN

Voor hogescholen is samenwerken met jouw immaterieel erfgoedgemeenschap interessant, omdat hun studenten zo ervaring opdoen voor hun toekomstige beroepspraktijk. Denk aan studenten die later toerismespecialist worden of **cultuurmakelaar**.

BEHAPBAAR ONDERZOEK

Onderzoek naar aanleiding van concrete vragen van erfgoedgemeenschappen leent zich uitstekend als stage- of afstudeerproject. Vaak is het onderzoek dat behapbaar is en dat je in enkele maanden kunt doen.

SUBSIDIE

Gaat het om een groter onderzoeksproject, waarbinnen ook docenten en medewerkers van hogescholen onderzoek doen? Wordt het project bijvoorbeeld gefinancierd door derde geldstromen? Dat maakt de samenwerking met jouw erfgoedgemeenschap heel interessant. Vaak is samenwerking met maatschappelijke partners een voorwaarde om subsidie voor projecten te krijgen.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

EXTRA: MEER INSPIRATIE!

PAARDENCARROUSEL PLÚS HIGH TEA

Hoe kan de Hollandsche Manege met haar paardencarrousel meer toeristen trekken? Dat was de onderzoeksvraag van Chalisa El-Jabli van de opleiding Tourism Management van InHolland Randvoorwaarde: nieuwe toeristen trekken mocht de manege niets extra's kosten.

Chalisa, zelf een enthousiast paardrijdster, deed met behulp van een enquête behoefteonderzoek onder de beoogde doelgroep. Ze keek naar de vijf P's: Product, Prijs, Plaats, Promotie en Personeel en stelde voor om een toeristisch arrangement te ontwikkelen dat de vrijwilligers van de manege volledig zelf kunnen uitvoeren. Ook ontwikkelde ze een prototype van het arrangement. Daarin krijgen paardenliefhebbers een rondleiding met bezoek aan het paardenmuseum, een high tea en een workshop frontriem maken. De spetterende finale? Een paarden-show in de carrousel!

Rijden in dameszadel in de Vondelcarrousel in de Hollandsche Manege

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET HOGESCHOLEN OP?

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

Nederland kent een grote variëteit aan hoger beroeps-onderwijs. Hoe vind je een goede samenwerkingspartner en hoe pak je de samenwerking aan?

> [Bekijk hier het algemene stappenplan 'Hoe pak je samenwerken zorgvuldig aan?'](#) In deze paragraaf vullen we het stappenplan aan met specifieke aandachtspunten en tips.

FORMULEER JE VOORLOPIGE ONDERZOEKSVRAGEN

Focus bij het formuleren van onderzoeksvragen op de daadwerkelijke uitdagingen in het borgen van jouw immaterieel erfgoed:

- Welke uitdagingen of vragen wil je laten uitzoeken?
- Aan welk product of welke producten denk je?

ZOEK EEN HOGESCHOOL

Met welke hogeschool je samenwerkt, hangt af van jouw onderzoeksvragen, je immaterieel erfgoed en misschien ook je locatie. Het Kenniscentrum zelf heeft ruime ervaring met verschillende toerismeopleidingen en met de bachelor Cultureel Erfgoed van de Reinwardt Academie (Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten). Maar ook andere opleidingen, zoals educatie- of communicatieopleidingen, opleidingen in ruimtelijke ontwikkeling en sociale geografie of kunst-, dans- en muziekopleidingen kunnen zinvolle partners zijn. > [Kijk hier voor een lijst met alle hogescholen in Nederland.](#)

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SLUIT AAN BIJ HET SPECIALISME

Hogescholen zijn grote instellingen met veel medewerkers en veel studierichtingen. Dat maakt het niet makkelijk om de juiste vakgroep of de juiste persoon te vinden. Probeer via de zoekfunctie op de website van een hogeschool op het spoor te komen van de specialisten die je nodig hebt. Kijk of jouw vragen aansluiten bij de bredere speerpunten en aandachtsgebieden van de betreffende hogeschool of vakgroep.

NEEM JONGEREN ALS INGANG

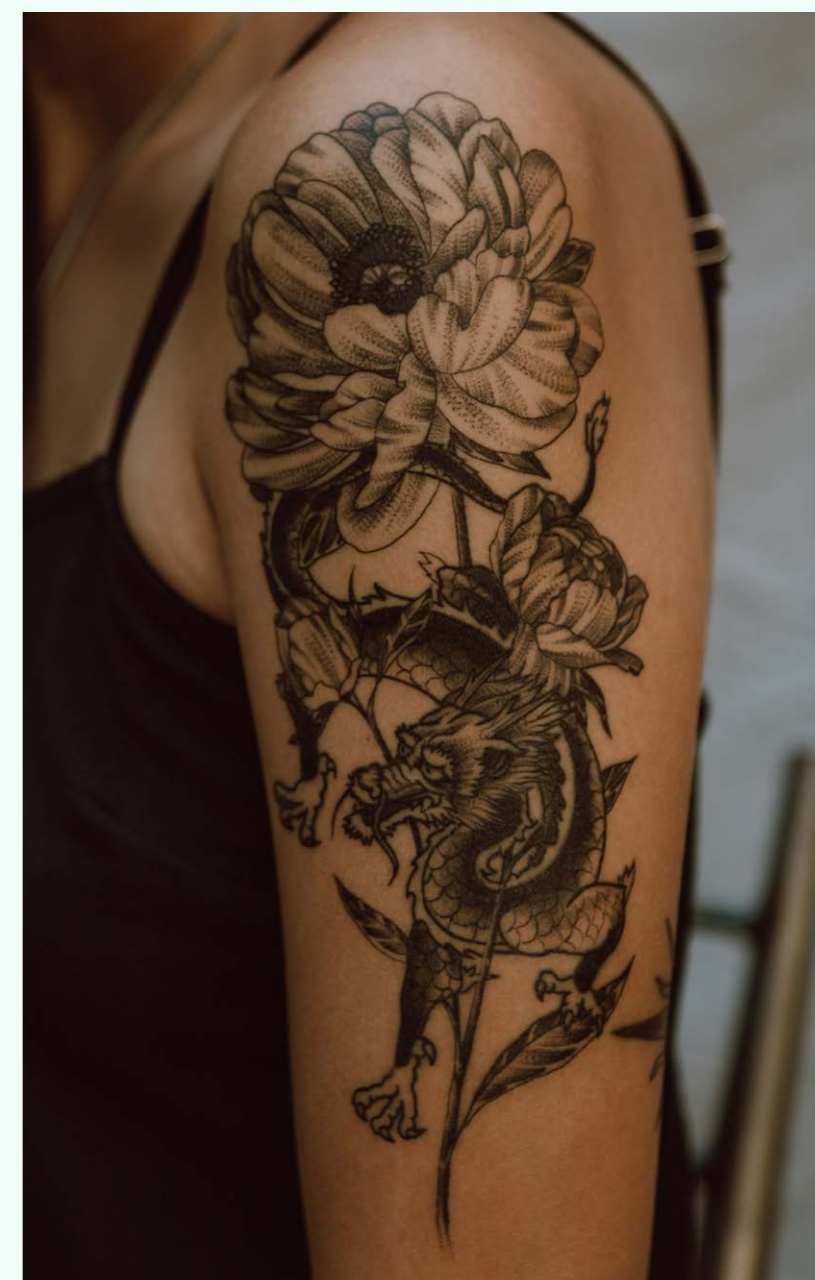
Misschien kun je ook via de jongeren die bij je erfgoed betrokken zijn in contact komen met een hogeschool. Studeert een van de jongeren aan een hogeschool die voor jullie interessant is? Of zijn er jongeren die een scriptie willen schrijven over het erfgoed dat ze zelf uitvoeren?

TATOEAGEVERZAMELAAR

Jongeren met tatoeages: je ziet ze overal, maar wie legt dit immaterieel erfgoed vast? Michelle Aarsman, zelf getatoeëerd, onderzocht in haar afstudeerscriptie voor de Reinwardt Academie hoe je hedendaagse tatoeages van jongeren kunt verzamelen, documenteren en zichtbaar maken. Ze ontwikkelde bijvoorbeeld [een prototype van een online archief](#), dat als interactief platform werkt. Omdat ze zelf bij de erfgoedgemeenschap hoort, vond zij gemakkelijk ingang, bijvoorbeeld bij het zoeken van interviewpartners.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

EXTRA: MEER INSPIRATIE!

Voorbeeld van een tatoeage

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET HOGESCHOLEN OP?

VRAAG HULP BIJ HET KENNISCENTRUM

Ook het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland kan je helpen om een hogeschool als partner te vinden. Het Kenniscentrum heeft als een van de doelstellingen het wetenschappelijk onderzoek over het borgen van immaterieel erfgoed te bevorderen. Sluit je onderzoeksvraag aan bij de aandachtsgebieden van het Kenniscentrum? Neem dan sowieso contact met ons op. > [Kijk op onze website voor onze aandachtsgebieden.](#)

MAAK ONDERZOEKSVRAGEN RELEVANT

Het kan ook dat studenten zelf bij je aankloppen omdat zij geïnteresseerd zijn in jouw immaterieel erfgoed en er hun scriptie aan willen wijden. Overleg dan samen welke vragen urgent zijn voor jouw gemeenschap en onderzoek verdienen. Kijk ook, als je ooit een [borgingsplan](#) hebt geschreven, naar de borgingsacties en aandachtspunten die daarin genoemd zijn. Zo maak je het werk van de student relevant, voor jouzelf, maar ook voor de student.

STEM HET TIJDPAD AF

Houd er rekening mee dat het meeste onderzoek niet meteen uitgevoerd kan worden. Hogescholen hebben een bepaalde structuur in de jaarplanning en werken in blokken. Misschien past jouw onderzoeksvraag bij een blok dat pas weer over een jaar plaatsvindt. En natuurlijk kosten ook de voorbereiding en de uitvoering van het onderzoek tijd.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

HOUD CONTACT

Is het onderzoek van start gegaan? Zoek dan regelmatig contact met de student of onderzoeker. Ondersteun zo goed mogelijk, bijvoorbeeld bij het contact leggen met interviewpartners die over het erfgoed kunnen vertellen en kennis kunnen delen.

WORD NIET ONGEDULDIG

Contact houden is goed, maar geef de student of onderzoeker ook de tijd. Vaak moet het onderzoek theoretisch ingekaderd worden. Dit vereist tijd, waarin de onderzoeker niet per se direct bezig is met jouw erfgoed. Uiteindelijk komt dit achtergrondonderzoek de resultaten ten goede.

VERSPREID DE ONDERZOEKSRÉSULTATEN

Is het onderzoek afgerond? Draag dan bij aan de verspreiding van de onderzoeksresultaten. Nodig de onderzoeker of student bijvoorbeeld een keer uit voor een presentatie in jouw gemeenschap. Hoe meer mensen uit je erfgoedgemeenschap over de resultaten geïnformeerd zijn, hoe groter de kans dat de aanbevelingen ook worden toegepast. Is het onderzoeksresultaat ook interessant voor mensen buiten je eigen immaterieel erfgoedgemeenschap? Zet het onderzoek dan online op jullie website, schrijf een nieuwsbericht met de belangrijkste conclusies (of laat de student dat doen) en zoek contact met de media. > [Ga voor extra tips direct naar 'Samenwerken met de media'.](#)

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

EXTRA: MEER INSPIRATIE!

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

Samenwerken met hogescholen biedt nieuwe kansen, maar zorgt ook voor uitdagingen. We zetten de belangrijkste uitdagingen op een rij en geven oplossingen hoe je daarmee om kunt gaan.

UITDAGING 1: IS JE VRAAG NIET TE PRAKTISCH?

Als erfgoedgemeenschap heb je vaak kleine, praktische vragen waarop je antwoord wilt. De inhoudelijke uitdaging is om te laten zien dat jouw vragen passen binnen de grotere onderzoeksvragen waarover hogescholen zich buigen.

Oplossing: Vraag de hogeschool hulp om het bredere kader te ontdekken. Een vraag als: 'Hoe trekken we met ons immaterieel erfgoed meer toeristen?' sluit bijvoorbeeld aan bij grotere maatschappelijke dilemma's die samenhangen met overtoerisme: hoe kan immaterieel erfgoed bijdragen aan de vraag naar meer duurzaam toerisme? Of een vraag als: 'Hoe vinden we nieuwe beoefenaars voor ons immaterieel erfgoed?' vraagt reflectie op de steeds diversere en mondialiserende samenleving.

UITDAGING 2: STAAT DE DOCENT ERACHTER?

Onderzoek door studenten wordt altijd begeleid door een docent van de hogeschool. Kan een hogeschool begeleiding om bepaalde redenen niet garanderen of staat de begeleider niet achter het onderzoek? Dan kan een student niet op dit onderzoek bij jou afstuderen.

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET HOGESCHOLEN OP?

Oplossing: Soms kun je samen met de docent kijken wat er nodig is om jouw onderzoek wél in te passen in de eisen die het hoger onderwijs stelt.

ETNISCH TOERISME IN SUPERDIVERSE WIJKEN

Hoe zorg je dat het immaterieel erfgoed van de **superdiverse** West-Kruiskade in Rotterdam meer toeristen trekt? Studente Tourism Management Rozilda Varela van de Hogeschool InHolland deed daar voor haar afstudeerscriptie onderzoek naar. Bij haar onderzoek naar etnisch toerisme werkte ze nauw samen met de Werkgroep Immaterieel Erfgoed West-Kruiskade, die het immaterieel erfgoed van de West-Kruiskade beter zichtbaar wil maken. Rozilda rondde haar onderzoek af met concrete aanbevelingen, waarmee de werkgroep goed uit de voeten kon.

De kansen en mogelijkheden van toerisme in een steeds diversere en mondialiserende wereld zijn een speerpunt voor de afdeling Tourism Management van de Hogeschool InHolland. Daarnaast wil de Hogeschool graag onderzoeken wat de kansen zijn van samenwerking met plaatselijke gemeenschappen.

Interessante extra: het onderzoek van Rozilda werd ook verwerkt in een wetenschappelijk artikel. Dit artikel verkent – op een breder niveau – de kansen van etnisch toerisme en de rol die plaatselijke gemeenschappen kunnen spelen bij de ontwikkeling van toeristische producten.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

Rozilda Varela op de Westkruiskade in Rotterdam

UITDAGING 3: KUN JIJ EEN STAGE VERLENEN?

Het kan ook dat een student onderzoek wil doen in het kader van een stage. Dan geldt als voorwaarde: een stage verlenende organisatie die het onderzoek samen met een stagebegeleider van de hogeschool begeleidt. Voor de meeste erfgoedgemeenschappen geldt dat zij geen stage verlenende organisaties zijn.

Oplossing: Kijk of jouw immaterieel erfgoed verbonden is aan een organisatie die een stage kan verlenen. Of misschien heb je een partner die stageplekken aanbiedt? Bijvoorbeeld een gemeente of een museum dat aan de slag wil met je immaterieel erfgoed. Neem dan contact met ze op en leg het idee van een stageonderzoek over jouw erfgoed en het borgen ervan aan ze voor. Ook Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland heeft soms stageplekken. > Zie ook de hoofdstukken ‘Samenwerken met je gemeente’ en ‘Samenwerken met musea’.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

EXTRA: MEER INSPIRATIE!

UITDAGING 4: PAKKEN ZE ME MIJN ERFGOED AF?

Onderzoek door iemand van buiten kan schurende elementen van je immaterieel erfgoed blootleggen. De onderzoeker kijkt immers naar de kern of kernproblemen van jouw erfgoed. Het kan dat je

Straorijden, een voorbeeld van immaterieel erfgoed met dieren

DE VOORDELEN OP EEN RIJ

WIN-WIN: WAT LEVERT HET HOGESCHOLEN OP?

aanbevelingen krijgt die pijnlijk voelen voor de erfgoedgemeenschap. Misschien voelt het alsof je eigen erfgoed je wordt 'afgenomen'.

Oplossing: Bedenk dat een blik van buiten je ogen kan openen. Stel je open voor die frisse blik en weeg zorgvuldig af wat je met de aanbevelingen wilt doen.

DIALOOG OVER DIEREN

Stierenvechten doen we niet in Nederland. Maar ook wij kennen vormen van immaterieel erfgoed waarin dieren een rol spelen, zoals in de duivensport of paardendressuur. Daar wordt verschillend over gedacht. Hoe kun je partijen met elkaar in gesprek brengen en denkrichtingen verkennen? Reinwardt Academie studente Bibi Silvertant liep in 2020 een stage bij Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland, waarin zij werkte aan het project 'Dialoog in een museale context'. Dit is een samenwerkingsproject tussen het Kenniscentrum, Natuurhistorisch Museum Rotterdam en diverse erfgoedgemeenschappen. Bibi hielp mee om in cocreatie met erfgoedgemeenschappen de tentoonstelling 'Dier, mens & traditie' te maken. De tentoonstelling in het Natuurhistorisch Museum Rotterdam stimuleert de dialoog over tradities met levende dieren.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- Focus met het onderzoek dat je wilt laten uitvoeren op de daadwerkelijke uitdagingen in het borgen van jouw immaterieel erfgoed.
- Bedenk hoe jouw vragen aansluiten bij de bredere speerpunten en aandachtsgebieden van hogescholen of vakgroepen.
- Heb regelmatig contact met de onderzoeker of student, maar geef hem of haar ook tijd en rust.
- Laat het onderzoek niet in de la liggen: verspreid de resultaten en ga aan de slag met de aanbevelingen.
- Twijfel je waar je met je onderzoeksvraag terecht kunt of heb je hulp nodig? Neem dan contact op met het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

EXTRA: MEER INSPIRATIE!

EXTRA: MEER INSPIRATIE!

Zoek je een hogeschool om mee samen te werken? Dit zijn handige links:

- [Een lijst met alle hogescholen in Nederland.](#)
- [De bacheloropleiding 'Cultureel erfgoed' van de Reinwardt Academie.](#)
- [De Engelstalige masteropleiding 'Applied Museum and Heritage Studies' van de Reinwardt Academie.](#)
- [De opleiding Tourism Management van InHolland, Rotterdam.](#)

WAAROM SAMENWERKEN?

WIN-WIN: WAT LEVERT DE MEDIA OP?

SAMENWERKEN MET DE MEDIA

Wil jij graag meer publiciteit voor jouw immaterieel erfgoed? Of wil je misverstanden over jouw erfgoed uit de weg ruimen en jouw visie laten horen in het maatschappelijk debat? Zoek dan contact met journalisten van krant, radio of televisie. Samenwerken met de media biedt interessante kansen.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

WAAROM SAMENWERKEN?

Samenwerken met de media kan het **borgen** van jouw immaterieel erfgoed ondersteunen. We zetten de zes belangrijkste voordelen op een rij.

VOORDEEL 1: GENIET EEUWIGE ROEM

In onze samenleving is 'een goede pers' van groot belang. Wat op internet terecht komt – en wat doet dat niet? – blijft lange tijd rondzingen. Extra belangrijk dus om te zorgen dat het verhaal over jouw immaterieel erfgoed overkomt zoals jij dat wilt. Zo zorg je voor 'eeuwige' roem.

VOORDEEL 2: TREK MEER BEZOEKERS

Krijgt jouw immaterieel erfgoed aandacht in de media, bijvoorbeeld je evenement, feest of workshop? Dan trek je zeker meer bezoekers. Dat kunnen toeristen zijn, maar ook gewoon mensen uit de buurt.

VOORDEEL 3: VERGROOT DE BETROKKENHEID

Richt je je op de buurt, dan is de regionale pers je aangewezen partner. Zij voelen zich vaak op een positieve manier betrokken bij de lokale tradities. Door buurtbewoners via de media op jouw immaterieel erfgoed te attenderen, vergroot je je naamsbekendheid en hun betrokkenheid. Dat draagt bij aan een positieve basis voor je erfgoed.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

Dorpeling op Texel die een gebeurtenis van het afgelopen jaar op de hak neemt tijdens Ouwe Sunderklazen

TEXELSE COURANT OP DE BRES

Op Texel vindt ieder jaar op 5 december Ouwe Sunderklazen plaats, een gemaskerd straatfeest, waarbij de deelnemers thema's van het afgelopen jaar op de hak nemen. De Texelse Courant nam zelf het initiatief om dit immaterieel erfgoed van het eiland te stimuleren. Ze merkten dat het aantal deelnemers aan het straatfeest terugliep. Door veel aandacht aan het feest te geven en bijvoorbeeld prijzen uit loven, wist de krant de deelname weer te verhogen. Ook het aantal toeschouwers nam door alle aandacht toe.

WAAROM SAMENWERKEN?

WIN-WIN: WAT LEVERT DE MEDIA OP?

VOORDEEL 4: KRIJG MEER 'AANZIEN'

Niet alles en iedereen komt zomaar in de krant. Verschijnt er een leuk artikel over je erfgoed in de krant, of een interview op de radio of tv, dan geeft dat een zeker aanzien. Dat geldt voor de gemeenschap, maar soms ook voor de buurt of stad. Meer aanzien leidt misschien wel tot meer steun vanuit de gemeente, bijvoorbeeld wanneer je een vergunning voor een evenement wilt aanvragen.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

VOORDEEL 5: VERSPREID KENNIS

Veel mensen hebben geen idee wat er allemaal bij jouw immaterieel erfgoed komt kijken. Waarom een paasvuur voor de hele buurt zo belangrijk is en buurtbewoners het hele jaar voorbereidingen treffen. Hoe goed jullie voor de paarden op de markt zorgen. Wat de rijke geschiedenis is van je erfgoed. Of met welke passie je je erfgoed beoefent en hoe het beoefenaars en betrokkenen verbindt en vervult. Via de media komt jouw kennis als expert bij een breder publiek.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

VOORDEEL 6: JOUW KANT VAN HET VERHAAL

Krijgt jouw immaterieel erfgoed wel eens kritiek? Of levert het gevaar voor overlast op? Juist dan is het verstandig om 'het hele verhaal' in de media te vertellen. Wat is jouw kant van het verhaal? Zo ruim je misverstanden en vooroordelen uit de weg en versterk je het draagvlak voor je immaterieel erfgoed.

NEPNIEUWS: BOB MARLEY-EZEL?

In 2018 ontstond ophef op Twitter over een 'verwaarloosde ezel' op de Elster Paardenmarkt. Wat de bezoekers niet wisten, is dat ze keken naar een zogenaamde Poitou-ezel, die een kenmerkende vervilte vacht heeft met een soort dreadlocks. Zo'n negatief beeld blijft lang rondzingen, terwijl de Elster Paardenmarkt juist bekend staat om zijn goede organisatie en de doorlopende betrokkenheid van en controle door dierenartsen. De ezel was door dierenartsen onderzocht en gezond verklaard. Doordat de organisatie van de paardenmarkt ook haar kant van het verhaal in de media vertelde, konden ze het negatieve beeld bijsturen.

VOORDEEL 7: VIND (NIEUWE) SPONSORS

Wil je nieuwe sponsors aantrekken, dan zijn positieve berichten in de media heel belangrijk. Positieve media-aandacht vergroot de status. Dat geldt natuurlijk ook voor de status van bestaande sponsors.

Dierenartsen controleren elk dier op de Elster paardenmarkt; schoolklassen hebben zorgtaken en helpen de paarden voeren

WAAROM SAMENWERKEN?

WIN-WIN: WAT LEVERT DE MEDIA OP?

WIN-WIN: WAT LEVERT HET DE MEDIA OP?

Misschien denk je dat je blij mag zijn als de media aandacht aan jouw erfgoed besteden. Niet nodig om zo bescheiden te zijn: jouw erfgoed heeft de media ook iets te bieden. Wat levert samenwerken met jou de media op?

VERHALEN

Journalisten zijn altijd op zoek naar verhalen. Dat is hun baan. Met een goed verhaal lever je ze iets wat ze anders misschien gemist zouden hebben. Lokale media zoeken vaak naar iets 'met emoties'. Denk aan een verhaal over drie generaties die aan de carnavalswagen meewerken en hun onderlinge relatie. Landelijke kranten willen meestal ook de feiten horen. Hoe lang bestaat het erfgoed al? Hoe is het ontstaan? Vandaaruit kun je ze meenemen in de lokale situatie, zodat je ook de beleving van het immaterieel erfgoed onder de aandacht kunt brengen.

NIEUWTJES

Heb je een nieuwtje over jouw erfgoed? Journalisten brengen graag iets nieuws. Elk jaar precies hetzelfde is saai. Wat is er dit jaar anders tijdens jouw viering of optocht? Meer deelnemers, een nieuwe wagen, een speciale groep bezoekers, kinderen die meedoen, de burgemeester die een prijs uitreikt? Geef ze (iets) nieuws!

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SENSATIE!

De meeste journalisten nemen jouw verhaal serieus en zijn oprecht geïnteresseerd. Maar er zijn ook journalisten die kiezen voor sensationele berichtgeving; zij zoeken juist de scherpe kanten op. Misschien doet hun benadering voor jouw gevoel geen recht aan je erfgoed. Dat is niet helemaal te voorkomen. Wel geven we je in de volgende paragraaf een aantal tips.

Interview tijdens de kaasmarkt

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

Hoe kun je de media het beste benaderen? Waar moet je op letten? We geven je een aantal tips die je helpen een win-winsituatie te creëren: jouw immaterieel erfgoed krijgt aandacht, de media krijgen een goed verhaal!

BENADER ZE RUIM OP TIJD

Benader journalisten proactief, ruim voordat een evenement, cursus of presentatie van jouw immaterieel erfgoed plaatsvindt. Probeer te achterhalen of er journalisten zijn die eerder over jouw thema of een vergelijkbaar onderwerp hebben geschreven. Benader liefst gericht iemand van de redactie en maak een afspraak. Dat zal voor regionale media makkelijker zijn dan voor de landelijke pers. Als je de relatie hebt gelegd, kan de pers jou sneller vinden, mochten ze een expert zoeken op het gebied van jouw immaterieel erfgoed.

BEREID EEN 'GOED VERHAAL' VOOR

Zorg dat je 'een goed verhaal' hebt en weet wélk verhaal je wilt vertellen. Gaat het om een aankondiging van een activiteit? Wil je achtergrondinformatie geven? Wil je graag reageren op een eerder bericht in de media? Jouw doel bepaalt wat op dat moment het 'goede verhaal' is. Hierbij hoort ook: de feiten op een rij, misschien wat leuke anekdotes. Bedenk wat je wilt dat de ander meeneemt als belangrijkste boodschap. Ook als de media jou benaderen geldt: zorg dat je goed voorbereid bent.

WAAROM SAMENWERKEN?

WIN-WIN: WAT LEVERT DE MEDIA OP?

LEVER INTERESSANT BEELD

We leven in een beeldcultuur. Als je aansprekend beeldmateriaal levert, in hoge resolutie, neemt de kans toe dat media jouw aankondiging of bericht plaatsen.

LAAT ZIEN DAT JE EXPERT BENT

Iedereen vindt of weet misschien iets over jouw immaterieel erfgoed, maar als erfgoedbeoefenaar ben jij de expert. Jij weet als geen ander hoe het erfgoed in elkaar steekt, wat er allemaal bij komt kijken en wat het erfgoed voor jou en je gemeenschap betekent. Positiever jezelf daarom als de expert.

BEREID JE VOOR OP KRITISCHE VRAGEN

Journalisten zijn geen reclamemakers. Het is hun vak om ook kritische vragen te stellen. Bedenk van tevoren welke kritische vragen je kunt verwachten en wat je daarop wilt antwoorden. Ga niet in het defensief. Kritische vragen zijn niet op voorhand vervelend. Door jezelf te verplaatsen in de positie van andersdenkenden, kun je beter reageren. Kritische vragen kunnen een signaal zijn vanuit de samenleving. Dan is contact met een journalist juist hét moment om te erkennen dat dit geluid er is en dat je het serieus neemt. Je kunt daar dan je eigen verhaal ter nuancering aan toevoegen.

> Wil je verschillende visies rond immaterieel erfgoed leren kennen? Lees 'Erfgoed in Beweging', een uitgave van het Kenniscentrum.

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

BLIJF BEHEERST

De media zijn niet je vriend, niet je vijand, maar een neutrale partij. Journalisten doen hun vak. Treed de pers open tegemoet met een goed doordacht verhaal. Lopen je emoties hoog op? Houd ze in toom, blijf beheerst, sla de deur niet dicht.

BENOEM EEN WOORDVOERDER

Benoem eventueel van tevoren een woordvoerder die vanuit je gemeenschap de pers te woord kan staan. Liefst iemand met een goed voorbereid verhaal. Het kan zijn dat de woordvoerder wisselt: afhankelijk van de vraag ga je op zoek naar degene die de vraag het beste kan beantwoorden.

WEES BEREIKBAAR

Journalisten hebben deadlines en willen jou snel kunnen bereiken. Zorg dus dat je uitstekend bereikbaar bent. Via een goed werkend e-mailadres dat je regelmatig checkt of via een telefoonnummer. Spreek bijvoorbeeld af binnen je gemeenschap naar wie journalisten kunnen bellen.

VRAAG ALTIJD OM INZAGE

Vraag bij een geschreven reportage of interview altijd of een journalist het stuk toestuurt voor publicatie. Zo kun je inhoudelijke fouten doorgeven of – als je echt vindt dat je woorden zijn verdraaid – een alternatieve formulering voorstellen. Vraag ook altijd even naar de publicatiedatum.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

Vraag bij radio en televisie of je van tevoren de vragen mag zien, zodat je je kunt voorbereiden. Niet alle radio- en tv-uitzendingen zijn live. Is een uitzending niet live en ben je niet tevreden over je antwoord? Vraag dan of jouw antwoord nog een keer kan worden opgenomen.

INVESTEER IN DE RELATIE

Heb je goed contact gehad met een journalist of met een redactie? Investeer in de relatie. Bedank voor het artikel. Laat nog even weten hoe enthousiast je gemeenschap erover was. Of hoeveel bezoekers extra je dit jaar had. Houd contact of stuur tips. Zo heb je alvast een warm lijntje als je de media de volgende keer wilt benaderen.

WAAROM SAMENWERKEN?

WIN-WIN: WAT LEVERT DE MEDIA OP?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

Aandacht van de media kan prachtige verhalen opleveren, maar zorgt ook voor uitdagingen. We zetten de belangrijkste uitdagingen op een rij en geven oplossingen hoe je daarmee om kunt gaan.

We besteden ook aandacht aan sociale media.

UITDAGING 1: KLOPT DE BEELDVORMING?

Beelden en woorden doen ertoe: ze zijn niet onschuldig. Het doet ertoe hoe in de media een traditie, een persoon, bepaalde omstandigheden, een foto of filmpje wordt ingezet en geduid. Als erfgoedgemeenschap heb je daar niet altijd invloed op. Ontstaat

SOCIALE MEDIA: GEWELDIG ÉN GEVAARLIJK

Bij traditionele media vertel je je verhaal aan een journalist. Je moet dan maar afwachten hoe dat verhaal er uiteindelijk uitziet. De boodschap op sociale media heb je zelf in de hand. Tenminste, wat jijzelf de wereld in stuurt...

TIP 1

WEES VOORZICHTIG!

Realiseer je dat jouw berichten op sociale media overal ter wereld terecht kunnen komen. Ook bij mensen die jouw passie voor je erfgoed niet vanzelfsprekend delen. Jouw uitspraken en foto's kunnen in de buitenwereld uit

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

er eenmaal een verkeerd beeld, dan is het lastig dit bij te stellen.

Oplossing: Wees je als erfgoedgemeenschap bewust van de impact van woorden en beelden. Kies je woorden en beelden met zorg. Zorg dat je zelf een goed verhaal paraat hebt.

UITDAGING 2: KEN JIJ DE FEITEN?

Feiten doen ertoe, zeker voor journalisten. Ken dus je feiten. Ook de feiten over de historie van je immaterieel erfgoed. Een traditie die honderd jaar geleden ontstond is niet 'eeuwen oud' – en zelfs al bestaat jouw

hun context worden gebruikt, zodat er een hele andere boodschap uit spreekt. Wat je eenmaal op sociale media hebt gepost, staat er voor de eeuwigheid.

TIP 2

ONTWIKKEL BELEID

Als jouw gemeenschap sociale media gebruikt, is het slim daar ook 'beleid' voor te ontwikkelen. Hoe vaak gaan jullie posten? Als je regelmatig post kun je een vaste groep volgers creëren. Maar ook de vraag: wat posten we? is belangrijk. Zo houd je enigszins regie op wat vanuit jouw gemeenschap de wereld in gaat.

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

erfgoed al eeuwen, dan is het zeker ook veranderd met de tijd. Jouw immaterieel erfgoed is ook zeker geen 'UNESCO Werelderfgoed' – dat valt onder een heel ander verdrag: het Werelderfgoedverdrag van 1972. Immaterieel erfgoed valt onder het UNESCO Verdrag inzake de Bescherming van het Immaterieel Cultureel Erfgoed (2003). > [Bekijk hier de lijst met termen uit het verdrag die het Kenniscentrum op een rij heeft gezet.](#)

Oplossing: Maak een overzicht van de belangrijkste feiten rond jouw erfgoed en houd dat bij de hand. Of mail het de journalist. Twijfel je over iets? Lees ook de volgende uitdaging.

TIP 3

REAGEREN? TEL TOT 10

Geen enkel medium kent zo'n lage reactiedrempel als sociale media. Je kunt 24/7 én anoniem reageren. Mensen lezen en kijken slecht, en reageren soms heel direct en hard vanuit 'de onderbuik'. Voorkom dat jij in jouw emotie hetzelfde doet. Anders creëer je al snel felle voor- en tegenstanders, en beland je in een debat dat je helemaal niet wilt.

WAAROM SAMENWERKEN?

WIN-WIN: WAT LEVERT DE MEDIA OP?

UITDAGING 3: LAAT JIJ JE STRESSEN?

Soms weet je tijdens een interview of telefoongesprek een antwoord niet precies. Het is dan verstandig om iets terug te koppelen, bijvoorbeeld aan je bestuur. Of misschien wil je een woordvoerder inzetten, die zich dan alvast kan voorbereiden. Een journalist kan daar ongeduldig van worden.

Oplossing: Geef aan dat je binnen een bepaalde termijn, bijvoorbeeld een uur, terugbelt. En draai de rollen even om. Een journalist wil altijd betrouwbare informatie en die wil jij hem of haar graag geven. Maar daar moet je wel even iets voor uitzoeken. Jij blij, journalist blij!

UITDAGING 4: PRAAT JIJ JE MOND VOORBIJ?

Een journalist heeft één opdracht: breng het beste verhaal. Dus hoe gezellig het ook is na afloop van een interview of viering, de journalist stopt pas met werken als hij of zij daadwerkelijk weg is. Vertel dus niet in vertrouwen ('*off the record*' in journalistenjargon) smeulige verhalen over ruzie binnen de gemeenschap, een ongeluk met jouw erfgoed of hoe je de gemeentelijke regels stiekem overtreedt.

Oplossing: Bedenk altijd: *off the record* bestaat niet!

HOE PAK JE DE SAMENWERKING AAN?

WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN?

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

- Journalisten zijn op zoek naar verhalen. Zorg dus voor een 'goed verhaal'.
- Bereid je altijd voor op een gesprek: welke boodschap wil jij graag brengen? Vraag ook altijd inzage in een artikel voor publicatie.
- Feiten tellen. Zorg dat je een factsheet hebt over jouw immaterieel erfgoed met interessante feiten die je met journalisten kunt delen.
- Lever aantrekkelijk beeld (in hoge resolutie); zo vergroot je de kans op media-aandacht.
- Kritische vragen? Ga nooit in het defensief. Zie ze als een kans om je in te leven in de ander en om jouw kant van het verhaal in de media te vertellen

SAMENVATTING: DE 5 BELANGRIJKSTE TIPS

BORGEN/SAFEGUARDEN

Op een toekomstgerichte manier werken aan immaterieel erfgoed. Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland geeft de voorkeur aan de term 'borgen' of eventueel 'waarborgen' en vermijdt het woord 'beschermen' zo veel mogelijk. De korte definitie van borgen die het Kenniscentrum gebruikt is: doorgeven, ontwikkelen en promoten.

BORGINGSPLAN

In het borgingsplan beschrijven immaterieel erfgoedbeoefenaars uit welke onderdelen het erfgoed bestaat, wie erbij betrokken zijn, hoe het in de loop van de tijd is veranderd en hoe het nu wordt doorgegeven aan volgende generaties. Vervolgens worden knelpunten in de overdracht naar volgende generaties in kaart gebracht en worden acties geformuleerd om die knelpunten (stapsgewijs) op te lossen en het immaterieel erfgoed te borgen voor de toekomst. Iedere erfgoedgemeenschap waarvan het immaterieel erfgoed is bijgeschreven in de Inventaris Immaterieel Erfgoed Nederland heeft een borgingsplan geschreven. Dat plan wordt elke drie jaar geactualiseerd.

COCREATIE

Bij deze vorm van participatie werken de betrokken partijen op gelijkwaardige voet samen en wordt in het eindproduct rekening gehouden met belangen van beide partijen.

CULTUURMAKELAAR

Een cultuurmakelaar vervult een brugfunctie tussen verschillende partijen die betrokken zijn bij immaterieel erfgoed, en die mogelijk nog niet altijd 'dezelfde taal spreken'. Hij/zij bevordert samenwerking en uitwisseling tussen immaterieel erfgoedgemeenschappen en voor hen interessante andere partijen, zoals musea of gemeenten die in hun projecten en beleid de erfgoedgemeenschappen op een participatieve manier willen betrekken.

DOOR UNESCO AFGERADEN BEGRIPPEN

Door UNESCO afgeraden begrippen zijn: 'authenticiteit', 'puur', 'echt', 'uniek', 'oorspronkelijk', 'essentie', 'masterpieces'. Daarnaast worden nationale toe-eigeningen ontraden (zoals: het Egyptische poppenspel). Dit is omdat immaterieel erfgoed dynamisch is en voortdurend in ontwikkeling. Ook een woord als 'folklorisering' is daarom niet passend.

ERFGOEDGEMEENSCHAP

De groep waarom het allemaal draait in het 2003 UNESCO Verdrag zijn de 'gemeenschappen, groepen en, in sommige gevallen individuen', die 'een belangrijke rol spelen bij het produceren, beschermen, onderhouden en opnieuw creëren van immaterieel cultureel erfgoed'.

Omdat 'gemeenschappen, groepen en in sommige gevallen individuen' voor dagelijks gebruik wat lang is, gebruikt Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland als overkoepelend begrip het aan de Faro-conventie ontleende begrip erfgoedgemeenschap, dat naast de beoefenaars en de beheerders ook erfgoedinstellingen zoals musea kan omvatten.

IE-DAGEN (IMMATERIEEL ERFGOEDDAGEN)

Kennis- en contactdagen die het Kenniscentrum regelmatig organiseert voor beoefenaars van immaterieel erfgoed in de Inventaris en het Netwerk. Op deze dagen worden kennis en ervaringen gedeeld, vinden workshops plaats en wordt genetwerkt.

IMMATERIEEL ERFGOED

Cultuuruitingen zoals festiviteiten, rituelen en sociale praktijken, spreken, zingen en vertellen, uitvoerende kunsten, traditioneel vakmanschap/ambachten en kennis en gebruiken rondom natuur en universum, die door immaterieel erfgoedbeoefenaars worden beleefd als erfgoed en hen een gevoel van identiteit en continuïteit geven. Dit immaterieel erfgoed wordt steeds opnieuw vormgegeven in samenhang met maatschappelijke veranderingen en in interactie met de sociale omgeving en van generatie op generatie doorgegeven. De korte definitie is ook: levend erfgoed.

INVENTARIS IMMATERIEEL ERFGOED NEDERLAND

De Inventaris geeft een overzicht van beoefenaars van immaterieel erfgoed die een borgingsplan hebben gemaakt en zich actief inzetten voor de toekomst van hun erfgoed.

MUSEUMCONSERVATOR

Functie binnen een museum. De conservator is verantwoordelijk voor het beheer en behoud van de collectie en vaak betrokken bij het maken van tentoonstellingen.

NETWERK IMMATERIEEL ERFGOED

Het Netwerk laat de variëteit aan cultuuruitingen zien die gemeenschappen, groepen of individuen zelf erkennen als immaterieel erfgoed. Dit immaterieel erfgoed is door hen zelf in het Netwerk aangemeld.

PARTICIPATIE

Er zijn verschillende methodieken en graden van participatie: van cocreatie waarbij beide partners vanaf het begin af aan gelijkwaardig optrekken tot situaties waarbij de zeggenschap maar mondjesmaat gedeeld wordt met de samenwerkingspartner. De verschillende graden van participatie worden vaak gevisualiseerd door schema's en zogenoemde 'participatieladders'.

REGISTER VAN INSPIRERENDE VOORBEELDEN

VAN BORGING

Het Register van Inspirerende Voorbeelden van Borging licht voorbeelden van borging uit die zijn ontwikkeld door beoefenaars van immaterieel erfgoed in de Inventaris. Deze borgingsmethoden kunnen inspirerend zijn voor anderen en worden aan de hand van een stappenplan met andere gemeenschappen gedeeld.

SUPERDIVERSITEIT

De huidige etnische en culturele diversiteit in de meeste grote steden van Europa. De West-Kruiskade in Rotterdam is een voorbeeld van een superdiverse wijk in Nederland. De wijk bestaat uit minderheden. Van een dominante cultuur is geen sprake meer. Het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland vermijdt het oudere woord multiculturaliteit.

UNESCO VERDRAG INZAKE DE BESCHERMING VAN HET IMMATERIEEL CULTUREEL ERFGOED (2003)

Het UNESCO Verdrag is een internationaal verdrag dat in 2012 door Nederland is ondertekend. De doelstelling van het verdrag is borging van het immaterieel cultureel erfgoed, het waarborgen van onderling respect voor dit erfgoed, het verhogen van het bewustzijn voor het belang van immaterieel erfgoed en op internationaal niveau onderlinge samenwerking en bijstand.

COLOFON

EEN UITGAVE VAN

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland

AUTEURS

Jet Bakels, Karlijn Bruggeman, Sophie Elpers, Saskia van Oostveen,
Mark Schep, Susanne Verburg, Albert van der Zeijden

REDACTIE

Sophie Elpers, Susanne Verburg
Petra Boers – Buro Vonkstof

GRAFISCH ONTWERP

www.taluut.nl

DANK JULLIE WEL!

Graag bedanken we alle erfgoedgemeenschappen en samenwerkingspartners die ons een inkijkje hebben gegeven in de verschillende vormen van samenwerking en de kansen en uitdagingen die daarbij komen kijken. Zij hebben daarmee een belangrijke bijdrage geleverd aan deze publicatie. Dank ook aan de collega's van het Kenniscentrum die de teksten kritisch hebben gelezen en hun ervaringen hebben ingebracht.

© 2020 Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland

Postbus 649, 6800 AP Arnhem
Hoferlaan 4, 6818 SG Arnhem
+31 (0)26 3576 113
info@immaterieelerfgoed.nl
www.immaterieelerfgoed.nl

KENNISCENTRUM

IMMATERIEEL

ERFGOED

NEDERLAND

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland maakt onderdeel uit van het [Nederlands Openluchtmuseum](http://NederlandsOpenluchtmuseum.nl)